

ISSN 2411-8745 (Print)
ISSN 2710-3269 (Online)

ISSN 2411-8745 (Print)
ISSN 2710-3269 (Online)

АБЫЛҒАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР
ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТІ

ХАБАРШЫСЫ

“ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫ” СЕРИЯСЫ

ИЗВЕСТИЯ

КАЗАХСКОГО УНИВЕРСИТЕТА
МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ И
МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ ИМЕНИ АБЫЛҒАЙ ХАНА

СЕРИЯ “ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ”

BULLETIN

OF KAZAKH ABLAI KHAN UNIVERSITY OF
INTERNATIONAL RELATIONS AND
WORLD LANGUAGES

SERIES “PEDAGOGICAL SCIENCES”

3 (58) 2020

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ
ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТІ

КАЗАХСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ И
МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ ИМЕНИ АБЫЛАЙ ХАНА

KAZAKH ABLAI KHAN UNIVERSITY OF INTERNATIONAL RELATIONS AND
WORLD LANGUAGES

---

3 (58) 2020

ISSN 2412-2149 (Print)

ISSN 2710-3269 (Online)

Абылай хан атындағы ҚазХҚЖӘТУ

ХАБАРШЫСЫ

“ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫ”

сериясы

ИЗВЕСТИЯ

КазУМОиМЯ имени Абылай хана
серия “ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ”

BULLETIN

of Ablai Khan KazUIRandWL
Series “PEDAGOGICAL SCIENCES”

Алматы
«Полилингва» баспасы
2020

© “Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті” Акционерлік қоғамының “Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ Хабаршысы-Известия” ғылыми журналының “Педагогика ғылымдары” таралымы, Қазақстан Республикасының Инвестициялар мен даму жөніндегі министрліктің Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде тіркелген. Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі мен мерзімі № 674, 18.05.1999 ж. Тіркелу куәлігі 10.04.2015 жылғы № 15195-Ж

Бас редактор
Құнанбаева С.С.,

филология ғылымдарының докторы, профессор,
ҚР ҰҒА-ның академигі, Алматы, Қазақстан

Жауапты редактор

Ұзақбаева С.А., п.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘнеӘТУ,
Алматы, Қазақстан

Редакция алқасы мүшелері

Сефика Суле Эрчетин, доктор Ph.D., Хаджеттепе университеті, Анкара,
Түркия

Мехмет Ташипинар, доктор Ph.D. Гази университеті, Анкара, Түркия

Тряпицина А.П., п.ғ.д., профессор, А.И.Герцен атындағы Ресей
Мемлекеттік Педагогикалық Университеті, Санкт-Петербург, Ресей

Чекалева Н.В., п.ғ.д., профессор, Омск Мемлекеттік педагогикалық
университетінің проректоры, Омск, Ресей

Тажиев М.Т., п.ғ.д., профессор, Өзбекстан Республикасы ЖОАКБМ
жанындағы жоғары және арнайы орта кәсіби білім беруді дамыту
орталығының бөлім басшысы, Ташкент, Өзбекстан

Акиева Г.С., п.ғ.д., профессор, И. Арабаев атындағы Қырғыз мемлекеттік
университеті жанындағы кадрлар біліктілігін көтеру және қайта даярлау
Институтының директоры, Бішкек, Қырғызстан

Нұрғалиева Г.К., п.ғ.д., профессор, “Ұлттық ақпараттандыру
орталығы” АҚ директорлар Кеңесінің төрайымы, Алматы, Қазақстан

Кульгильдинова Т.А., п.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы
ҚазХҚжӘнеӘТУ, Алматы, Қазақстан

Жампеисова К.К., п.ғ.д., профессор, Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы,
Қазақстан

Беркімбаев К.М., п.ғ.д., профессор, Қожа Ахмет Ясауи атындағы
Халықаралық Қазақ-Түрік университетінің ғылыми-зерттеу істер жөніндегі
Вице президенті, Түркістан, Қазақстан

Жауапты хатшы

Әбілова З.Т., аға оқытушы, магистр Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘнеӘТУ,
Алматы, Қазақстан

e-mail: pedagoginyaz@mail.ru

© Научный журнал “Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана”, серия “Педагогические науки” Акционерного общества “КазУМОиМЯ имени Абылай хана” зарегистрирован в Комитете связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан. Номер и дата первичной постановки на учет № 674, 18.05.1999 г. Регистрационное свидетельство № 15195-Ж от 10.04.2015 г.

Главный редактор

Кунанбаева С.С.

доктор филологических наук, профессор,
академик НАН РК, Алматы, Казахстан

Ответственный редактор

Узакбаева С.А., д.п.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

Члены редакционной коллегии

Сефика Суле Эрчетин, доктор Ph.D., университет Хаджеттепе, Анкара, Турция

Мехмет Ташипинар, доктор Ph.D., университет Гази, Анкара, Турция

Тряпицина А.П., д.п.н., профессор, Российский Государственный Педагогический Университет им. А.И.Герцена, Санкт-Петербург, Россия

Чекалева Н.В., д.п.н., профессор, проректор Омского Государственного педагогического университета, Омск, Россия

Тажиев М.Т., д.п.н., профессор, начальник отдела Центра развития высшего и среднего специального, профессионального образования при МВССО Республики Узбекистан, Ташкент

Акиева Г.С., д.п.н., профессор, директор Института повышения квалификации и переподготовки кадров, при Кыргызском государственном университете им. И. Арабаева, Бишкек, Кыргызстан

Нурғалиева Г.К., д.п.н., профессор, Председатель Совета директоров АО “Национальный центр информатизации», Алматы, Казахстан

Кульгильдинова Т.А., д.п.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

Жампеисова К.К., д.п.н., профессор, КазНПУ им. Абая, Алматы, Казахстан

Беркимбаев К.М., д.п.н., профессор, Вице-президент по научно-исследовательской работе Международного Казахско-турецкого университета им. Ходжи Ахмета Ясави, Туркестан, Казахстан

Ответственный секретарь

Абилова З.Т., старший преподаватель, магистр КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

© Bulletin “Ablai khan University of International Relations and World Languages”. Series “Pedagogical sciences” of JSC “Ablai khan Kazakh University of International Relations and World Languages” is registered in Communication, Informatization and Information Committee of Ministry for Investment and Development, Republic of Kazakhstan. Number and date of first registration №674, from 18.05.1999. Certificate N 15195 – G, 10.04.2015.

Chief Editor

Kunanbayeva S.S.,

*Doctor of Philology, Professor,
Academician of NAS of the RK, Almaty, Kazakhstan*

Executive Editor

Uzakhbayeva S.A., *D.of Ped. Sc., Professor, Kazakh Ablai khan UIRandWL, Almaty, Kazakhstan*

Editorial team members

Sefika Sule Ercetin, *Doctor of Ph.D., Hacettepe University, Ankara, Turkey*

Mekhmetspina A.P., *Doctor of Ph.D., Gazi University, Ankara, Turkey*

Tryapitsina A.P., *D.of Ped. Sc., Professor of Herzen State Pedagogical University of Russia, St.Petersburg, Russia*

Chekaleva N.V., *D.of Ped. Sc., Professor, Prorector of Omsk State Pedagogical University, Omsk, Russia*

Tazhiyev M.T., *D. of Ped. Sc., Professor, Head of the Center for the Development of Higher and Secondary Specialized, Professional Education at MHSSE, Republic of Uzbekistan, Tashkent*

Akiyeva G.S., *D.of Ped. Sc., Professor, Director of Institute of Advanced Training and Retraining at I.Arabayev Kyrgyz State University, Bishkek, Kyrgyzstan*

Nurgaliyeva G.K., *D.of Ped. Sc., Professor, Chairman of the Board of Directors in National Informatization Center, JSC*

Kulgildinova T.A., *D.of Ped. Sc., Professor, Kazakh Ablai khan UIRandWL, Almaty, Kazakhstan*

Zhampeisova K.K., *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kazakh National Pedagogical university Abai, Almaty, Kazakhstan*

Berkimbayev K.M., *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice President of Research Work in the International Kazakh-Turkish University., Turkestan, Kazakhstan Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish Khoja Ahmet Yasavi University, Turkestan, Kazakhstan*

Executive Secretary

Abilova Z.T., *senior lecturer, master, Kazakh Ablai khan UIRandWL, Almaty, Kazakhstan*

МАЗМУНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1 Бөлім. ЖОҒАРЫ МЕКТЕПТЕ МАМАНДАРДЫ КӘСІБИ ДАЯРЛАУ ТЕОРИЯСЫ МЕН ПРАКТИКАСЫ

Раздел 1. ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Part 1. A THEORY AND PRACTICE OF PROFESSIONAL PREPARATION OF SPECIALISTS IN AT HIGHER SCHOOL

Джусубалиева Д.М. Цифровая компетентность - необходимое условие в подготовке будущих учителей в условиях дистанционного обучения	8-17
Dzhusubaliyeva D.M. Digital competence – a necessary condition in training future teachers in the conditions of distance learning	8-17
Джусубалиева Д.М. Цифрлық құзыреттілік - қашықтықтан білім алу жағдайында болашақ мұғалімдерді оқытудағы қажетті жағдай	8-17
Исмакова Б.С., Умирбекова М.А., Исмакова М.М. Об актуальности воспитательной работы в высшем учебном заведении	17-24
Ismakova B.S., Umirbekova M.A., Ismakova M.M. On the relevance of educational work in higher education educational institution	17-24
Исмакова Б.С., Умирбекова М.А., Исмакова М.М. Жоғарғы оқу орнында тәрбие жұмысының өзектілігі туралы	17-24
Адырбеков Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Didactics in communicative competence	24-31
Адырбеков Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Коммуникативтік құзыреттіліктегі дидактика	24-31
Адырбеков Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Дидактика в коммуникативной компетенции	24-31
Қонақова К.Ө., Ергазы А.А. Бастауыш сынып оқушыларының шет тілдік коммуникативті құзыреттілігін арттырудың тиімді жолдары	32-37
Kunakova K.U., Yergazy A.A. Ways to improve foreign language communicative competence of primary school students	32-37
Қунакова К.У., Ергазы А.А. Пути повышения иноязычной коммуникативной компетентности учащихся начальных классов	32-37
Адырбеков Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Professional competence of foreign language teachers	38-45
Адырбеков Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Шет тілі оқытушыларының кәсіби құзыреті	38-45
Адырбеков Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Профессиональная компетенция преподавателей иностранного языка	38-45
Kaliev K.M., Abilova Z.T. The development of the internet culture of senior schoolchildren in the context of digitalization of education	45-54
Қалиева К.М., Әбілова З.Т. Білім беруді цифрландыру жағдайында жоғары сынып оқушыларының интернет мәдениетін дамыту	45-54
Қалиева К.М., Әбілова З.Т. Развитие интернет-культуры учащихся старших классов в условиях цифровизации образования	45-54
Tashkyn E., Tashev Zh.N. Digital competence as a key competence of a teacher in foreign language education in the XXI century	55-61
Ташкын Э., Ташев Ж.Н. Цифрлық құзыреттілік - ХХІ ғасырдағы шет тілін оқытудағы мұғалімнің негізгі құзыреттілігі	55-61
Ташкын Э., Ташев Ж.Н. Цифровая компетентность как ключевая компетенция учителя в иноязычном образовании в ХХІ веке	55-61

Ракпанова Қ.С. Әскери жоғары оқу орны курсанттарының кәсіби біліктілігін қалыптастыру моделі	61-65
Rakpanova K.S. The model of formation of cadets' professional competence in military high school	61-65
Ракпанова Қ.С. Модель формирования профессиональной компетенции курсантов военного вуза	61-65

2 Бөлім. ОҚЫТУДАҒЫ ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
Раздел 2. СОВРЕМЕННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ
Part 2. MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES OF TEACHING

Kunakova K.U., Assanova A. Features of formation of foreign language professionally-oriented competence of law students on the basis of case study	66-73
Қонақова К.Ө., Асанова А. Case study негізінде заң саласындағы студенттерінің шеттілді кәсіби-бағытты құзыретінің қалыптастырылуы ерекшеліктері	66-73
Кунакова К.У., Асанова А. Особенности формирования иноязычной профессионально-ориентированной компетентности юридических студентов на основе casestudy	66-73
Адырбеков Д.Т., Bissenbayeva Zh.N., Abdulina L.B. Introduction of case technology in distance education	74-81
Адырбеков Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Қашықтықтан білім беруге кейс-технологияны енгізу	74-81
Адырбеков Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Внедрение кейс-технологии в дистанционное образование	74-81
Әшірәлі Г.Б. Бастауыш сынып оқушыларын диалогтік және монологтық сөйлеуге үйрету	82-89
Ashirali G.B. Teaching dialogic and monologic speech in primary school students	82-89
Аширәли Г.Б. Обучение диалогической и монологической речи для учащихся начальной школы	82-89
Dzhusubalieva D.M., Ibraimova A.K. Socio – cultural competence in teaching a foreign language	90-95
Джусубалиева Д.М., Ибраймова А.К. Шет тілін оқытудағы әлеуметтік-мәдени құзыреттілік	90-95
Джусубалиева Д.М., Ибраймова А.К. Социо – культурологическая компетенция при обучении иностранному языку	90-95
Parmanova A.B., Sadykova A.K. The use of a case study as an educational technology of the foreign language teachers professionally-oriented training	95-101
Парманова А.Б., Садыкова А.К. Кейс әдісін шет тілі мұғалімдерін кәсіби-бағытталған даярлаудың білім беру технологиясы ретінде қолдану	95-101
Парманова А.Б., Садыкова А.К. Использование кейс-стади как образовательной технологии профессионально-ориентированной подготовки учителей иностранного языка	95-101
Dzhusubaliyeva D.M., Rakhimova Zh.N. Conditions for successful integration of digital technologies in the process of foreign language education	102-107
Джусубалиева Д.М., Рахимова Ж.Н. Шеттілдік білім беру процесіне цифрлық технологияларды табысты интеграциялау үшін жағдайлар	102-107
Джусубалиева Д.М., Рахимова Ж.Н. Условия для успешной интеграции цифровых технологий в процесс иноязычного образования	102-107

Dzhusubaliyeva D.M., Akimkhan A.K. Formation of a foreign language communicative competence with the help of a linguistic and country study approach using internet technologies	108-114
Джусубалиева Д.М., Әкімхан А.Қ. Шет тілде сөйлеу құзыреттілігін лингвистикалық елтану әдісі мен интернет ресурстар арқылы қалыптастыру	108-114
Джусубалиева Д.М., Акимхан А.К. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции с помощью лингвострановедческого подхода с использованием интернет технологий	108-114
Adyrbekov D.T., Bissenbayeva Zh.N., Abdulina L.B. Technology of teaching a foreign language using the case method in non-linguistic higher educational institutions.....	114-122
Адырбекөв Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Тілдік емес жоғары оқу орындарында шет тілін кейс-әдісі бойынша оқыту технологиясы	114-122
Адырбекөв Д.Т., Бисенбаева Ж.Н., Абдулина Л.Б. Технология обучения по кейс –методу иностранному языку в неязыковых высших учебных заведениях	114-122

3 Бөлім. ЭТНОПЕДАГОГИКА ЖӘНЕ МЕКТЕП ПЕДАГОГИКАСЫ

Раздел 3. ЭТНОПЕДАГОГИКА И ПЕДАГОГИКА ШКОЛЫ

Part 3. SCHOOL OF PEDAGOGICS AND ETHNOPEDAGOGICS

Узақбаева С.А. Структура процесса педагогической профилактики суицидального поведения подростков в условиях школы	123-138
Uzakbayeva S.A. Structure of the process of pedagogical prevention of suicidal behavior of adolescents in school conditions	123-138
Ұзақбаева С.А. Жеткіншектерді суицидтік мінез-құлықтан педагогикалық сақтандыру процесінің құрылымы	123-138
Калиева К.М., Утебаева Б.Т. Жоғары сынып оқушыларының этномәдени біліктілігін қалыптастырудағы тәрбиелік ситуациялар технологиясының мүмкіндіктері	138-147
Kaliova K.M., Utebaeva B.T. Possibilities of technology of educational situations in the formation of ethnocultural competence of high schools	138-147
Калиева К.М., Утебаева Б.Т. Возможности технологии воспитательных ситуаций в формировании этнокультурной компетентности старшеклассников	138-147

---

1 Бөлім
ЖОҒАРЫ МЕКТЕПТЕ МАМАНДАРДЫ КӘСІБИ
ДАЯРЛАУ ТЕОРИЯСЫ МЕН ПРАКТИКАСЫ
Раздел 1
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
СПЕЦИАЛИСТОВ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ
Part 1
A THEORY AND PRACTICE OF PROFESSIONAL PREPARATION
OF SPECIALISTS IN AT HIGHER SCHOOL

УДК 378.1

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.001

ЦИФРОВАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ-НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ
В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В УСЛОВИЯХ
ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Джусубалиева Д.М., д.п.н., профессор
КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Алматы, Казахстан
e-mail: dinaddm@mail.ru

Аннотация. В статье рассматриваются последние новые направления в использовании цифровых технологий в образовании, формирование цифровой компетентности будущих учителей в условиях современного информационного общества, как необходимое условие подготовки современных кадров.

Проанализировав определения российских и зарубежных исследователей, мы считаем, что современные педагоги должны владеть цифровой компетенцией. Это подразумевает умение самостоятельно разрабатывать цифровой контент: разрабатывать цифровые образовательные ресурсы, использовать инструментальные программные средства, визуализацию для разработки обучающего контента, использовать сетевые ресурсы интернета для моделирование и ролевых игр совместно с обучающимися, использовать ИКТ для разработки планов и оценки их выполнения при проведении индивидуальных и групповых учебных проектов. Безусловно, что все это необходимо изучить и только затем использовать в своей профессиональной практике. Процесс обучения может проходить на курсах переподготовки учителя и педагогов.

Ключевые слова: глобализация, цифровая компетентность, цифровые технологии, электронное обучение, открытое образование, массовые открытые онлайн курсы.

Дистанционное обучение уже давно, с появлением интернета и компьютеров, внедрилось в систему образования всего мира, как альтернатива традиционному обучению. Однако в период мировой пандемии (COVID-19) достигла небывалых размахов, переводя на удаленное обучение практически всю систему образования, начиная от школ и кончая вузами.

В этот период вскрылись все недочеты и отдельные провалы в проведении дистанционного обучения. К ним можно отнести слабый интернет и его отсутствие, особенно в сельской местности, неподготовленность ряда учителей школ и преподавателей вузов, а также обучаемых к занятиям на расстояние, плохо разработанный учебный контент, неумение работать самостоятельно (*если у обучаемых не будет активной познавательной самостоятельной мыслительной деятельности, то эффективность дистанционного образовательного процесса будет низкой*), сложность внедрения ДО для технических специальностей, низкая познавательная деятельность обучающихся и многое другое.

Говоря о дистанционном обучении, следует в первую очередь рассмотреть его методологию: дистанционное обучение – это форма или технология, дистанционное обучение и дистанционное образование это одно и то же или нет, какие методы и технологии используются для проведения учебных занятий, как осуществляется проверка качества знаний, разработка учебного контента, финансовые вопросы, остаточные знания и многие другие вопросы, которые являются необходимыми для качественного проведения удаленного учебного процесса.

В Законе РК «Об образовании» (*с изменениями и дополнениями по состоянию на 13.01.2015 г.*), дистанционное обучение обозначена как технология и только для детей с ограниченными возможностями прописана как форма обучения. В то время как уже всем ясно, что это самостоятельная форма обучения со всеми присущими для формы требованиями. Для реализации дистанционного обучения МОН РК приказом министра были утверждены «*Правила организации учебного процесса по дистанционным образовательным технологиям*» от

20 марта 2015 г. № 137, в которых сказано, что дистанционные образовательные технологии могут быть внедрены вузом самостоятельно во все формы обучения, главным требованием является соблюдение необходимых условий для его реализации. С 2019 года приказом МОН

РК заочная форма обучения была переведена на дистанционную.

Многие исследователи, говоря о дистанционном обучении, зачастую смешивают понятия обучение и образование. *В педагогической науке под обучением понимают* - целеустремленный, систематический, организованный процесс получения знаний, умений, навыков, а образование - это результат обучения личности. Поэтому мы разграничиваем понятия дистанционное обучение и дистанционное образование. Говоря о дистанционном обучении это процесс передачи знаний на расстоянии с использованием различных технологий и методик обучения. Дистанционное образование *Дистанционное образование* – более широкое понятие и тесно связано с дистанционным обучением. Дистанционное образование процесс формирования профессионального специалистов с необходимыми для его работы в рыночных условиях компетенциями. Принято считать, что дистанционное образование - *это процесс передачи знаний (за него ответственен преподаватель и организация образования)*, а дистанционное обучение - *это процесс получения знаний (за него ответственен обучаемый и преподаватель – разработчик предмета)* [1].

Главными задачами дистанционного обучения, как и обучения вообще, являются обеспечение и создание обучающимся наиболее комфортных условий для работы с курсами в любой точке, имеющей выход в Интернет (что повышает мотивацию последних); придание необходимой прозрачности процессу интерактивного диалога «обучающий- обучаемый»; реализация механизмов саморазвития системы.

Анализ прошедшего процесса обучения в условиях мирового карантина во всех структурах образования (школах, колледжах и вузах) показал слабую подготовку педагогов и учителей к работе в режиме электронного и дистанционного обучения, что вызвало большие нарекания со стороны родителей и учеников. Это связано в первую очередь с недостаточной сформированностью у педагогов цифровой и ИКТ компетенции, так необходимой при проведении дистанционного обучения. Цифровая и ИКТ компетентность педагогов сегодня, в век информационных и цифровых технологий, должна рассматриваться наряду с формированием профессиональных компетенций. Прошли те времена, когда педагог с мелом возле доски объясняет свой предмет, на смену пришли информационные и цифровые технологии, которые не только способствуют лучшему усвоению знаний, но и мотивируют обучающихся на получение дополнительной информации и самообучению. Сегодня в вузах, колледжах и школах обучается поколение «Z» (дети, родившиеся с 2000 года), для которого одной их характерных черт является свободное

владение различным гаджетами и компьютером. Развитие цифровых технологий сделало их поколением, выросшим в цифровой среде – почти всю информацию они получают из Сети. Поэтому педагоги, обучающие детей в школах, колледжах и вузах должны соответствовать требованиям времени и быть компетентными не только в профессиональной, но и в цифровой сферах. Современный педагог должен свободно владеть компьютером и интернетом, уметь находить необходимую для своей профессиональной деятельности информацию, использовать ее в процессе обучения создавая свой или используя уже готовый электронный контент в виде цифровых образовательных ресурсов, электронных учебников и т.д. и при этом, уметь постоянно обновлять разработанный электронный материал. Особенно это актуально в ходе проведения дистанционного и электронного обучения.

Рынок труда становится все более конкурентным, что предъявляет новые требования не только к молодому специалисту, но и к системе его подготовки, поэтому модернизация образования должна в первую очередь учитывать требования современного социума. Сегодня уже не достаточно быть просто профессионалом в своей отрасли, по-настоящему конкурентоспособным будет специалист, который не только хорошо знает особенности своей профессии, но и общителен, умеет работать в команде, устойчив в стрессовой ситуации, способен выполнять поставленные задачи, свободно владеет рядом необходимых для профессиональной деятельности компетенциями и, что немаловажно, цифровыми компетенциями. Особенно это необходимо современному педагогу, как передатчику знаний. Если мы не подготовим наших выпускников к реалиям цифровой экономики, а она очень требовательна ко всем специальностям, то завтра наши выпускники останутся без работы. Мировой прогноз показал, через 10 лет могут исчезнуть 50% существующих профессий и в первую очередь пострадают те, кто не владеет ИКТ-компетентностью.

Это относится в первую очередь и к педагогам, завтра педагогов, не владеющих ИКТ и цифровыми-компетентностями заменят те, кто ими владеет.

Сегодня помимо традиционного обучения, все чаще используется различные виды обучения с использованием цифровых технологий. К ним относятся дистанционное обучение, электронное обучение, массовые открытые онлайн курсы (MOOC) и многие другие виды обучения с использованием интернета и цифровых технологий. Безусловно, что владение цифровыми технологиями в своей профессиональной деятельности это уже не дань моде, а объективная необходимость, требование рынка труда и информационного общества. Поэтому владение

цифровыми навыками и цифровой компетенцией является важной задачей современного специалиста и в особенности педагога.

Впервые понятие «цифровая компетенция» было введено Европейским союзом в качестве одной из восьми ключевых компетенций для обучения на протяжении всей жизни (2006 г.). Под «цифровой компетентностью» понимают «уверенное и критическое использование информационных технологий (ИТ) для работы, отдыха и общения. В его основе лежат базовые навыки в области ИКТ: использование компьютеров для поиска, оценки, хранения, производства, представления и обмена информацией, а также для общения и участия в совместных сетях через Интернет [2]. Не случайно Европейским Союзом понятия «цифровая грамотность» и «цифровая компетентность» были признаны одними из 8 компетентностей непрерывного обучения.

Понятие «цифровая компетентность» подразумевает также такие первоначальные навыки как, применение компьютера в своей профессиональной деятельности, хранение информации, обмен информацией, участие в совместных сетях через интернет и т.д. Анализируя ряд зарубежных исследований в отношении данного заключения, было выявлено, что исследователи для определения цифровой компетенции применяют разные термины. Одни используют термин «цифровая грамотность» [Gilster, 1997, Lankshear, C., & Knobel, M., 2006, Brečko V.N., et.al., 2014, Ozden, M., 2018], другие – термин «цифровая компетентность» [Calvani A., et. al., 2009, Krumsvik R.A., 2011, Sol datova G. et.al., 2013, Hatlevik O.E., et.al., 2015, Tsankov N., & Damyanov I. 2017, Gaisina S., 2018, Yachina N., et.al., 2018].

Так что же такое цифровая компетентность?

Если проанализировать существующие определения «цифровой компетентности», то видно, насколько понятие цифровой компетентности относится к числу активно развивающихся, в нее постоянно вносятся изменения в соответствии с развитием современных инфокоммуникационных и цифровых технологий. Большинство авторов включает в понятие цифровой компетентности способность и навыки эффективно использовать цифровые технологии в повседневной жизни, способность и навыки критического оценивания технологий, мотивацию к участию в цифровой культуре, а также технические навыки, связанные чаще всего с компьютерной грамотностью [2].

Согласно требованиям Юнеско от современного педагога требуется не только профессионализм в предметной области знаний, но и ИКТ-компетентность, являющаяся необходимым условием при работе с электронными и цифровыми ресурсами. Перспективой развития общества является трансформация деятельности педагога: развития в

саморазвитие, образования в самообразование. Не случайно, одной из целей Государственной программы «Цифровой Казахстан», является цифровая грамотность граждан республики.

Актуальность формирования ЦК в цифровом обществе растет из года в год. В литературе имеется ряд исследований, связанных с формированием ЦК и ИКТ-компетентности. Для начала разграничим два этих базовых понятия: Цифровая компетентность и ИКТ-компетентность.

«Цифровая компетентность» более широкое понятие по сравнению с ИКТ-компетентностью. Под цифровой компетентностью (ЦК) мы понимаем не только умение находить и работать с информацией, преобразовывать ее, использовать в своей профессиональной деятельности, но и умение управлять ею в ходе решения любых производственных вопросов и профессиональных задач. ИКТ-компетентность – это умение пользоваться и работать с информацией, структурировать, анализировать, преобразовывать ее, и все другие связанные с ней действия. В то же время компетенция и компетентность различаются тем, что компетенции приобретаются в ходе обучения, а компетентность – это сформированная личность на выходе [3].

Г.Солдатова и ряд российских ученых дали свое определение ЦК, используя девиз финских исследователей «от цифровой грамотности к цифровой компетентности». Под ЦК они понимают компетенции, основанные на непрерывном овладении знаниями, умениями, мотивацией и ответственностью, а также способность индивида уверенно, эффективно, критично и безопасно выбирать и применять информационно-коммуникационные и цифровые технологии в разных сферах жизнедеятельности (работа с контентом, коммуникации, потребление, техносфера), и готовность к такой деятельности. Исследователи различают четыре сферы ЦК: 1) информационная и медиакомпетентность; 2) коммуникативная; 3) техническая; 4) потребительская. Под информационной и медиакомпетентностью они подразумевают знания, умения, мотивация и ответственность, связанные с поиском, пониманием, организацией, архивированием цифровой информации и ее критическим осмыслением, а также с созданием информационных объектов с использованием цифровых ресурсов (текст, аудио и видео). Коммуникативная компетентность это - различные формы коммуникации, необходимые для получения знаний, умений, мотивации и ответственности (электронная почта, чаты, блоги, форумы, социальные сети и др.). Техническая компетентность подразумевает знания, умения, мотивацию и ответственность, позволяющие эффективно и безопасно использовать технические и программные средства для решения различных задач, в том числе с использованием компьютерных сетей,

облачных сервисов и т.п. Потребительская компетентность это - знания, умения, мотивация и ответственность, позволяющие решать с помощью цифровых устройств и интернета различные повседневные задачи, связанные с конкретными жизненными ситуациями, предполагающими удовлетворение различных потребностей. Они считают что, цифровая компетентность - не набор профессиональных знаний и навыков применяемых в ИКТ, а ответственность, основанная на создание эффективных действий [4].

Термин цифровая грамотность впервые применил Пол Гилстер в 1997 году в своей книге «Цифровая грамотность» и цифровую грамотность определил, как способность понять, оценить информацию в разном формате через компьютер. Он считал, что одной из важных функций цифровой грамотности - уметь находить и объяснять информацию. Самое главное, по его определению является то, что через цифровую грамотность развиваются навыки мышления и основные компетенции, то есть без них человек в интерактивной среде остается без ориентации и не сможет выполнить данные ему задания. В отличии от него Феррари А., считает, что термин цифровая грамотность является синонимом к термину «цифровая компетентность». Такого же мнения поддерживаются и англо- саксонские ученые, которые считают более уместным использовать вместо термина «цифровая грамотность», термин «цифровая компетентность». Норвежский ученый Крумсвик Р. в своем исследовании отмечает, что термин цифровая грамотность часто применяется на международном уровне, в скандинавских странах и в их системе образования приоритетом пользуется термин цифровая компетентность. По рассуждению данного ученого, главная причина этого кроется в том, что понятие «компетентность» в скандинавском английском языке имеет более широкий единый смысл, чем в традиционном английском языке.

Говоря о цифровой компетентности (ЦК) будущих учителей следует сказать, что этим вопросом занимаются в основном зарубежные исследователи. Так, по мнению норвежского ученого Крумсвика Р. цифровая компетентность учителей это его мастерство грамотно использовать ИКТ в педагогических и дидактических целях на профессиональном уровне, уметь использовать ИКТ для построения стратегии преподавания и формирование устойчивых знаний у учеников». С точки зрения данного определения, учителя, в отличие от других пользователей цифровых технологий, основное внимание уделяют процессу обучения и усвоения полученных знаний. Другие исследователи, П.Киршнер и Н.Дэвис, в своих трудах останавливаются на важности совершенствования программ подготовки учителей и рациональному использованию ИКТ в процессе их образования. Авторы считают, что учителя должны адаптировать свои

знания на использовании ИКТ, а в обучении, наоборот, ИКТ адаптировать для себя.

Проанализировав определения российских и зарубежных исследователей, мы считаем, что современные педагоги должны владеть цифровой компетенцией. Это подразумевает умение самостоятельно разрабатывать цифровой контент: разрабатывать цифровые образовательные ресурсы, использовать инструментальные программные средства, визуализацию для разработки обучающего контента, использовать сетевые ресурсы интернета для моделирование и ролевых игр совместно с обучающимися, использовать ИКТ для разработки планов и оценки их выполнения при проведении индивидуальных и групповых учебных проектов. Безусловно, что все это необходимо изучить и только затем использовать в своей профессиональной практике. Процесс обучения может проходить на курсах переподготовки учителя и педагогов.

Таким образом, живя в информационном обществе, в котором активно происходит цифровизация всей экономики страны невозможно устраниваться от требования социума. Цифровая компетентность является необходимым условием формирования специалиста нового поколения.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Джусубалиева Д.М. Дистанционное обучение – основа формирования информационной культуры личности. //Васильевские чтения в Казахстане -2015. Ценности и смыслы современного образования. Академия информатизации Республики Казахстан АО «Национальный центр информатизации». - Алматы, 2015. - С.251-258.

[2] Джусубалиева Д.М., Елубай Е., Мамбетказиев А.Е. Формирование цифровой компетентности – необходимое условие подготовки будущих учителей. //Материалы Международной научно-практической конференции «Модернизация системы образования: тенденции, проблемы и перспективы», посвященной 70- летию д.п.н., профессора Узакбаевой С.А., 18 октября 2019 г. - Алматы, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, 2019. - С.330-334.

[3] Солдатова Г.У., Нестик Т.А., Рассказова Е.И., Зотова Е.Ю. Цифровая компетентность подростков и родителей. Результаты всероссийского исследования, - Москва, 2013. – С. 144 с.

[4] Gilster P. Digital Literacy. – N.Y.: Wiley Computer Publishing, 1997. – P. 36.

REFERENCES

[1] Dzhusubaliyeva D.M. Distantcionnoye obucheniye – osnova formirovaniya informatsionnoy kul'tury lichnosti. (Distance learning is the basis

for the formation of the information culture of the individual). Vasil'yevskiyecheniya v Kazakhstane -2015. Tsennosti i smysly sovremennogo obrazovaniya. Akademiya informatizatsii Respubliki Kazakhstan AO «Natsional'nyuy tsentr informatizatsii». - Almaty, 2015. - p.251-258 [in Rus.].

[2] Dzhusubaliyeva D.M., Yelubay Ye., Mambetkazyev A.Ye. Formirovaniye tsifrovoy kompetentnosti – neobkhdimoye usloviye podgotovki budushchikh uchiteley. (The formation of digital competence is a necessary condition for the training of future teachers). Materialy Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii «Modernizatsiya sistemy obrazovaniya: tendentsii, problemy i perspektivy», posvyashchennoy 70- letiyu d.p.n., professora Uzakbayevoy S.A., 18 oktyabrya 2019 g. - Almaty, KazUMOиМЯ im. Abylay khana, 2019. - p.330-334 [in Rus.].

[3] Soldatova G.U., Nestik T.A., Rasskazova Ye.I., Zotova Ye.YU. Tsifrovaya kompetentnost' podrostkov i roditeley. (Digital competence of adolescents and parents. Results of the All-Russian study). Rezul'taty vsrossiyskogo issledovaniya. - Moskva, 2013. – p. 144 s. [in Rus.].

[4] Gilster P. Digital Literacy. – N.Y.: Wiley Computer Publishing, 1997. – P. 36.

ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІК - ҚАШЫҚТЫҚТАН БІЛІМ АЛУ ЖАҒДАЙЫНДА БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІ ОҚЫТУДАҒЫ ҚАЖЕТТІ ЖАҒДАЙ

Джусубалиева Д.М., п.ғ.д профессор

Абылай хан атындағы Қаз ХҚЖәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан

e-mail: dinaddm@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада білім беруде цифрлы технологияларды қолданудың жаңа бағыттары, заманауи ақпараттық қоғамда болашақ мұғалімдердің цифрлық құзыреттілігін қалыптастыру қазіргі мамандарды даярлауда шартты жағдай ретінде қарастырылады.

Ресейлік және шетелдік зерттеушілердің анықтамаларын талдағаннан кейін, қазіргі мұғалімдер сандық құзыреттілікке ие болуы керек деп санаймыз. Бұл цифрлық мазмұнды дербес әзірлеу: цифрлық білім беру ресурстарын әзірлеу, бағдарламалық құралдарды пайдалану, білім беру мазмұнын әзірлеу үшін визуализация, білім алушылармен бірлесіп модельдеу және рөлдік ойындар үшін Интернеттің желілік ресурстарын пайдалану, жеке және топтық оқу жобаларын жүргізу кезінде жоспарларды әзірлеу және олардың орындалуын бағалау үшін АКТ-ны пайдалану қабілетін білдіреді. Әрине, мұның бәрін зерттеу керек, содан кейін оны кәсіби тәжірибеде қолдану керек.

Тірек сөздер: жаһандану, цифрлық құзыреттілік, цифрлы технология, электронды оқыту, ашық білім, жаппай ашық онлайн курстары.

**DIGITAL COMPETENCE – A NECESSARY CONDITION IN
TRAINING FUTURE TEACHERS IN THE CONDITIONS OF
DISTANCE LEARNING**

Dzhusubaliyeva D.M., d.p.s., professor KazUIR&WL
named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan,
e-mail: dinaddm@mail.ru

Abstract. The article discusses the latest new directions in using digital technologies in education, building future teachers' digital competence to adopt to modern society as a necessary condition.

Having analyzed the definitions of Russian and foreign researchers, we believe that modern teachers should have digital competence. This implies the ability to independently develop digital content: develop digital educational resources, use software tools, visualization to develop educational content, use Internet resources for modeling and role-playing games together with students, use ICT to develop plans and assess their implementation in individual and group educational projects. Of course, all this must be studied and only then used in your professional practice. The learning process can take place in retraining courses for teachers and teachers.

Keywords: globalization, digital competence, digital technology, e-learning, open education, massive open online courses.

Статья поступила 17.08.2020

УДК 37.02

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.002

**ОБ АКТУАЛЬНОСТИ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ В
ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ**

Исмакова Б.С¹., д.п.н., профессор, КарТУ, Китадзё Мицуси,
профессор, зав кафедрой славянских языков, университет Киото, Сангё

Умирбекова М.А²., магистр педагогических наук, КарТУ

Исмакова М.М³., магистрант академии «Болашак»,

e-mail: ismakova_m@mail.ru

Аннотация. Гражданско-патриотическое воспитание реализуется учителями начальной военной подготовки (далее НВП). Обучая в университете, необходимо сформировать в будущих учителях НВП принцип целостного подхода к обучению и воспитанию. Это позволит выявить

эффективные условия гражданско-патриотического воспитания будущих учителей НВП. Авторы приводят как единую систему ведущие принципы организации профессионально-педагогической подготовки педагогов НВП. Статья будет полезна не только будущим преподавателям НВП, но и всем, кого интересуют проблемы гражданско-патриотического воспитания.

Ключевые слова: образование, системы и практики образования, воспитание, воспитание личности, развитие общества, качество, современное образование.

Основная задача политики нашего государства в сфере образования – повысить интеллектуальный уровень казахстанцев. Необходимость постоянного совершенствования системы и практики образования, в том числе и высшего, обусловлена социальными переменами, происходящими в обществе. Остаются приоритетными проблемы повышения качества обучения и уровня воспитания личности будущего специалиста в вузе.

С развитием общества приобретает особую социальную ценность и актуализируется потребность в личности-профессионала, в творческой созидательной личности, отличающейся готовностью к саморазвитию [1].

Карагандинский политехнический университет имеет хороший и солидный опыт подготовки инженеров-педагогов, начиная с 1970 года. Уникальность профессиональной программы «Профессиональное обучение» заключается в том, что она интегрирует в себе такие компоненты, как отраслевая, психолого-педагогическая подготовка и подготовка по рабочей профессии. Педагог профессионального обучения готовит будущих квалифицированных рабочих для промышленности региона и для Казахстана в целом. Квалифицированные специалисты ориентированы на выполнение педагогической и производственно-технологической функций. Формирование соответствующих функций требует соответствующих учебно-материальной и производственной базы, профессионально-ориентированного и методического обеспечения. Поэтому в зависимости от профиля образовательной программы профильные дисциплины проводятся с использованием ресурсов соответствующих кафедр, а также уникального научно-производственного потенциала инновационно-образовательного консорциума «Корпоративный университет», который объединяет на базе нашего университета 70 системообразующих промышленных предприятий. Корпоративный университет координирует работу и оказывает влияние на значительное повышение качества подготовки специалистов.

Для повышения качества подготовки специалистов инженерно-технического профиля в нашем университете функционирует Центр инженерной педагогики (ЦИП). На основе внедрения инновационных образовательных технологий и передовых практик современной инженерной педагогики Центр совершенствует профессионализм ППС университета, помогает формировать компетентных и конкурентноспособных специалистов.

Центр инженерной педагогики был аккредитован Internationale Gesellschaft für Ingenieupädagogik (IGIP) получил статус Регионального центра Международного общества по инженерной педагогике. Кафедра совместно с Центром проводит большую разностороннюю работу: реализация международных программ и проектов, проводит повышение квалификации ППС кафедры, обновляет дидактические концепции и разрабатывает современные учебные пособия. Работу кафедры характеризует редко встречаемое умение превращать глубокое изучение практики в постановку и формулирование новых проблем развития науки; активность и работоспособность ППС кафедры; наконец, ярко выраженные человеческие качества как ответственность, порядочность и высокая исполнительская культура. Все позитивные качества современного педагога можно найти в ППС кафедры: высокую компетентность, широкую эрудицию, конструктивность, стремление к творчеству, к инновациям [2].

Кафедра прекрасно понимает, что качественное образование немислимо без воспитания студентов. Проблема воспитания молодежи была, есть и остается актуальной всегда и для любого общества, потому что будущее процветание любого государства зависит от качества образования и воспитания подрастающего поколения в нем. Именно поэтому воспитание молодежи является в Казахстане общегосударственной задачей. Проблема эта классическая и современная. Вспомним, «Нынешняя молодежь привыкла к роскоши. Она отличается дурными манерами, презирает авторитеты, не уважает старших. Дети спорят с родителями, жадно глотают еду и изводят учителей», - слова эти принадлежат мудрому Сократу и сказаны им задолго до нашей эры. Проблема «отцов» и «детей» существовала всегда, актуальна она и для нашего общества [3].

В числе стратегически важных государственных задач бесспорна приоритетность молодежной политики. В этом ключе вопросы духовно-нравственного воспитания, формирования казахстанского патриотизма и гражданственности наших молодых людей приобретают сейчас особую актуальность.

Мыслящая часть человечества сегодня ясно понимает, что проблемы

образования объективно требуют самого пристального, всестороннего внимания и разумного разрешения. Необходимые масштабы образованности задают принципиально новые горизонты развития всей системы образования. Логично предположить, что, если за человеком довольно широко признается космическая суть, то и образование все больше будет развиваться в этом направлении – планетарном, общечеловеческом, космическом.

Современное образование должно помочь студентам научиться мыслить и жить в меняющемся мире, ориентироваться в ускоряющемся потоке информации, успешно применяя эти информации в своем конкретном деле. Вузы должны готовить специалистов с мобильной психикой и интеллектом.

В докладе международной комиссии ЮНЕСКО о глобальных стратегиях развития образования в XXI веке подчеркивается, что одна из важнейших функций образования – научить людей жить вместе, помочь им преобразовать существующую взаимозависимость государств и этносов в сознательную солидарность. В этих целях образование должно способствовать тому, чтобы, с одной стороны, человек осознал свои корни и тем самым мог определить свое место, которое он занимает в мире, а с другой – привить ему уважение к другим культурам и воспитать толерантные отношения между людьми, принадлежащими к различным этносам, конфессиям, этносам. Этот аспект образования принято называть поликультурным образованием [4].

Ответственна работа преподавателя на любом уровне образования. В настоящее время преподаватель вуза является не столько носителем научной информации, сколько организатором познавательной деятельности студентов, их самостоятельной работы, научного творчества и формирования личности будущего специалиста.

К сожалению, до сих пор бытует мнение, что главной целью высшего образования по-прежнему рассматривается лишь обучение и формирование специалиста, но не как комплексное развитие личности студента. Значительно снизилась нравственно-психологическая и ценностно-формирующая направленность учебного процесса. Проблема воспитания молодежи была, есть и остается актуальной всегда и для любого общества.

В своей работе ППС нашей кафедры стремится максимально использовать воспитательные возможности своих учебных дисциплин. Профессорско-преподавательский состав кафедры работает над проблемой создания комфортной духовной среды для образования и развития будущих специалистов. При их обучении гуманитарным дисциплинам особое значение придается проблемам формирования

личности будущего специалиста, личности гражданина и патриота Республики Казахстан. На занятиях и на внеаудиторных воспитательных мероприятиях реализуется линия становления их личности. Формирование личности предусматривает и развитие толерантного сознания, так как в этом периоде жизни у них формируются жизненные принципы, которые определяют отношение личности к окружающему миру, к самому себе и другим.

Важным является и патриотическое воспитание, которое непосредственно связано с воспитанием культуры межэтнических отношений и этнической толерантности. Становление казахстанского патриотизма и гражданственности современной студенческой молодежи, ее нравственно-патриотическое самоопределение, формирование патриотических ценностей и убеждений должны стать фундаментальной составляющей современной учебно-воспитательной системы высшего образования, современных концепций воспитания патриотизма в новых социокультурных условиях Казахстана. Безусловно, под воспитанием студентов следует понимать приобретение студентами не только конкретных профессиональных качеств дипломированного специалиста, но и освоение ими культурного опыта человечества в целом [5].

Проблемы современного воспитывающего образования настолько глобальны, что практически любой аспект учебно-воспитательного процесса в вузе является значимым и актуальным. Современности необходимы образованные личности. По мнению Д.С.Лихачева, образованным человеком можно назвать только того человека кто воспитан и интеллигентен. Образовательный процесс положительно влияет на процесс становления и развития личности средствами совершенствования мыслительной, прежде всего познавательной деятельности. Следовательно, познавая информацию по специальным и другим дисциплинам, предусмотренным рабочим учебным планом вуза, студенты формируют в себе положительные черты характера будущих специалистов, усваивают социальный опыт, в ходе которого преобразуются их собственные ценности и ориентации, вводят в систему своего поведения те нормы и шаблоны, которые являются общепринятыми в данном социокультурном обществе.

Традиционный подход к воспитанию основан на том, что воспитание студентов – это такая организация учебно-воспитательного процесса в вузе с целью формирования личностных свойств и качеств

– направленности, способностей, сознательности, чувства долга, дисциплинированности, умения работать с людьми, самокритичности, объективности. Воспитание интереса и любви к избранной профессии можно достичь путем выработки у студентов правильного представления

об общественной значимости и содержании работы по роду избранной области деятельности, о перспективах ее развития. Следует сформировать в каждом студенте убеждение в профессиональной пригодности и четкого понимания необходимости овладения всеми дисциплинами, всеми видами подготовки к своей будущей профессиональной деятельности.

Целью воспитания студентов в вузе является всестороннее развитие личности квалифицированного специалиста с высшим профессиональным образованием, обладающей высокой культурой, интеллигентностью, социальной активностью, высоким гражданским чувством казахстанского патриотизма. В вузе должны быть созданы все условия для активной студенческой жизни, для самоопределения и самореализации студентов, для максимального удовлетворения их потребностей в профессиональном, интеллектуальном, культурном и нравственном аспектах.

Не менее важным является и то, что преподаватель должен стать для студента примером образованности, нравственного благородства, патриотизма, профессиональной компетентности, гуманности, трудолюбия, честности и принципиальности в учебном процессе и в общении со студентами и коллегами.

Слова «образование» и «образ» происходят от одного корня «образ».

Для каждого преподавателя, работающего в системе высшего образования должно быть не безразличным, какой образ будущего специалиста, личности мы формируем посредством своей преподаваемой учебной дисциплины. Вспомним классические образы настоящих Учителей, их нравственную высоту, их профессионализм, их бескорыстность и самоотверженность, влюбленность своему делу.

Преподаватели высших учебных заведений должны помнить, что они работают с самым бесценным материалом – студентами (чьи родители верят, что именно в этом вузе их детей обучат и научат найти и занять достойное место в жизни), поэтому нравственный уровень преподавателя высшего учебного заведения, его личная жизнь и поведение не являются только их личной жизнью, потому что пример преподавателя является самым важным фактором педагогического воздействия.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Гришина Е.С. Философия образования: учебное пособие для аспирантов. - Владивосток: изд-во ДВГТУ, 2007. – С. 17.

[2] Новиков А.М. Постиндустриальное образование. - М.: Издательство «Эгвес», 2008. – С. 45.

[3] Пономарев А.В. Социально-педагогическая функция вуза в воспитании современного специалиста: Монография. - М.: Икар, 2009. – С. 78.

[4] Патриарх Кирилл. Слово «образование» происходит от слова «образ» //Ректор вуза. - 2010. - №8. – С.66-69.

REFERENCES

[1] Grishina Ye.S. Filosofiya obrazovaniya: uchebnoye posobiye dlya aspirantov. (Philosophy of Education: a textbook for graduate students). - Vladivostok: izd-vo DVG TU, 2007.– p. 17 [in Rus.].

[2] Novikov A.M. Postindustrial'noye obrazovaniye. (Post-industrial education). - М.: Izatel'stvo «Egves», 2008. – p. 45 [in Rus.].

[3] Ponomarev A.V. Sotsial'no-pedagogicheskaya funktsiya vuza v vospitanii sovremennogo spetsialista: Monografiya. (Socio-pedagogical function of the university in the education of a modern specialist: Monograph). - М.:Ikar, 2009. – p. 78 [in Rus.].

[4] Patriarkh Kirill. Slovo «obrazovaniye» proiskhodit ot slova «obraz». (The word “education” comes from the word “image”). Rektor vuza. - 2010. - №8. – p.66-69 [in Rus.].

ЖОҒАРҒЫ ОҚУ ОРНЫНДА ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫНЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ ТУРАЛЫ

Исмакова Б.С¹., п.ғ.д., профессор ҚарТУ, Китадзе Мицуси, профессор, славян тілдері кафедрасының меңгерушісі, Киото университеті, Санге
Умирбекова М.А²., педагогика ғылымдарының магистрі, ҚарТУ
Исмакова М. М³., «Болашақ» академиясының магистранты,
e-mail: ismakova_m@mail.ru

Аңдатпа. Азаматтық-патриоттық тәрбиені іске асыратын Бастапқы әскери дайындық (БӘД) пәнінің ұстаздары. Университетте оқып жүргенде болашақ БӘД пәнінің ұстаздарында оқу мен тәрбиенің біртұтастық принципін қалыптастырудың қажеттілігіне тоқталған. Бұл болашақ оқытушылардың азаматтық-патриоттық тәрбиенің ұтымды жағдайларын айқындауға көмек етеді. Авторлар тұтас система ретінде БӘД пәнінің ұстаздарының мамандырылған-педагогикалық дайындығындағы ұйымдастырушы бас принциптарды келтірген. Мақала болашақ БӘД пәнінің ұстаздарымен қатар азаматтық-патриоттық тәрбие мәселелерімен айналысып жүрген тұлғаларға пайдалы.

Тірек сөздер: білім беру, білім беру жүйесі мен практикасы, тәрбие, жеке тұлғаны тәрбиелеу, қоғамның дамуы, сапа, заманауи білім беру.

ON THE RELEVANCE OF EDUCATIONAL WORK IN HIGHER EDUCATION EDUCATIONAL INSTITUTION

Ismakova B.S.¹, d.p.s., professor, KarTU, Kitajo Mitsushi, Professor,
head of the Department of Slavic languages, Kyoto University, Sange

Umirbekova M.A.², master of pedagogical Sciences, KarTU

Ismakova M.M.³, master's student of the «Bolashak Academy»,

e-mail: ismakova_m@mail.ru

Abstract. Civil and Patriotic education is implemented by teachers of the initial military training(IMT). While teaching at the University, it is necessary to form the principle of a holistic approach to teaching and upbringing in future teachers of IMT. This will help to identify effective conditions for civil and Patriotic education of future teachers of IMT. The authors cite as a single system the leading principles of the organization of professional and pedagogical training of teachers of IMT. The article will be useful not only for future teachers of IMT, but also for everyone who is interested in the problems of civic and Patriotic education.

Keywords: education, systems and practices of education, upbringing, education of the individual, development of society, quality, modern education.

Статья поступила 15.07.2020

UDC 37.02

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.003

DIDACTICS IN COMMUNICATIVE COMPETENCE

Adyrbekov D.T.¹, master, Military Institute of Land forces Ministry of
Defense of the Republic of Kazakhstan Almaty, Kazakhstan

Duisenbekova Zh.D.², teacher of the Department of foreign languages,
Military Institute of Land forces Ministry of Defense of the
Republic of Kazakhstan, Almaty, Kazakhstan

Abdulina L.B.³, master of pedagogy, teacher of the Department of tactics of
Military Institute of Land forces Ministry of Defense of the
Republic of Kazakhstan Almaty, Kazakhstan, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Abstract. The article introduces the concept of didactic potential in the context of studying the communicative competence of students of Humanities universities. Purposeful and systematic use of the didactic potential of methods, forms and means of control and evaluation plays a significant role

in the formation and development of students' communicative competence. The didactic principle of practical solution of a communicative problem is the use of various forms of active and interactive learning. In addition, the author considers the need for a more complete use of the didactic potential as an inseparable combination of methods, tools, and forms of learning in the study of the communicative competence of students of Humanities universities. Also, the possibilities of the emerging new communicative paradigm of education, the methodological foundations of communicative education, its content and principles. The article substantiates communicative education as adequate to the needs of modern society.

Keywords: competence approach, didactic potential, communicative competence, methods of competence assessment.

Almost until the end of the twentieth century, the student as a subject of the educational process was studied by psychology, and pedagogy and, in particular, what is especially important, didactics studied and identified learning patterns, operating only with external means in relation to the subject of learning.

Modern didactics, implementing the tasks of state policy in the field of higher professional education, is actively developing a competence-based approach. With the transition to new General education standards of higher education, one of the urgent tasks of practical pedagogy is "creating didactic and psychological conditions in which a participant in the educational process can show not only intellectual and cognitive activity, but also a personal social position, their individuality, which allows them to Express themselves as a subject of learning" [1].

New guidelines require comprehensive research of students' communicative competence based on the didactic principle. Modern higher school pedagogy considers communicative competence from different points of view, within the framework of different approaches, and most authors understand this phenomenon as a set of communication abilities and skills, focusing on speech skills and the ability to persuade. At the same time, rapid changes in modern society determine the importance of such elements of a student's communicative competence as the ability to identify, search, exchange, and transmit information through various channels. For a University graduate, the ability to effectively interact in the professional sphere and the meaningful use of communication techniques are very important.

The most important components of the communicative competence of students of Humanities universities should include a set of interrelated knowledge, skills, activities that allow you to establish and maintain the necessary contacts with other people, achieve mutual understanding, determine

the situation and the subject of communication. From the point of view of didactics, the definition of O. V.'s communicative competence seems to be the most accurate. Klimova as “a meaningful generalization of theoretical and practical knowledge in the field of communication, presented in the form of concepts, principles, meaning-forming provisions and situations necessary for successful speech interaction” [2].

Based on the provisions put forward in the works Of V. I. Baydenko, M. V. Dolgikh, I. A. Zimnaya, E. F. Zeer, O. F. Korobkova, N. V. Kuzmina, A. K. Markova, O. I. Matyash, L. M. Mitina, Yu. g. Tatur, A.V. Khutorsky, the following components of communicative competence can be distinguished:

- motivational: the need to communicate and exchange information, the desire for success, mutual understanding;
- cognitive: a set of knowledge from the field of communication psychology, thinking processes, rhetoric, style and culture of speech, knowledge of business communication standards;
- personal: empathy, sociability, tolerance;
- activity-based: the ability to Express their thoughts, public speech skills, knowledge of modern technologies for searching, displaying and transmitting information.

Effective formation and successful development of the communicative competence of students of Humanities universities requires the implementation in practice of these components in their relationship. This task determines the priorities in the choice and nature of the application of various methods, forms and means, pedagogical techniques in the learning process.

Clarifying and structuring the concept of communicative competence allowed us to identify a system of pedagogical conditions that contribute to the successful formation of this parameter. As A.A. Kalyuzhny notes, such goals of higher education as “organization of the educational process, methods of control and evaluation, adequacy of knowledge control, etc., are secondary to the goals of knowledge transfer, skills formation and socialization of the individual” [3].

In the context of this problem, one of the most relevant areas of pedagogical and educational work at the University should be the purposeful formation and development of students ‘ communicative competence as a fundamental professional and personal quality of a specialist. In modern conditions, communicative competence is considered as a personal complex resource necessary for building effective communication in a certain range of situations of interpersonal interaction [4].

The structure of communicative competence includes cognitive (social intelligence, socio-psychological knowledge and reflexive-perceptual abilities), emotional (social attitudes, the system of personal relationships) and

conative (skills and abilities) components. The formation of competence in communication makes it relevant to address a number of personal parameters of students. First of all, we are talking about developing students' qualities such as openness, sociability, empathy, tolerance, positive social and ethno-cultural identity, and the ability to work in a "team". Speaking about the timeliness of communicative training of a specialist, it makes sense to talk not so much about the list of special subjects necessary for this, but in the direction of finding effective ways (forms, methods) of organizing and building the educational process. In General, it is advisable to combine work on the development of students' communicative abilities with the formation of their cognitive, intellectual, moral and humanistic, creative and socio-cultural qualities. To do this, it is necessary to introduce a "cross-cutting" communication component in all training courses and in the social life of students. This is due to the fact that within the framework of this discipline, the tasks of deepening the General inculturation/socialization of the student, forming his humanistic worldview, developing intellectual and creative abilities, and General culture are carried out. All these components are interrelated in the structure of the individual and the development of one of them increases the level of formation of others. To help them realize the uniqueness and value of each culture, to promote the study of their native culture in a variety of connections with all of humanity; - the principle of communication involves creating conditions for the interpenetration of educational and communication activities. This will allow, firstly, to actively include the student in the process of developing their communication skills; secondly, in the future, to transfer the acquired experience of business (educational) interaction to professional activities. In the context of personal-oriented humanistic education, the following can be noted as conditions that contribute to the successful implementation of the process of communicative training of students: - taking into account and using the individual characteristics and capabilities of students; - active involvement of the student in the process of developing their communication skills; - co-creation of the teacher and student as the leading type of educational interactions and relationships; - Dialogic interaction of subjects of the educational process; - creative atmosphere in the process of communication; - organization of students' work in a "team", in a situation of collective co-creation. In all these processes, the communicative activity of the teacher itself is of particular importance, which is based on building interpersonal interaction and relationships with students, establishing psychological contact with the group, with each student, as well as managing communication in the process of joint activities on the basis of cooperation and equal partnership.

The main didactic means of solving a communicative problem is the activation of students' communicative activity in order to acquire the necessary

experience of business communication in various communicative situations. Various forms and methods of active and interactive learning allow students to stimulate their communicative activity. Speaking about active learning, first of all, they mean new (modern) forms, methods and means of learning, called active: problem lectures (dialogical relations between students and teachers are implemented), seminars, discussions, business games, research work of students, and others.

Interactive learning in pedagogy is understood as a way of learning carried out in the forms of joint activity of students: when all participants in the educational process interact with each other, exchange information, jointly solve problems, model situations, evaluate the actions of fellow students and their own behavior, and plunge into the real atmosphere of business cooperation [5].

The main reference point in higher professional education is didactics as a field of pedagogical knowledge, which “offers an understanding of the essence and laws of learning, principles and approaches, a system of methods and means of implementing the task” [6]. The pedagogical skills of a high school teacher largely depend on their knowledge in the field of didactics and their creative application. Understanding the didactic in the communicative competence helps the teacher to see the relationship of factors that determine the process and results of learning, to choose the most effective methods, forms and means of forming, developing and evaluating competencies. In the modern system of personality-oriented higher education, the didactic principle becomes a regulatory framework for the formation of a system of competencies, including communicative ones.

Modern pedagogy defines the hierarchy of these concepts as follows. Didactics is a “General theory of learning, considering the whole set of problems, goals, content, forms and methods of teaching and learning, and teaching tools” [7].

Since there are two parties involved in the research process—the teacher and the student—each method should be considered from the point of view of the teacher’s activity, the students’ activity and their interaction.

The teacher’s activity is regulated by the didactic structure of research, which consists of three stages that act as three generalized didactic tasks: updating basic knowledge and key skills; forming new knowledge and skills; applying knowledge, forming skills and abilities. These problems are solved to varying degrees by different research methods.

In an interactive study, the student actively develops the content of communicative competence in interaction with the educational environment, acquires new experience in a real communicative situation related to his future professional activity. Develop skills of mutual understanding, empathy, and tolerance for communication partners. If the research is conducted in a

microgroup, students gain experience of communication and interaction in a small group, "value-oriented unity of the group" and skills of flexible change of communicative role depending on the situation are formed, and skills of "analysis and self-analysis in the process of group reflection are developed... ability to resolve conflicts, ability to compromise" [1].

Students' activities are largely independent (i.e. independent of the teacher), which allows us to evaluate their communication skills, ability to work in a team, ability to listen and persuade, and other elements of communicative competence.

The didactic potential of this type of research for the "teacher - group" system is provided by the informal organization of the educational process, the presentation of a communicative situation in various dimensions, as well as the expansion of interpersonal interaction beyond educational situations.

The following tools can be used in the study of communicative competence:

- rating model that determines the level of development of key elements of competence-knowledge, skills;
- monitoring model that provides for creating a portfolio of achievements;
  - discussion;
  - creating various types of texts: essays, answers to questions, public speech, term papers and theses;
  - presentation;
  - situational and behavioral tests;
  - tests of information processing efficiency;
  - personal questionnaires, sets of standardized questionnaires with closed-type questions;
  - interview (strategic interview) with an open discussion of weaknesses and strengths and defending your point of view;
  - observation;
  - survey.

Based on the above, all the listed forms and means used in the course of research have their own characteristics and their own didactic potential. Thus, during discussions, interviews, and methods with elements of an oral survey, oral speech is trained, and the skills of information exchange and persuasion of the interlocutor are developed both on the verbal and non-verbal levels. Written works provide more opportunities to assess the quality of language proficiency, its norms, the level of development of monologue speech, etc. Term papers and theses demonstrate the skills of working with information, the ability to receive it, structure it, and the knowledge of scientific and business style of speech.

Active and interactive research methods and forms contribute to the development of communication competence of future specialists in the Humanities, increase students' interest in their future professional field, allow them to feel the communicative situation, develop and test possible strategies for their own actions. Working on the tasks set by the research, students improve their language skills, work in an atmosphere of cooperation, learn to select, sort and analyze information, conduct a discussion and defend their point of view. Therefore, active forms of research on the communicative competence of students of Humanities universities have a much greater didactic potential than passive ones.

REFERENCES

[1] Stupina S.B. Technologies of interactive learning in higher school: textbook-method. stipend. Saratov: Nauka, 2009. P 79.

[2] Klimova O.V. communicative competence as the core of a lawyer's professional activity//Bulletin Of SUSU. - 2008. - No. 13.S. 16-24.

[3] Kalyuzhny A.A. Training in higher education in Russia: tasks, problems, prospects. - Moscow: Delo, 2005. – P. 79.

[4] Bodalev A.A. Personality and communication: Selected works. - M.: Pedagogy, 1983. – 271 s.

[5] Panina T.S., Vavilova L. N. Modern ways to activate learning. - M.: Academy, 2006. - 176 p.

[6] Pedagogy and psychology of higher education: textbook. the allowance/under the editorship of Professor M.V. Bulanova-Toporkova toporkovo. - Rostov n/A: Feniks, 2006. – P. 62.

[7] Professional pedagogy: textbook for students of pedagogical specialities and directions /ed. by S. Y. Batyshev, A. M. Novikov. 3-e Izd., Rev. - M.: EGUES, 2010. – P. 34-39.

КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕГІ ДИДАКТИКА

Адырбеков Д.Т.¹, ҚРҚМҚӘӨИ магистрі Алматы, Қазақстан

Дүйсенбекова Ж.Д.², шет тілдері кафедрасының оқытушы

ҚРҚМҚӘӨИ, Алматы, Қазақстан

Абдулина Л.Б.³, ҚРҚМҚӘӨИ тактика кафедрасының оқытушысы,
педагогика магистрі, Алматы, Қазақстан, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада гуманитарлық жоғары оқу орындары студенттерінің коммуникативтік құзыреттілігін зерттеу контекстінде дидактикалық әлеует тұжырымдамасы енгізіледі. Бақылау, бағалау әдістерінің, нысандары мен құралдарының дидактикалық әлеуетін мақсатты және жүйелі пайдалану оқушылардың коммуникативтік

құзыреттілігін қалыптастыру мен дамытуда маңызды рөл атқарады. Коммуникативті мәселені практикалық шешудің дидактикалық принципі-белсенді және интерактивті оқытудың әртүрлі формаларын қолдану. Сонымен қатар, гуманитарлық жоғары оқу орындары студенттерінің коммуникативтік құзыреттілігін зерттеуде дидактикалық әлеуетті оқыту әдістерінің, құралдарының, нысандарының ажырамас үйлесімі ретінде неғұрлым толық пайдалану қажеттілігі туралы мәселе қарастырылуда. Сондай-ақ білім берудің қалыптасып келе жатқан жаңа коммуникативтік парадигмасының мүмкіндіктері, коммуникативтік ұйымдастырылған білім берудің әдіснамалық негіздері, оның мазмұны мен қағидаттары. Негізделеді коммуникативтік білім беру барабар сұраныс қазіргі заманғы қоғам.

Тірек сөздер: құзыреттілік тәсіл, дидактикалық әлеует, коммуникативтік құзыреттілік, құзыреттерді бағалау әдістері.

ДИДАКТИКА В КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

Адырбеков Д.Т.¹, магистр ВИСВ МО РК Алматы, Казахстан

Дүйсенбекова Ж.Д.², преподаватель кафедры иностранных языков,
ВИСВ МО РК, Алматы, Казахстан,

Абдулина Л.Б.³, магистр педагогики, преподаватель кафедры тактики
ВИСВ МО РК Алматы, Казахстан, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Аннотация. В статье вводится понятие дидактического потенциала в контексте исследования коммуникативной компетенции студентов гуманитарных вузов. Целенаправленное и систематическое использование дидактического потенциала методов, форм и средств контроля, оценки играет значительную роль в формировании и развитии коммуникативной компетенции учащихся. Дидактическим принципом практического решения коммуникативной задачи является использование различных форм активного и интерактивного обучения. Кроме этого, рассматривается вопрос о необходимости более полного использования дидактического потенциала как неразрывного соединения методов, средств, форм обучения в исследовании коммуникативной компетенции студентов гуманитарных вузов. Также возможности формирующейся новой коммуникативной парадигмы образования, методологические основания коммуникативно организованного образования, его содержание и принципы. Обосновывается коммуникативное образование как адекватное запросам современного общества.

Ключевые слова: компетентностный подход, дидактический потенциал, коммуникативная компетенция, методы оценки компетенций.

Статья поступила 21.08.2020

ӘӨЖ 372.4

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.004

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЕТ ТІЛДІК КОММУНИКАТИВТІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Қонақова К.Ө.¹, п.ғ.д., профессор

Ерғазы А.А.², магистрант

^{1,2}Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан

e-mail: e_symbat@mail.ru

Аңдатпа. Бұл мақалада бастауыш сынып оқушыларының ағылшын тілі пәнінде коммуникативті құзыреттілігі қарастырылады. Автор осы құзыреттілікті қалыптастыруда қолданылатын қазіргі заман технологияларға назар аударады. Осы мақаланың өзектілігі бүгінгі күні білім беру жүйесіндегі бастауыш сынып оқушыларының ағылшын тілі пәнінде коммуникативтік құзыреттілігін артырудың тиімді жолдарын қарастыру болып табылады. Мақалада зерттелетін мәселе бойынша ғылыми-зерттеу әдебиеттеріне салыстырмалы талдау жасалып, осы мәселеге қосымша көзқарастарды жобалау және коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыру жүйесін жетілдіру туралы қажетті тұжырымдар жасалды.

Тірек сөздер: Құзырет, әдіснама, бастауыш сынып оқушылары, коммуникативтік, қатынас, толеранттық, заманауи технологиялар, ақпараттандыру, білім беруді ақпараттандыру, педагогикалық диагностика.

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың 2018 жылдың 10 қаңтарындағы Қазақстан халқына жолдауында біздің ұзақ мерзімді мақсаттарымыз өзгеріссіз қала беретінін, білім беру бағдарламаларының негізгі басымдығы өзгерістерге үнемі бейім болу және жаңа білімді меңгеру қабілетін дамыту болуға тиістігін, сонымен қатар Қазақстандықтардың мақсаты, болашағы – қазақ, орыс, ағылшын тілін еркін меңгеруінде екендігін атап айтты [1].

Яғни, бұл мақсатқа жету мақсатында қандай жолдарды қарастыру керек, міне осы мәселеге тоқтала кетсек. Қазіргі таңда үш тілді меңгерту жолындағы бастама мектепке дейінгі тәрбиеленушілерден басталып, бастауыш сыныптардан бастап - жазу, сөз жаттау, сұрақтарға жауап беру және де мұғалімнің кәсіби шеберлігінің арқасында бастауыш сыныптарда оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігінің даму үстінде. Оқу материалдарын оқушылардың дайындық деңгейлеріне қарай сұрыптап

ұсыну, сабақтың типі мен түрін оқытудың әдіс-тәсілдерін таңдау, мақсаттарды және күтілетін нәтижені анықтау, оқу біліктілігін жетілдіру. Бұның өзі өз кезегінде қазіргі ұстаздардан шәкіртті оқытуда, білім беруде, тәрбиелеп өсіруде белгілі бір құзіреттіліктерді бойына сіңірген жеке тұлғаны қалыптастыруды талап етеді. Ғылыми әдебиеттерде құзіреттілік дара тұлғаның бойындағы өзара байланысты сапалардың (білім, білік, дағды, іскерлік, әрекет тәсілі) жиынтығы.

«Құзыреттілік» терминіне алғаш анықтама беріп, лингвистикаға енгізген американдық ғалым Н.Хомский. Оның пайымдауынша, құзыреттілік термині грамматика білімдеріне негізделеді. Жалпы алғанда, құзыреттілік дегеніміз- жеке тұлғаның белгілі бір мәселені шешудегі өзара байланысты білім, білік дағдыларының жиынтығы және адамның жеке өзінің іс- әрекет, қызмет саласына сай құзыреттерді меңгеруі .

Бәсекеге қабілетті білім кеңістігін құруға бағытталған қазақстандық білім беру реформасының негізгі мақсаттарының бірі жаңаша оқытудың әдіс-тәсілдері арқылы оқушының бойында шығармашылық ойлауды, бастамашылықты дамыта отырып, жеке тұлға тәрбиелеу болып отыр. Қазіргі таңда білім беру саласында тұлғаның дамуына коммуникативтік құзыреттілікке баса назар аударылып отыр. Оқушылардың өздерін қоршаған ортада басқа адамдармен, топпен қарым-қатынас орнатуға, жалпы нәтижеге қол жеткізуде өзіндік пікірін білдіруге, басқа ұлт өкілдерімен қарым-қатынас диалогына түсе алуына мүмкіндік беретін коммуникативтік құзыреттілік негізінен бастауыш сынып оқушыларын оқыту үрдісінде қалыптасады.

Қоғам қайраткері Жүсіпбек Аймауытов «Баланы тілге жаттықтырудың мағынасы: баланы сөйлеуге, басқалардың сөзін ұғуға, өз бетімен жазуға, оқуға төселдіру. Бірақ бұл мағынасыз әдеттендіру, құрғақ төселдіру емес, тілге жаттығумен бірге адам ойлауға да жаттығады» деп нақтыласа, Мағжан Жұмабаев «Педагогика» еңбегінде «Тіл адам жанының тілмашы, тілсіз жүрек түбіндегі бағасыз сезімдер, жан түкпіріндегі асыл ойлар жарық көрмей қор болып қалар еді. Адам тілі арқасында жан сырын сыртқа шығарып, басқалардың жан сырын ұға алады» деп жазады [2].

Жалпықұзіреттілік дегеніміз- оқушының алған білімі мен дағдыларын тәжірибеде, күнделікті өмірде қандай да бір практикалық және теориялық проблемаларды шешу үшін қолдана алу қабілеттілігі. Бастауыш сынып оқушыларының коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыруда қатысымдық әдістің маңызы зор.

Ғалым Ф.Ш. Оразбаева «коммуникация» термині туралы былай тұжырымдайды: «коммуникация» сөзінің негізгі мазмұны жалпы қарым-қатынас, араласу, хабарласу, байланыс деген сияқты мағыналарды білдіре келіп, адамдардың тіл арқылы сөйлесу процесін, тілдесу ерекшеліктерін,

тілдік әлеуметтік мәні мен қоғамдық қызметін, адамдар арасындағы қарым-қатынасты, өзара түсінушілікті көрсетеді.

Осыдан барып, «коммуникабельді» -тез тіл табысады, түсінуге бейім, «коммуникабельдік»-түсінушілік т.б. деген сөздер пайда бола бастады.

Ғалым «коммуникация» сөзін «қатысым» деп танып, қазақ тілін оқыту әдістемесінде жаңадан «тілдік қатынас», «тілдік қарым-қатынас», «тілдесім», «жазылым» және т.б.терминдерді енгізді.

Коммуникативтік құзыреттілік (құзыреттілік латынның «competens» -қабілетті, қатысты деген мағынада) –жүппен және топпен жұмыс істеу білігімен, ұжымдық шешім таба білуімен, мәселені ұжымдық талқылауға қатысуымен, өз пікірін кішіпейілділікпен дәлелдеумен сипатталады. Оқушылар және қоғам үшін күнделікті оқуда, қатысымдық міндеттердің тіл арқылы шеше білу қабілеттілігі; қатысымдық мақсатты іске асыруда оқушының тіл және сөз құралдарын пайдалана алуы. Егер оқушы сол тілде сөйлеушілермен тікелей немесе аралық қарым-қатынас барысында сол тілдің нормалары мен мәдени дәстүріне сәйкес өзара түсінісе алса, коммуникативтік құзыреттілікті меңгергені.

Оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін дамыту үшін жүргізілетін жұмыс түрлері төмендегідей:

- Сұрақ – жауап (мұғалім мен оқушылар)
- Диалог (оқушы мен оқушы, мұғалім мен оқушы)
- Қатысым (мұғалім мен оқушылар, оқушы мен оқушы, мұғалім мен оқушы).
- Жазылым (тақырыпқа байланысты мәтінмен жұмыс.

Бұл жұмыс түрлері коммуникативтік құзыреттіліктің алашқы баспалдағы болып есептеледі. Себебі, бұл жұмыс түрлерін барлық сабақта мұғалім мүмкіндігінше қолдана алады.

Коммуникативтік құзыреттілікті дамыту үшін жүргізілетін жұмыс түрлері оқушылардың.

- Қатысым және жазылым қарым – қатынасын қалыптастыруға
- Сөйлеу тілін дұрыс меңгеруге

Жеке тұлғаның құзіреттілік қатысымдылығын жүзеге асыруға ерекше ықпал ететінін көруге болады.

Бастауыш сынып оқушылары коммуникативтік құзыреттілігі қалыптасқан екінші адаммен, сыныптасымен белгілі бір ақпаратты жеткізіп қана қоймай, өз ойын түсіндіре, олардың пікірін ұға, түсіне білетініне көз жеткізілді.

Коммуникативтік құзыреттілікті дамытуда диалогтік тіл- оқу үрдісіндегі қарым-қатынаста алдыңғы орын алады: ол оқытудың негізгі мақсаттарының бірі және оның маңызды құралы деп санауға болады .

Диалог-екі жақты құбылыс. Қарым-қатынаста көзделетін мақсатқа

орай диалогтың өзіндік әртүрлі ерекшеліктері болады:

- күнделікті тұрмысқа байланыстылығы;
- ресмиқарым-қатынасқа құрылуы;
- ым-ишараттың, дене қимылының белсенділігі;
- эмоционалды-экспрессивтілігі, әсерлілігі;
- сөйлемдердің ықшамдалуы;
- сөйлейтін сөздің алдын-ала жоспарланбауы;
- ауыз-екістілінің ерекшеліктерінің басым болуы.

Оқу бағдарламасында коммуникативтік құзырет деңгейіндегі диалогқа қойылатын талаптар тұрғысынан белгіленгені:

- сөйлеу мәдениетін игеру, өзінің сөзін, ойын жалғастыра алу;
- экология, тарих, өз қаласы, мәдениет тақырыптары, белгілі адамдар туралы сөйлесе алу;
- айтылған әңгіме, оқылған мәтін, кітап, өнер, кино туралы өз ойын білдіру; [3].

Диалог репликалардан құралады, оның бәрі – сөйлеуге уәж жасайтыны, екіншісі-жауап ретіндегі реакция-реплика. Диалогта ой ауысып отыратыны белгілі, сондықтан әңгімелесушілер – бір-бірімен ақпарат ауысып отырады. Алғашқы сөйлеуші әңгіменің басталуына түрткі болады, адресатты әңгімелесуге шақырады (сұрайды, бұйырады, келіседі, келіспейді, өтінеді т.б.).

Оқушылардың тілінде болатын фонетикалық т.б. қателер диалогта кездесетіні байқалады, сондықтан тілдік жағынан диалогтің дұрыс құрылуына баса мән беріледі.

Күнделікті сабақта жаңа материалдарды оқытқанда және бекіту кезінде, жаттығуларды ұйымдастыруда, оқығанды және тыңдағанды тексеру үшін диалогтік әдісті қолданамыз. Осының бәрін әңгіме түрінде іске асырып отырамын. Әңгімелесе білу диалогтік тілді үйретуде соңғы нәтижеге жететін біліктілік болып табылады.

Диалогтік әдісті қолдана отырып оқушылардың сұрақтарды, өтінішті, таңдануды, бұйыруды қолданып, бір-бірімен әңгімелесе білуге, мәліметтерді нақтылауды сұрауға, келіспеушілік, толықтыру, тілдік материал көлемінде өзара пікір алыса білуге дағдыландырамын. Әртүрлі типтегі кішігірім диалогтар құрастыруды тапсырамын. Біліктіліктерді жетілдіру мен дамытуды оқушылардың еркіндігін сақтау жолымен жүргіземін.

Тілдік міндет пен жағдаятқа сәйкес бастауыш сынып оқушыларының еркін түрде тілдік қарым-қатынастарын дамытуда рөлдік ойынның алатын орны ерекше деп есептеуге болады.

Рөлдік ойын кезіндегі оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін дамытуда сөздік қорларының да орны ерекше.

Оқушылардың диалогтік ортасын құруда кесте мазмұнының да алатын орны ерекше. Кестедегі түйін сөздердің көмегімен оқушы сұрақ қою арқылы диалогтік ортаға енеді. Осы жұмыстар нәтижесінде оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігі қалыптасады.

Бұл әдіс оқушылардың диалогты қайталап айтуына мүмкіндік жасайды. Диалогпен жұмыс істеген кездегі қолданылған лексикалық материалдар оқушылардың сөйлеу тілінің белсенді қорына айналады. Жатталған диалогтар оқушылардың жаңа диалогтар құруының негізі бола алады.

Сонымен, қорыта айтқанда, мектепте өз бойында шәкірттеріміздің жоғарғы дәрежелі білім, біліктілік пен дағдыны қалыптастыруды қамтамасыз ету. Оқушылардың өмірлік жағдаяттарда өздерінің алған білім, біліктілік, дағдыларды дұрыс қолдана алуына жағдай жасау ұстаздық міндет болып табылады.

Бастауыш мектептерде ағылшын тілін оқытудың мақсаты-оқушыларға шет елдік білім берудің коммуникативтік құзыреттілігін дамытудың жоғарғы деңгейіне жету жетістіктері, яғни оқушылардың шет елдік және өзге тіл өкілдерімен түсінісіп, еркін қарым-қатынас жасай алуы болып табылады.

Демек, бастауыш сынып оқушыларын оқыту барысында өзіндік ой-толғамын жеткізе алатын, кез келген адаммен тілдік қарым- қатынасқа түсе алатын, коммуникабельді, іскер азамат тәрбиелеп шығару арқылы коммуникативтік құзыреттіліктерін арттырудың тиімді жолында атқарар еңбектері әлі де алда.

ӘДЕБИЕТ

- [1] Жұмабаев М. «Педагогика». – А., 1922. – Б. 42.
- [2] Оразбаева Ф.Ш. «Тілдік қатынас теориясы және әдістемесі». – А., 2005. - 22-б.
- [3] Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. - Ресми басылым. – Астана, 2006.

REFERENCES

- [1] Jumabaev M. «Pedagogika». (Pedagogy). – A., 1922. – p. 42 [in Kaz.].
- [2] Orazbaeva F.Ş. «Tildik qatınas teorıyası jäne ädistemesi». (Theory and methodology of language communication). – A., 2005. - 22-p. [in Kaz.].
- [3] Qazaqstan Respwblıkasınıñ memlekettik jalpıǵa mindetti bilim berwstandartı. - Resmı basılı. (State mandatory standard of education of the Republic of Kazakhstan. - Official publication). – Astana, 2006 [in Kaz.].

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Кунакова К.У.¹, д. п. н., профессор

Ергазы А.А.², магистрант

^{1,2} КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Алматы, Казакстан

e-mail: e_symbat@mail.ru

Аннотация. В данной статье рассматривается коммуникативная компетентность учащихся начальных классов в предмете английского языка. Автор обращает внимание на современные технологии, используемые в формировании этих компетенций. Актуальность данной статьи заключается в том, что сегодня в системе образования рассматриваются эффективные пути повышения коммуникативных компетенций младших школьников на предмет английского языка. В статье проведен сравнительный анализ научно-исследовательской литературы по исследуемому вопросу, сделаны необходимые выводы о совершенствовании системы проектирования дополнительных подходов к данной проблеме и формирования коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: компетенции, методология, учащиеся начальных классов, коммуникация, коммуникация, толерантность, современные технологии, информатизация, информатизация образования, педагогическая диагностика.

WAYS TO IMPROVE FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Kunakova K.U.¹, d.p.s., professor

Yergazy A.A.², master student

¹KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan,

e-mail: e_symbat@mail.ru

Abstract. This article discusses the communicative competence of primary school children in English. The author draws attention to modern technologies used in the formation of these competencies. The relevance of this article lies in the fact that today the educational system considers effective ways to improve the communicative competence of younger students in the subject of English. The article provides a comparative analysis of research literature on the issue under study, and makes the necessary conclusions about improving the design system of additional approaches to this problem and the formation of communicative competence.

Keywords: competence, methodology, communication, tolerance, modern technologies, Informatization, education, pedagogical diagnostics.

Статья поступила 20.08.2020

UDC 378.2

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.005

PROFESSIONAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

Adyrbekov D.T.¹,

master, Military Institute of Land forces Ministry of Defense of
the Republic of Kazakhstan, Almaty, Kazakhstan

Duisenbekova Zh.D.²,

teacher of the Department of foreign languages, Military Institute
of Land forces Ministry of Defense of
the Republic of Kazakhstan, Almaty, Kazakhstan

Abdulina L.B.³,

master of pedagogy, teacher of the Department of tactics of Military Institute
of Land forces Ministry of Defense of
the Republic of Kazakhstan Almaty, Kazakhstan

e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Abstract. The article is devoted to the actual problem of defining the concept of «professional competence of a foreign language teacher». The introduction of new standards has set serious challenges for all teachers. The State educational standard has been firmly established in our professional life. But whatever reforms take place in the education system as a result, they, in one way or another, affect the teacher directly. Therefore, in the context of modernizing modern education, the professional competence of a foreign language teacher is particularly important. This article discusses various existing interpretations of this concept in relation to the specialty of a foreign language teacher. Defining the structure of this concept, the author points to the strategy of preparing students for teaching.

Keywords: competence, competences, competence approach in education, structure of professional and pedagogical competence of a foreign language teacher.

Trends in the development of modern society require modernization of education. The educational process in a pedagogical University is undergoing significant changes and is becoming increasingly relevant “competence-based approach, which involves significant systemic changes affecting the teaching of the subject, its content, evaluation, and use of educational technologies” [1]. Competencies are not once and for all given entities. They are characterized by constant development and updating. The development of competencies depends on changing conditions and requirements of society, as well as on values [2].

In the context of modernization of education, "professional competence" is considered as an indicator of the quality of training of University graduates and is defined as the readiness of a graduate to solve typical professional tasks, depending on the level of education. In relation to the professional training of teachers, this concept is specified, and the main goal of training is the formation of professional and pedagogical competence. This term most fully and accurately reflects the specifics of the teacher's activity, which is carried out in two directions: teaching the subject and developing students, educating their personal qualities. The first is the specialty of a particular teacher, the second is the essence of his profession, an invariant component of the actual pedagogical activity. In other words, the formation of professional and pedagogical competence of a teacher is the ultimate goal of teaching students at a University.

Interest in the problem of defining the concept of "professional competence" does not subside due to the fact that the authors cannot come to a single interpretation of this concept. Such well-known scientists as N.V. Kuzmina, A.K. Markova, V.A. Slastenin, M.A. Choshanov and others have been engaged in issues of professional competence and professional competence.

Professional competence is considered as professional literacy, the degree of qualification of a specialist, as the level of development of his personality and human culture, as a complex single system of internal mental States and personality traits of a specialist, professional self-education (A.K. Markova), the ability to perform actual activities (M.A. Choshanov), the unity of theoretical and practical readiness of a teacher to carry out activities (V.A. Slastenin).

Next, we will consider several interpretations of the concept of "professional competence" of a teacher.

As the main elements of pedagogical competence, N.V. Kuzmina identifies:

- special competence in the field of the taught discipline;
- methodological competence in the field of ways to form knowledge, skills and abilities of students;
- psychological and pedagogical competence in the field of motives, abilities, orientation of students;
- reflection of pedagogical activity or autopsychological competence.

Professional competence of a teacher is a set of professional and pedagogical competencies, which include:

- 1) socio-psychological competence related to readiness to solve professional tasks;
- 2) communication and professional communication skills;
- 3) General pedagogical professional competence (psychological, pedagogical and methodological);

- 4) subject competence in the field of teaching specialty;
- 5) professional self-realization [3].

The Council of Europe identifies five basic competencies that are necessary today for any specialists who, according to E.N. Solovova, acquire a special meaning in the context of training a foreign language teacher, namely: political and social competencies related to the ability to take responsibility, participate in joint decision-making, and participate in the functioning and development of democratic institutions. competencies related to life in a multicultural society, designed to prevent the emergence of xenophobia, the spread of a climate of intolerance and promote both understanding of differences and willingness to live with people of other cultures, languages and religions. competencies that determine the mastery of oral and written communication that is important in work and social life. This group also includes knowledge of several languages, which are becoming increasingly important competencies related to the emergence of the information society. Knowledge of new technologies, understanding of their strengths and weaknesses, the ability to be critical of information and advertising distributed through the media and the Internet are competencies that realize the ability and desire to learn all your life, not only professionally, but also in your personal and public life [4].

Training of a future foreign language teacher involves mastering a number of special professional competencies. For example, such as:

1. Linguistic, assuming knowledge of the language system and the rules of its functioning in foreign language communication;

2. Sociolinguistic, which includes knowledge about how social factors in both cultures (native and foreign language culture) affect the choice of linguistic forms;

linguistic and cultural Studies, which presupposes knowledge of the main features of the socio-cultural development of the countries of the studied language at the present stage and the ability to carry out their speech behavior in accordance with these features;

1. communicative, which implies the ability to perceive and generate foreign-language texts in accordance with the set or emerging communicative task;

2. Educational and cognitive, including mastering the technique and strategy of learning foreign languages, the formation of students' ways of Autonomous acquisition of knowledge and the development of foreign language skills and abilities;

3. Linguometodic, which assumes language proficiency at an adaptive level determined by a specific pedagogical situation, and mastering the skills of pedagogical communication (managing students' intellectual activity, stimulating their speech activity);

4. Social, consisting in the desire and ability to interact with students, parents, colleagues;

5. Strategic, involving the development of linguodidactic strategies that will help the future specialist to choose training technologies taking into account the psychological and age characteristics of students [5].

Professional competence of a future teacher of a foreign language is defined as the initial level of his professional development, as a professionally significant, integrative quality of personality, the main components of which are knowledge, skills and abilities; communicative orientation of the individual; pedagogical creativity, which provide effective educational activities of students in a complex [6].

The most important component of the structure of professional competence of a foreign language teacher is considered by scientists to be communicative competence, which is understood as the ability to communicate in writing and orally with a native speaker of a particular language in a real-life situation. At the same time, special attention is paid to the semantic side of the utterance, and not only to the correct use of language forms. As part of the communicative competence, American linguists distinguish grammatical, sociolinguistic, strategic and speech competence, language (linguistic), speech, socio-cultural (linguo-cultural) competence [7].

Subsequent research allowed scientists to identify the following components of communicative competence: production (excellence in oral and written speech); reception (reading and listening comprehension of professionally significant text); language competence (grammatical, vocabulary, phonetics); sociolinguistic competence (cross-cultural and pragmatic competence). In linguodidactic competence, the second main component of the structure of the concept under study, the primary values of competence are refracted, such as awareness, knowledge, experience, and which is a system of acquired knowledge, taking into account their breadth, depth, volume, style of thinking, norms of pedagogical ethics, and social functions of the teacher. This type of competence implies, on the one hand, the ability of the teacher to teach students their subject, and, on the other hand, the need and ability of self-educational activities.

Thus, the basis of didactic competence includes the acquired synthesis of knowledge (psychological and pedagogical, social, General education); skills (professional and pedagogical, special, self-educational); the skills of creative teaching activities, transforming the potential into real, action status and functioning in ways of activity necessary for the teacher to design their own technology students design the logic of the educational process, resolve difficulties and problems, methods of independent mobile solution of pedagogical tasks, generating ideas, unconventional thinking that generally

contributes to its samoobrazovaniem and professionalism. The content of the communicative and linguodidactic components in the professional competence of the teacher is reflected in the control and evaluation activities that underlie reflexive competence. It manifests itself in the ability to consciously control the results of their activities and the level of their own development, personal achievements; in the formation of such important qualities and properties for the teacher as creativity, initiative, focus on cooperation, self-confidence, a tendency to introspection, as well as professionally significant knowledge, skills and abilities. The reflexive component finds its practical implementation in the personal competence of the teacher [8].

Professional competence of a foreign language teacher is a synthesis, an indissoluble unity of content and structural components implemented through:

- communicative competence in the field of native and foreign languages, based on linguistic (phonetic, grammatical, lexical and spelling skills), socio-cultural (knowledge of the country of the language being studied, norms of behavior and culture), discursive (ability to logically build communication), strategic (ability to predict communication difficulties) competencies;

- philological competence, including linguistic, literary, rhetorical, cultural competence;

- psychological and pedagogical competence (knowledge of basic psychological and pedagogical concepts, age characteristics of students, formation of speech, communication, educational process, pedagogical technologies, research skills, pedagogical qualities such as openness, love for children, ability to creative activity);

- social competence (readiness to engage in communication, listen and hear the interlocutor, the ability to choose the appropriate set of language tools in accordance with the status and social role of the addressee);

- methodological competence, including methodological knowledge, professional and methodological skills (the ability to formulate final and intermediate goals, plan, conduct and analyze the lesson, establish and implement interdisciplinary links with the subjects of language, psychological, pedagogical and General cultural cycles, provide the necessary level of professional and methodological reflection on their own experience of teaching / learning foreign languages, choose the best forms of work, training and control tools, depending on the nature of the course, the characteristics of the audience, ability to adapt training materials);

- compensatory competence (the ability to predict and overcome communication, philological, psychological, pedagogical, social, methodological difficulties in the absence of the required knowledge, skills and abilities);

The structure of a teacher's professional competence includes motivational, cognitive, activity, and personal components. Currently, there are various approaches to the disclosure of the essence and content of the concept under consideration. "Professional competence" teacher of a foreign language we define as integrative characteristic of personality, reflected in all of the following characteristics: motivation (positive motivation to the future profession); cognitive (professional knowledge: foreign language teaching methods, psycho-pedagogical knowledge); activity (professional skills: the ability to logically build communication in a foreign language, the ability to teach, the ability of pedagogical communication, the ability of self-educational activities); personal component (professionally significant personal qualities). An important place in the structure of professional competence of a foreign language teacher is occupied by his worldview, ability to reflect, self-development, self-improvement, his spiritual values, culture of speech and behavior, culture of appearance.

The process of formation of professional competence has a permanent, continuous character and at each stage it is characterized by certain features of professional activity, which makes it possible to identify the levels of its formation, describe them, so that it is possible to measure and evaluate the effectiveness of the teacher.

REFERENCES

[1] Bezukladnikov K.E. Assessment of professional competence of a future teacher of a foreign language //IYASH. - 2009. - №6. - P. 87-92.

[2] Bezukladnikov K.E. Professional portfolio as a means of forming professional competence of a future teacher of a foreign language //IYASH. - 2008. №8. - P. 67-70.

Kozyreva O.A. Phenomenology of professional competence of a teacher. Educational Technology and Society. - 2008. - №11. - P. 27-32.

[3] Solovova E.N. Formation of philological competence in specialized schools and universities //Foreign languages at school. - 2006. - №8. - p. 13-18

[4] Ten E.G. Control of understanding of a foreign language text // Foreign language at school. – 1999. - №4. - P. 23-26.

[5] Kozlova N.V. Competence approach in higher education as a strategic problem // Bulletin of Tomsk state University. - 2007. - №. 301. - P. 174-177.

[6] Lomakina O.E. Formation of professional competence of the future teacher of foreign languages: autoref. Diss. candidate of pedagogical Sciences. - Volgograd, 1998. - P. 44-49.

[7] Slastenin V.A. Pedagogy: textbook for students of pedagogical educational institutions. – 3rd ed. – M.: School-Press, 2000. – 512 p.

ШЕТТІЛІ ОҚЫТУШЫЛАРЫНЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТІ

Адырбеков Д.Т.¹, ҚРҚМҚӘӘИ магистрі Алматы, Қазақстан
Дүйсенбекова Ж.Д.², шет тілдері кафедрасының оқытушы ҚРҚМҚӘӘИ,
Алматы, Қазақстан

Абдулина Л.Б.³, ҚРҚМҚӘӘИ тактика кафедрасының оқытушысы,
педагогика магистрі, Алматы, Қазақстан, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Аңдатпа. Мақала «Шеттілі оқытушысының кәсіби құзыреттілігі» ұғымын анықтаудың өзекті мәселесіне арналған. Жаңа стандарттарды енгізу барлық оқытушыларға маңызды міндеттер қойды. Біздің кәсіби өмірімізге мемлекеттік білім беру стандарты енді. Бірақ білім беру жүйесінде қандай реформалар болмасын, олар қандай да бір жолмен мұғалімге тікелей әсер етеді. Демек, қазіргі заманғы білім беруді жаңғырту жағдайында шеттілі оқытушысының кәсіби құзыреттілігі ерекше мәнге ие болады. Бұл мақалада шеттілі мұғалімінің мамандығына қатысты осы тұжырымдаманың әртүрлі түсіндірмелері қарастырылады. Осы тұжырымдаманың құрылымын анықтай отырып, автор студенттерді педагогикалық қызметке даярлау стратегиясын көрсетеді.

Тірек сөздер: құзыреттілік, білім берудегі құзыреттілік тәсіл, шеттілі мұғалімінің кәсіби педагогикалық құзыреттілігінің құрылымы.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Адырбеков Д.Т.¹, магистр ВИСВ МО РК Алматы, Казахстан
Дүйсенбекова Ж.Д.², преподаватель кафедры иностранных языков,
ВИСВ МО РК, Алматы, Казахстан,

Абдулина Л.Б.³, магистр педагогики, преподаватель кафедры тактики
ВИСВ МО РК, Алматы, Казахстан, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Аннотация. Статья посвящена актуальной проблеме определения понятия «профессиональная компетентность преподавателя иностранного языка». Введение новых стандартов поставило перед всеми педагогами серьезные задачи. В нашу профессиональную жизнь прочно вошел Государственный образовательный стандарт. Но какие бы реформы не происходили в системе образования в результате они, так или иначе, затрагивают непосредственно преподавателя. Следовательно, в условиях модернизации современного образования, профессиональная компетентность преподавателя иностранного языка приобретает особо важное значение. В данной статье рассматриваются различные существующие трактовки данного понятия применительно к

специальности преподавателя иностранного языка. Определяя структуру данного понятия автор указывает на стратегию подготовки студентов к педагогической деятельности.

Ключевые слова: компетентность, компетенции, компетентностный подход в образовании, структура профессионально педагогической компетентности учителя иностранного языка.

Статья поступила 20.07.2020

UDC 37.02

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.006

**THE DEVELOPMENT OF THE INTERNET CULTURE OF SENIOR
SCHOOLCHILDREN IN THE CONTEXT OF
DIGITALIZATION OF EDUCATION**

Kalieva K.M.¹, c.p.s., professor

Abilova Z.T.², master, senior lecturer

^{1,2}KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan,

¹e-mail: kalieva.k.m@mail.ru

²e-mail: abilova_zaru@mail.ru

Abstract. The article is devoted to the current problem of the development of students' Internet culture. At the present stage of development of society, information culture is becoming one of the main indicators of the general culture of the individual. The fate of each person increasingly depends on how he is able to receive and perceive appropriately and use new information productively in their daily lives. Consequently, the importance of information culture and its formation is growing in each individual.

In this regard, the authors believe that the development of Internet culture should become compulsory and essential part of the modern system of education and upbringing. The article summarizes new material on the subject, discloses the socio-pedagogical aspect of formation Internet culture of senior schoolchildren, reveals the essence and defines the concept of "Internet culture of senior schoolchildren" as part of the general personality culture.

Keywords: information, culture, information culture, Internet culture, media culture, Internet technologies, Internet learning, Internet culture of senior schoolchildren.

At the present stage of development of society, information culture is becoming one of the main indicators of the general culture of the individual. The fate of each person increasingly depends on how well they are able to receive, adequately perceive and productively use new information in their daily lives. Consequently, the importance of information culture and its formation in each individual is growing. In this regard, the study of information culture seems to us important and relevant.

Analysis of modern scientific research allows us to conclude that Internet users are people of various professions and age groups. However, the most popular and sought-after Internet services are used among the youth environment. In this study, we focus on senior school age, which is the most eventful and controversial period of personality formation. During this age period, there is a transition from childhood to adult independent life, which is accompanied by a reorientation of values, a change of interests, activities, lifestyle, etc.

Today, there are a number of definitions of the concept of “information culture”. This scientific category was studied by scientists: O.V.Artyushkin, V.V.Bizyuk, E.S.Agafonova, L.U.Glukhova, M.L.Gruzdeva, S.A. Dyachenko, V.F. Kochurova, M.A. Kuznetsova, V.V.Lipatov, M.A.Lukoyanova, T.N. Mindibaeva, I.V.Novikova, A.A.Piguzov, L.K.Raitskaya, E.V.Harunzheva, etc.

A. A. Piguzov in his dissertation research notes that all definitions of the concept of “information culture” can be divided into definitions based on the concept of “information” and definitions based on the fundamental concept of “culture” [1].

If the phrase “information culture” is considered as the dominant concept of “information”, then information culture means a combination of knowledge, skills and abilities of searching, selecting and analyzing information. Thus,

L.U. Glukhova defines information culture as one of the components of the general personality culture related to the functioning of information in society, and E.V. Kharunzheva and others Information culture as part of universal culture forms a holistic attitude among students towards the world, people, information, technological progress and work. Being an important component of various subject areas related to the development and use of information, it becomes one of the main elements of the organization of the educational process [2].

If the concept of “information culture” is derived from the fundamental concept of “culture”, then information culture is defined as a way of human life in society. For example, S. M. Koiyushnsko gives the following definition: information culture is a complex system education that integrates knowledge about a person and the culture; information culture reflects the level of development of society, national, economic, environmental, technical and other

aspects of the development of society. V.L.Fokeev defines information culture as a cultural field related to the production and functioning of knowledge in society and the formation of informational qualities of a person, harmonization of their inner world. On the contrary, E, A. Medvedev considers the information culture as a level of knowledge that allows a person to navigate in the information space freely, participate in its formation and facilitate information interaction [3]. Thus, the information culture is associated with the social nature of man and is a product of his various creative abilities.

According to the second approach, information culture is a part of the general culture and is characterized by specific features that imply certain knowledge and beliefs, readiness and ability to live in an information society, and understanding of the information picture of the world. An important role in this is played by the Internet, which is a unique repository of cultural artifacts, a world library, a museum, an archive, and an information agency that is equally accessible to all categories of citizens. According to this approach, Internet culture is defined as a culture of consumption and information processing.

Information culture in the context of this approach characterizes the features of the development and functioning of the information society, where an important role is assigned to the Internet. Thus, a new category of culture - Internet culture-becomes relevant.

A number of researchers in their works consider the Internet as a means of forming an information culture. So, S.A.Dyachenko explores the Internet as a means of developing the teacher's information culture. At the same time, he defines information culture as the ability of a teacher to receive, transmit and use information independently. As a means of developing an information culture,

S. A. Dyachenko suggests using Internet resources to obtain information and to communicate between participants in the educational process [4].

Various aspects of the study of Internet technologies are reflected in the scientific works of E.P.Belinskaya, G.A.Vorobyov, A.A.Kalmykov, C.V, Mikhailov, M.R.Rayanov, D.E. Prokudin, D. T. Rudakova, N.V.Ugolnikov, and others.

A.A.Andreev, considering current issues of online learning, along with real-time pedagogical communication and remote access to information, offers such an activity as publishing information in a virtual space. In his studies, A.A.Andreev offers models and examples of online learning [5].

G.A.Vorobyov explores the principles and regularities of building a virtual educational environment within the University, and uses the term "IT-culture". IT-culture means the culture of using information technologies by G. A. Vorobyov. A. Kalmykov, exploring the phenomenon of "media culture", considers all existing media, but pays special attention to the global Internet. This choice is due to the fact that virtual space significantly increases

information flows. In this approach, the concept of “Internet culture” is derived from the concept of “media culture” [6].

M.R.Rayanov in his dissertation research examines the concept of “Internet culture” in the aspect of forming the Internet culture concept of the future teacher. M.R. Rayanov’s understanding of the Internet culture of the future teacher means:

1) the ability to master new technologies and software products successfully and purposefully in order to search, generalize and use information provided by the Internet;

use the Internet to establish and maintain contacts with remote users of the network as part of their professional activities;

1) use Internet resources in the process of education and self-education [7]. Studying age periodization, most psychologists, educators, and sociologists do not consider the period of senior school age in particular, but study it within the framework of adolescence. Adolescence is usually defined as the age that is chronologically located between the teenage period of personality development and adulthood. Adolescence is usually divided into early and late. Early adolescence falls on the period of studying personality in senior classes at school. Thus, in the framework of this study, we will analyze the socio-psychological characteristics of senior schoolchildren.

In the scientific literature, age serves as a criterion for the type of occupation, the distribution of social roles, and the choice of life orientations. The age characteristics of all periods of personal development depend on the culture in which a particular person is brought up. Culture affects all areas of human life: education, work, leisure, and interpersonal relationships. In addition, culture determines norms of behavior, moral guidelines, and values. The age of interest to us (early adolescence or senior school age) means the phase of the transition from childhood, which is characterized by dependence on parents and teachers, to adulthood, characterized by independence and responsibility.

Many researchers consider personal and professional self-determination to be the main neoplasm of this age. According to I.S.Kohn, this is the age of the formation of one’s own views and relations. While adolescents find manifestation of independence in actions and deeds, senior schoolchildren consider their own views, assessments, opinions to be one of the most important areas of manifestation of independence.

The result of independence and activity characteristic of early adolescence is the formation of life plans. A life plan appears as a result of a generalization of goals that a person sets for himself, and in addition, this is the result of concretization of goals and motives.

Due to the desire of senior student to self-determination in life, the

attitude of students to the educational process is changed at this age, it becomes more conscious. In the first place are motives associated with the life plans of students, their future self-determination [8].

In addition, early adolescence is a particularly significant period in the development of a person's need for communication. The process of communication is one of the most important human activities, especially in adolescence and senior school age. The increasing role of communication determines the importance of the communicative sphere for the development and functioning of the individual.

There are two opposing trends in the development of communication in senior school age. Firstly, expanding of the sphere of communication, increasing in the time spent on communication, expanding of the "geography" of communication, expanding of the social space of communication (the phenomenon of "waiting for communication" appears), looking for close friends. Secondly, the growing individualization of communication: there is a strict distinction between friendly and friendly relations, high selectivity in friendly attachments. Relations with adults are changing, the importance of the family is increasing if the family accepts the individual as an equal. Strengthening a sense of adulthood helps to understand that adulthood is responsibility and autonomy.

There are a number of reasons that explain the growing interest in expanding the sphere of contacts of senior schoolchildren. One of the most obvious reasons is the planned physical and mental development of the senior schoolchildren and, related to this, the deepening of his life interests.

In the process of studying the characteristics of communication between senior schoolchildren, researchers pay special attention to a wide range of its functions. Firstly, the communication of senior schoolchildren is definitely an important "channel for transmitting information." Secondly, this type of activity has a significant impact on personality development. And, thirdly, this is a type of emotional contact that contributes to the development of the emotional sphere and the formation of self-esteem, which is especially important at this age.

Along with the need for communication in early adolescence, there is a need for isolation. This may be a separation of communication areas, or it may be a direct desire for privacy.

The need for privacy performs various functions in the development of an senior schoolchildren. It can be considered both as a feature of a certain stage of personality development, and as one of the conditions for such development. Cognition of the wonder, understanding yourself and others can only be effective in privacy. Fantasies and dreams in which roles and situations are played out make it possible to compensate for certain difficulties in real

communication. The basic principle of communication in adolescence is a pronounced search for ways to interact with the world through finding ways to interact with yourself.

Thus, the described age-related features of senior schoolchildren determine the mechanisms of interaction in society of representatives of this age category; including age-related features characterize the communication processes of senior schoolchildren in the Internet space.

So, the pronounced need for approval in the society of senior schoolchildren contributes to the active use of Internet technologies and the publication of their own scientific and creative works on the Internet. Such forms of work on the Internet provide opportunities to express their interests, get an assessment of their activities, praise, encouragement for their achievements, which contributes to the formation of a socially active position of the personality of the senior schoolchildren.

The orientation of senior schoolchildren to expand the scope and mechanisms of interaction with the outside world is expressed both in the content of interaction, and in the search and implementation of various forms of interaction itself. Internet technologies make it possible to implement new forms of communication and interaction (communication in groups of peers by interests, partnerships, etc.) [9].

The use of virtual means of interaction along with traditional ones, as well as the awareness of the essence, opportunities and shortcomings of information and communication activities on the Internet is determined by the presence of motives for information and communication activities in the global Internet for senior schoolchildren.

In this study, we consider Internet culture as part of an overall personality culture. The personality culture is a rather important aspect of understanding and studying culture. This is the level of upbringing and education of a person; level of mastery of the chosen field of knowledge or activity. The concept of “personality culture” defines and captures the qualities of a person, the ways and forms of his behavior, his relationship to other people. The personality culture as a holistic education is determined by the depth, breadth and measure of its assimilation of universal values, the heritage of material and spiritual culture. A person’s personality is both the result of culture and its determining factor at the same time. Through the assimilation of culture, the spiritual world of the personality and its basic spiritual values are formed; volition, feeling, mind, faith. However, a person is able not only to consume the wealth of previous generations, but also to create (produce) new material and spiritual values. Creating values, a person creates himself, develops individuality, and, consequently, is formed as a person. The culture of personality can be considered as a dialectical connection of several understand: the individual, individuality, face, personality.

There are three levels of personality culture:

- personality culture as a combination of a person's knowledge about the world, society, himself, his world view and world outlook (formed in the process of cognitive activity of a person, his education at school, university, etc., self-education, everyday activities);
- personality culture as a set of human feelings, emotions, spiritual aspirations (formed spontaneously under the influence of the social environment in which the person is);
- personality culture as a combination of skills, abilities, methods and norms of an individual's activity (formed in the process of human life) [10].

Since all three levels are closely related and cannot exist without each other, we can say that the personality culture is the unity and close connection of its internal and external culture, its internal world (spiritual wealth of the individual, knowledge and feelings) and external behavior (degree of realization internal culture in daily activities). Personality culture is a valuable asset of a person created in the process of socialization. Personality is formed in the process of socialization (starting from the culture of communication, in the team, the culture of professional activity, political culture, national culture) and is the product of individual experience and social interaction.

In this study, we understand personality culture as the ability of a person to see, hear, and listen to the surrounding values of the objective world, to assimilate them, nurturing themselves, that is, to create or adjust their own set of abilities, inclinations, levels, and qualities, which traditionally include gifts, talents, and genius, or as antipodes: mediocrity, laziness, volition, level of striving for a goal, etc. A personal culture is created under the influence of many surrounding objects, the influence of social attitudes and orientation, but in a unique selectivity, which allows you to show the uniqueness and originality of a person.

Based on the studied approaches to the definition of the concept of "Internet culture", the socio-psychological characteristics of senior schoolchildren, as well as theories of the study of personality culture, we interpret the concept of "Internet culture of senior schoolchildren" as part of the general personality culture represented by information, communication and normative -behavioral components, the formation of which is aimed at gaining knowledge about the possibilities and mechanisms of work on the Internet, the development of information retrieval and communication skills with the aim of expanding the sphere of communication and mechanisms of interaction with the outside world, increasing motivation for education and self-education, developing a value-based attitude to activities on the Internet.

As it mentioned above, we define the culture of interaction on the Internet (Internet culture) as part of the personality culture of the senior schoolchildren.

Internet culture, being a part of personal culture, is represented in this structure in the form of three components: communicative, informational, and normative-behavioral. The formation of components of Internet culture occurs in the process of implementing forms of cognitive activity on the Internet.

REFERENCES

[1] Пигузов А.А. Формирование информационной культуры старшеклассников в школьном интернет-клубе как воспитательной организации: дис... к-та пед. наук: - Кострома, 2006. - 67 с.

[2] Харунжева Е.В. Формирование информационной культуры старшеклассников на основе интегративного подхода: Дис. канд. пед. наук. - Киров, 2003. - 195 с.

[3] Медведева Е.А. Основы информационной культуры // Социс. - 1994. - № 11. - С. 52-66.

[4] Дьяченко С.А. Формирование информационной культуры преподавателя вуза. - Орел: ОРАГС, 2006. - 164 с.

[5] Андреев А. А. Введение в Интернет-образование. - М.: ЛОГОС, 2003. - 76 с.

[6] Дистанционное обучение. Введение в педагогическую технологию: учеб, пособие для слушателей фак. повышения квалификации преподавателей. А.А. Калмыков, О.А. Орчаков, В.В. Попов. - М., 2005. - 179 с.

[7] Раянов М.Р. Формирование интернет-культуры будущего учителя: автореф. канд. пед. наук. - Самара, 2004. - 25 с.

[8] Ауталипова Ұ.И., Х.Т. Шерьязданова, Д.Е. Абдраманова. Жас ерекшелік психологиясы. - Алматы: 2010. – С. 132-135.

[9] Калиева К.М. Ақпараттық комуникациялық технологияларды педагогикалық іс- әрекетте пайдалану мүмкіндіктері. //Международная научно-практическая конференция «Инновации в науке, образовании и производстве Казахстана». - Алматы, 2016. – С. 325- 330.

[10] Ромах О.В. Культурология. Теория культуры //Успехи современного естествознания. - 2009. - № 3. -С. 121-123.

REFERENCES

[1] Piguzov A.A. Formirovaniye informatsionnoy kul'tury starsheklassnikov v shkol'nom internet-klube kak vospitatel'noy organizatsii: dis...k-ta ped. nauk: (Formation of information culture of high school students in the school Internet club as an educational organization) - Kostroma, 2006. - 67 p. [in Rus.].

[2] Kharunzheva Ye.V. Formirovaniye informatsionnoy kul'tury starsheklassnikov na osnove integrativnogo podkhoda: Dis. kand. ped. nauk. (Formation of information culture of high school students based on an integrative approach) - Kirov, 2003- 195 p. [in Rus.].

[3] Medvedeva Ye.A. Osnovy informatsionnoy kul'tury (Fundamentals of information culture). Sotsis. - 1994. - № 11. - p. 52-66 [in Rus.].

[4] D'yachenko S.A. Formirovaniye informatsionnoy kul'tury prepodavatelya vuza. (Formation of the information culture of the university teacher). - Orel: ORAGS, 2006. - 164 p. [in Rus.].

[5] Andreyev A.A. Vvedeniye v Internet-obrazovaniye. (Introduction to Online Education). - M.: LOGOS, 2003. - 76 p. [in Rus.].

[6] Dstantsionnoye obuchenije. Vvedeniye v pedagogicheskuyu tekhnologiyu: ucheb, posobiye dlya slushateley fak. povysheniya kvalifikatsii prepodavateley. (Distance learning. Introduction to pedagogical technology: textbook, manual for students of the faculty. professional development of teachers). A.A.Kalmykov, O.A.Orchakov, V.V.Popov. - M., 2005. - 179 p. [in Rus.].

[7] Rayanov M.R. Formirovaniye internet-kul'tury budushchego uchitelya: avtoref. kand. ped. nauk. (Formation of the Internet culture of the future teacher)- Samara, 2004. - 25 p. [in Rus.].

[8] Autilipova Y.I., KH.T.Sher'yazdanova, D.Ye. Abdramanova. Zhas yerekshelik psikhologiyasy. (Age psychology). - Almaty: 2010.– S. 132-135 [in Rus.].

[9] Kaliyeva K.M. Akparattyk, komunikatsiyalyk, tekhnologiyalardy pedagogikalyk, is- әрекетте paydalanu mymkindikteri (Possibilities of using information communication technologies in pedagogical activities). Mezhdunarodnaya nauchno-prakticheskaya konferentsiya «Innovatsii v nauke, obrazovaniy i proizvodstve Kazakhstana». - Almaty, 2016. – p. 325-330 [in Rus.].

[10] Romakh O.V. Kul'turologiya. Teoriya kul'tury. (Cultural studies. Theory of culture). Uspekhi sovremennogo yestestvoznaniya- 2009. - № 3. -p. 121-123 [in Rus.].

БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ИНТЕРНЕТ МӘДЕНИЕТІН ДАМУ

Қалиева К.М.¹, п.ф.к., профессор

Әбілова З.Т.², магистр, аға оқытушы

^{1,2}Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан

¹e-mail: kalieva.k.m@mail.ru

²e-mail: abilova_zaru@mail.ru

Аңдатпа. Мақала бүгінгі күнгі өзекті мәселе оқушылардың интернет мәдениетін дамытуға арналған. Қоғам дамуының қазіргі кезеңінде ақпараттық мәдениет жеке тұлғаның жалпы мәдениетінің негізгі көрсеткіштерінің біріне айналууда. Әр адамның тағдыры оның күнделікті өмірде жаңа ақпаратты қалай алғанына, оны сәйкес қабылдап, қолдана алатындығына байланысты.

Демек, ақпараттық мәдениеттің маңыздылығы және оның жеке тұлға бойында қалыптасуының маңыздылығы арта түседі. Осыған байланысты авторлар интернет- мәдениетті дамыту қазіргі тәрбие мен білім беру жүйесінің міндетті және ажырамас бөлігі болуы керек деп санайды. Мақалада зерттеліп отырған тақырып бойынша жаңа материалдар қорытындыланған, жоғары сынып оқушысының интернет мәдениетін қалыптастырудың әлеуметтік-педагогикалық аспектілері ашып көрсетілген, «жоғары сынып оқушысының интернет мәдениеті» ұғымының мәні айқындалған және оның тұлғаның жалпы мәдениетінің бөлігі ретінде мазмұны нақтыланған.

Тірек сөздер: ақпарат, мәдениет, ақпараттық мәдениет, интернет мәдениет, медиамәдениет, интернет технологиялар, интернет-оқыту, жоғары сынып оқушысының интернет мәдениеті.

РАЗВИТИЕ ИНТЕРНЕТ-КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Қалиева К.М.¹, к.п.н., профессор

Әбілова З.Т.², магистр, ст.,преподователь ^{1,2} КазУМОиМЯ

имени Абылай хана, Алматы, Казахстан

¹e-mail: kalieva.k.m@mail.ru

²e-mail: abilova_zaru@mail.ru

Аннотация. Статья посвящена актуальной на сегодняшний день проблеме формирования интернет-культуры учащихся. На современном этапе развития общества информационная культура становится одним из основных показателей общей культуры личности. Судьба каждого человека все более зависит от того, насколько он способен своевременно получать, адекватно воспринимать и продуктивно использовать новую информацию в своей повседневной жизни. Следовательно, возрастает значимость информационной культуры и её формирования у каждой личности.

В этой связи, авторы считают, что развитие интернет-культуры должно стать обязательной и неременной частью деятельности современной системы воспитания и образования. В статье обобщен новый материал по исследуемой теме, раскрыт социально-педагогический аспект формирования интернет-культуры старшего школьника, выявлена сущность и определено содержание понятия «интернет-культура старшего школьника» как часть общей культуры личности.

Ключевые слова: информация, культура, информационная культура, интернет- культура, медиакультура, интернет-технологии, интернет-обучения, интернет-культура старшего школьника.

Статья поступила 25.07.2020

UDC 378.1

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.007

DIGITAL COMPETENCE AS A KEY COMPETENCE OF A TEACHER IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN THE XXI CENTURY

Tashkyn E.¹, d.p.s.Tashev Zh.N.², master student^{1,2} KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan

e-mail: tashev.zh@mail.ru

Abstract. This study examines significance of digital competence of a teacher in foreign language education. It clarifies the definitions of the concept of "Digital competence" of a foreign language teacher and, suggests the components of digital competence and, the effective use of digital educational resources in foreign language education.

Keywords: digital competence, digital educational resources, ICT, digitalization, modernization of education, informatization, digital literacy

In December 2012, in the Address of the Head of state to the people of the country, the Strategy and development Programs of the Republic of Kazakhstan until 2050 were presented. By this program in December 2017 the program "Digital Kazakhstan" by the Decree of Government of the Republic of Kazakhstan was approved. In this program, the following key tasks were set: improving digital literacy in secondary, technical, vocational, and higher education.

The content of digital education is currently under scrutiny in all developed countries. The concepts of "digital didactics", "digital literacy", and "digital education" are widely discussed in professional settings [10,11,12]. Issues of application of digital educational resources in education are noted in almost all schools and the works of scientists, which will be possible to mention such as A.N. Tikhonov, V.P. Tikhomirova, E.S. Polata, I.V. Robert, R.F. Abdeyev, and many other researchers. In Kazakhstan, the conceptual basis of informatization of education in the framework of various pedagogical specialties are developed by scientific schools of G.K. Nurgaliyeva, S.S. Kunanbayeva, D.M. Dzhusubaliyeva, E.V. Artykbaeva, A.T. Chaklikova, A.I. Tazhigulova, Sh.H. Kurmanalina and others. In Western spheres, informatization of foreign language education formed the basis of research by G. Dudeney, M. Pegrum, D. Boyd, D. Crystal, M. Warshauer, G. Davis, P. Brett, M. Levy, D. Healey, and others.

The term "digital literacy" was first coined by Paul Gilster in 1997. Under

this term, he understood the ability to critically analyze and use information obtained through the computer in various formats from various sources. P. Gilster emphasized the importance of digital technologies and considered the ability to master them necessary for every person [7]. Digital literacy is the ability to safely and appropriately manage, understand, integrate, share, evaluate, create and access information through digital devices and network technologies to participate in economic and social life [6]. Of great interest, from our point of view, is the classification of competencies combined under the concept “digital”, proposed by a group of British researchers at the Agency “The Consultation-E” Gavin Dudeney and Nicky Hockly, as well as their 3 colleagues from the University of Western Australia Mark Pegrum in their book “Digital literacies” [4]. They believe that a set of digital competencies will help students master the “skills of the 21st century”: the ability to create and innovate, critical thinking and problem solving, autonomy and flexibility, collaboration and teamwork, and continuous learning.

Digital competence is not only the sum of user-wide and professional knowledge and skills that are represented in various models of ICT competence, information competence, but also the attitude towards effective activity and personal attitude to this activity based on a sense of responsibility. Digital competency includes not only knowledge and skills, but also other important components such as a person’s motivation for development and his responsibility as a citizen of the digital world. Diagnostics of responsibility will help to understand a person’s attitude to technology, his values and his willingness to take a civic position in the digital world [1].

Teachers all over the world are becoming increasingly aware of the benefits that the skillful use of modern information and communication technologies (ICT) provides in the field of general education. ICT help solve problems wherever knowledge and communication are essential [3]. Krumsvik provides a definition of digital competence specifically for teachers: “Digital competence is the teacher’s ability to use ICT with a good pedagogical-didactic ICT understanding and to be aware of how this might impact the learning strategies and educational formation of pupils” [3]. Thus, the term “ICT competence” includes the ability to effectively use electronic resources for personal and educational purposes, and the term “digital competence” implies a more complex set of skills and abilities, where a person not only consumes information, but also creates it, as well as understands the mechanisms of functioning of the digital environment. Use of ICT in the classroom puts forward major challenges related to classroom management that must be included in an expanded understanding of teachers’ digital competence [2].

Digital competence should include knowledge, skills and abilities that enable adults and children to use the Internet safely and critically [1]. Effective

use of all the possibilities of digital resources for learning and self-education is possible only in combination with the desire to minimize the risks that new technologies can carry.

Poldoja, Valjataga, Tammets and Laanpere offer a model aimed at teachers' digital competence development. Their model consists of five core areas of professional digital competence: a) prepare and inspire students in a digital environment, b) design and develop learning experiences and a learning environment, c) model and design work environments, d) promote and model digital democracy and accountability, and e) participate in professional development[2]. School teachers are more competent to share information with colleagues from other schools using digital technologies, to improve their own skills through online learning, to use digital technologies consciously and safely in the educational process, as well as to take a more caring attitude towards their students, which is manifested in identifying the individual characteristics and needs of children in the educational process. The use of modern methods for assessing the personal level of digital literacy, as well as digital competencies, will allow teachers to track their own progress and build an individual development strategy.

The correlation of the components of digital competence (knowledge, skills, motivation and responsibility) with the spheres of life (working with content, communication, consumption, technosphere) allows us to distinguish four types of digital competence. In the study [1], they are formulated as follows:

- information and media competence – knowledge, skills, motivation and responsibility related to the search, understanding, organization, archiving of digital information and its critical understanding, as well as the creation of information objects using digital resources (text, visual, audio and video);

- communicative competence - knowledge, skills, motivation and responsibility necessary for various forms of communication (e-mail, chat rooms, blogs, forums, social networks, etc.) and for various purposes;

- technical competence – knowledge, skills, motivation and responsibility that allow you to effectively and safely use technical and software tools to solve various tasks, including the use of computer networks, cloud services, etc.;

- consumer competence – knowledge, skills, motivation and responsibility that allow you to solve various everyday tasks related to specific life situations, involving the satisfaction of various needs, using digital devices and the Internet [2]. Thus, in the model proposed by these scientists, digital competencies are individual and social skills necessary for effective interpretation, management, dissemination and creation of information in an ever-growing number of digital communication channels. Having mastered

these competencies, students will be able to effectively integrate into society in the future, realize their potential in the professional sphere, become real citizens of the world, open to intercultural dialogue.

Western researchers A. Avira and Y. Eshet-Alkalai, in turn, identified 5 components of digital competence:

- photovisual literacy as the ability to receive and understand information from images;
- reproductive literacy as the ability to use digital technologies to create a new product or compile existing ones for a specific purpose;
- ability to navigate in a non-linear digital space;
- information literacy as the ability to find, extract, and critically evaluate information found online or offline;
- socio-emotional literacy refers to the social and emotional aspects of being present in the digital (“online”) world, for the purpose of communication, collaboration, or information consumption [8].

Researchers E.V. Bondarevskaya, V.V. Serikov, V.A. Slastenin, I.S. Yakimanskaya and others emphasize that the use of computer technologies creates favorable conditions for the formation and development of linguistic and communication skills according to a person-oriented approach to teaching a foreign language, taking into account the personal needs and characteristics of students. Also among the advantages of using multimedia and digital technologies in the process of teaching a foreign language are linguodidactic methodologists M. N. Evstigneev, L. V. Kudryavtseva, E. S. Polat, S. P. Sysoev, I. Khaleeva, L. A. Tsvetkova and others distinguish the following [5]:

- providing a large amount of authentic information;
- impact on all channels of perception through the use of multimedia technologies (text, graphics, sound, animation, video);
- adaptability;
- non-linearity of providing information;
- high involvement in the educational process.

In order to achieve a wider use of digital technologies in the educational process and achieve a high level, each teacher should personally strive for development, exchange of experience, and increasing implementation of modern technological achievements in educational activities. Raising awareness of innovations, gaining experience in using new digital technologies and tools, involving schoolchildren and students in the practice of using digital technologies in the educational process, and sharing experience with colleagues will increase the personal level of digital competence of each teacher.

Thus, based on the above mentioned studies about the content of the concept of “Digital competence” we can conclude that this characteristic of the professional activity of a teacher can be considered from different points

of view and on different grounds that complement each other. At the same time, the relevance of the formation and development of digital competence of the teacher is still high. In this regard, it is necessary to further clarify the content of the concept under consideration, clarify the competence, study the features of the public user, general pedagogical and subject-pedagogical digital competence of teachers and determine ways to implement the tasks set by the state.

REFERENCES

- [1] Digital competence of adolescents and parents. The results of an all-Russian study // G.U. Soldatova, T.A. Nestik, E.I. Rasskazova, E.Yu. Zotova. - M.: Internet Development Fund, 2013. - 144 p.
- [2] Universitetsforlaget Nordic Journal of Digital Literacy // Professional Digital Competence in Teacher Education. –2014. - № 4. - S. 243–249
- [3] The structure of ICT competence of teachers. UNESCO recommendations. [Electronic resource]. - 2011. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000213475_rus (accessed: 05/12/2020)
- [4] Dudeney G., N. Hockly, & M. Pegrum (2013): Digital Literacies. - Harlow: Pearson, 2013. - 387 p.
- [5] Gusevskaya N.Yu., Yeryomina V.M. Teaching foreign language communication to students of non-linguistic specialties based on the use of ICTs and active teaching methods // Scientific notes of ZabSU. Series: Vocational education, theory and teaching methods. - 2012. - №. 6. - P.97-101.
- [6] “A Global Framework of Reference on Digital Literacy Skills for Indicator” - United Nations, Unesco Institute for statistics, 2018. – S. 41.
- [7] Soldatova G.U., Nestik T.A., Rasskazova E.I., Zotova E.Yu. Digital competence of adolescents and parents. The results of an all-Russian study. - M.: Internet Development Fund, 2013. - 144 p.
- [8] Viram A., Eshet-Alkalai Y. Towards a theory of digital literacy: Three scenarios for the next steps [Electronic resource]. European Journal of Open, Distance and E-Learning. (2006). URL: <http://www.eurodl.org/index.php?p=archives&year=2006&halfyear=1&abstract=223> (Date accessed: 05/13/2020).
- [9] Bortvik A., Hansen R. Digital literacy in teacher education: are teachers competent? [Cifrovaya gramotnost' v pedagogicheskom obrazovanii: kompetentny li uchitelya?], //Digital Learning in Teacher Education. - 2017. -№33:2. – P. 46 – 48.
- [10] Kroksmark T. Teaching competence in digital time [Prepodavatel'skaya kompetentnost 'v cifrovom vremeni]. – 2015. - Vol. 6. - №.1. - P. 24.
- [11] McKnight K., O'Malley K., Ruzich R. Learning in the digital age: how educators use technology to improve student learning [Obuchenie

v erpohu cifrovyyh tekhnologij: kak pedagogi ispol'zuyut tekhnologii dlya uluchsheniya obucheniya studentov]. //Research in Technology in Education. – 2016. - Vol. 48. - №3. – P. 194–211.

[12] Yanke I. Norberg A. Digital didactics: scaffolding is a new normality of learning [Cifrovaya didaktika: stroitel'nye lesa – novaya normal'nost' obucheniya]. - Open Education, 2030, Higher Education, 2013. - P 129–137.

ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІК - ХХІ ҒАСЫРДАҒЫ ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ МҰҒАЛІМНІҢ НЕГІЗГІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ

Ташкын Э.¹, п. ғ. д.,

Ташев Ж.Н.², магистрант

^{1,2}Абылай хан ат. ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан

e-mail: tashev.zh@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада мұғалімнің шет тілін оқытудағы “Цифрлық құзыреттілік” маңыздылығы анықталады. Онда шет тілі мұғалімінің «Цифрлық құзыреттілік» ұғымының мәні керсетіледі, цифрлық құзыреттіліктің компоненттері мен шет тілін оқытуда цифрлық ресурстарды қолданудың тиімділігі айқындалады.

Білім беру процесінде цифрлық технологияларды кеңінен қолдануға және жоғары деңгейге жету үшін әр мұғалім жеке дамуға, тәжірибе алмасуға және білім беру қызметіне заманауи технологиялық жетістіктерді көбірек енгізуге ұмтылуы керек. Инновациялар туралы хабардарлықты арттыру, жаңа цифрлық технологиялар мен құралдарды пайдалану тәжірибесін алу, оқушылар мен студенттерді білім беру процесінде цифрлық технологияларды пайдалану практикасына тарту, әріптестермен тәжірибе алмасу әр мұғалімнің сандық құзыреттілігінің жеке деңгейін арттырады.

Тірек сөздер: сандық құзыреттілік, цифрлық білім беру ресурстары, АҚТ, цифрландыру, білім беруді модернизациялау, ақпараттандыру, цифрлық сауаттылық.

ЦИФРОВАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК КЛЮЧЕВАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ УЧИТЕЛЯ В ИНОЯЗЫЧНОМ ОБРАЗОВАНИИ В ХХІ ВЕКЕ

Ташкын Э.¹, д.п.н.,

Ташев Ж.Н.², магистрант

^{1,2}КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Алматы, Казахстан,

e-mail: tashev.zh@mail.ru

Аннотация. В статье раскрывается значимость цифровых компетенции учителя в обучении иностранному языку. В ней уточняются определения понятий «Цифровая компетенция» учителя иностранного

языка, предлагается компоненты цифровой компетентности а также эффективность применения цифровых ресурсов в образовании иностранного языка.

Для того чтобы добиться более широкого использования цифровых технологий в образовательном процессе и достичь высокого уровня, каждый педагог должен лично стремиться к развитию, обмену опытом и все большему внедрению современных технологических достижений в образовательную деятельность. Повышение осведомленности об инновациях, приобретение опыта использования новых цифровых технологий и инструментов, вовлечение школьников и студентов в практику использования цифровых технологий в образовательном процессе, а обмен опытом с коллегами повысит личностный уровень цифровой компетентности каждого преподавателя.

Ключевые слова: цифровая компетентность, цифровые образовательные ресурсы, ИКТ, цифровизация, модернизация образования, информатизация, цифровая грамотность.

Статья поступила 05.07.2020

ӘӨЖ 37.013

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.008

ӘСКЕРИ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫ КУРСАНТТАРЫНЫҢ КӘСІБИ БІЛІКТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ МОДЕЛІ

Рақпанова Қ.С. магистр, М. Ғабдуллин атындағы орта мектеп мұғалімі,
Алматы облысы, Абай ауылы, Қазақстан, e-mail:r.karlygash_72@mail.ru

Аңдатпа. Бұл мақалада әскери жоғары оқу орны курсантының кәсіби біліктілігін шет тілі пәні үлгісінде оқу жобалау құралдарымен қалыптастыру моделін құру жүйелік және тұлғалық-іс-әрекеттік тәсілдерге негізделгені, оған сәйкес жүйенің құрамдас бөліктері оның функцияларымен анықталғаны, осы функцияларды іске асыру өзінің институционалды, стационарлық күйін ғана емес, сонымен қатар тиімділікті қамтамасыз ететін іс-әрекетке бағытталғаны жайлы айтылады.

Тірек сөздер: кәсіби біліктілік, компоненттер, әскери жоғары оқу орны, курсанттар, модел, шет тілі, оқу жобалау.

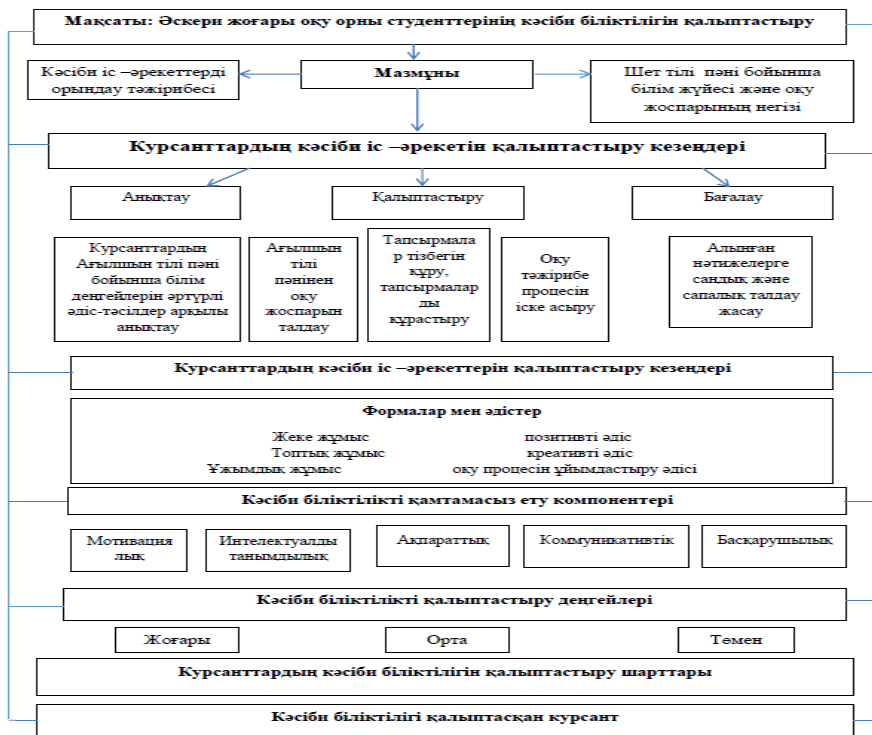
Сапалы білім берудің мақсаты еңбек нарығында бәсекеге қабілетті, өз мамандығын еркін меңгерген және іргелес қызмет саласына бағытталған, әлемдік стандарттар деңгейінде мамандық бойынша тиімді жұмысқа

қабілетті, кәсіби өсуге дайын, әлеуметтік және кәсіби ұтқырлыққа дайын тиісті деңгейдегі жоғары білікті маманды даярлау болып табылады. Қазіргі маманның біліктілік деңгейінің өзекті көрсеткіші оның кәсіби біліктілігі болып табылады.

Әскери жоғары оқу орны курсантының кәсіби біліктілігін шет тілі пәні үлгісінде оқу жобалау құралдарымен қалыптастыру моделін құру жүйелік және тұлғалық-іс-әрекеттік тәсілдерге негізделген, оған сәйкес «жүйенің құрамдас бөліктері оның функцияларымен анықталған . осы функцияларды іске асыру өзінің институционалды, стационарлық күйін ғана емес, сонымен қатар тиімділікті қамтамасыз ететін іс-әрекетке бағытталған» [1].

Курсанттардың кәсіби белсенділігі тұлғаның интегративті қасиетін көрсете отырып, кәсіби қызметті жүзеге асыруға теориялық, практикалық және жеке дайындық бірлігінде көрінеді және курсанттың кәсібилігі мен кәсіби мәдениетімен тығыз байланысты.

Әскери жоғары оқу орны курсанттарының кәсіби біліктілігінің негізгі компоненттері курсанттардың әскери-кәсіптік қызмет түрлері мен «Шет тілі» пәнінің мүмкіндіктері ескеріле отырып анықталды.

Сурет 1 - Әскери жоғары оқу орны курсанттарының кәсіби біліктілігін қалыптастыру моделі

Зерттеу нәтижелері гуманитарлық пәндерді оқу кезінде әскери

жоғары оқу орындары курсанттарының кәсіби біліктілігінің ерекшелігін анықтауға мүмкіндік берді, бұл оның «Шет тілі» пәні мысалында қалыптасуының нақты мүмкіндігін қамтамасыз етеді. Курсанттың кәсіби біліктілігін біз өзара байланысты бес компонентті белгіледік: мотивациялық-құндылық, ақпараттық, зияткерлік-танымдық, коммуникативтік және басқарушылық.

Зерттеу көрсеткендей, оқу жобалау мәселесі психологиялық-педагогикалық әдебиетте кеңінен ұсынылған. Оның әр түрлі жақтары ашылды: мәні, рөлі, стратегиясы, кезеңдері, оқытушы мен оқушының қызметі және т.б. сонымен бірге бұл мәселе әскери кәсіптік білім беру саласында өзінің түпкілікті шешімін таппады. Әскери жоғары оқу орны курсанттарының кәсіби белсендігін қалыптастыру құралы ретінде біз жүргізген оқу жобалау проблемасына теориялық талдау жеке және кәсіби маңызы бар мәселелерді шешу үшін жобаны құру бойынша курсанттардың білім беру қызметін мақсатты актив ретінде оқу жобалауды бөліп көрсетуге, оның функцияларымен анықталатын оның дидактикалық әлеуетін айқындауға мүмкіндік бердік. Бөлінген функциялар - мотивациялық-құндылық, ақпараттық, коммуникативтік, рефлексивті, ұйымдастырушылық, бақылаушы - белгілі бір шамада педагогикалық ғылымдағы бар оқу жобалауының сипаттамасын толықтырады және оқу жобалауының білім алушылардың жеке басын құрудағы, сондай-ақ курсанттардың кәсіби біліктілігін қалыптастырудағы мүмкіндіктерін дәлелдейді.

Оқу жобалау курс [in Rus.]. анттардың кәсіби біліктілігін қалыптастыруға ықпал етуі мүмкін екені анықталды. Осының салдарынан білім беру процесін білімдерді кәсіби біліктілікті қалыптастыруға оңай беру арқылы қайта бағдарлау жүреді. Курсанттың кәсіби біліктілігін қалыптастыру құралы ретінде оқу жобалауын пайдалану, оқытудың дәстүрлі түрлері мен әдістерін толықтыру [2].

Әскери оқу орны курсанттарының кәсіби біліктілігін қалыптастыру күрделі, ол мәселелерді талдау, көп аспектілікті мұқият зерделеуді қажет етеді. Ғылыми-педагогикалық зерттеу әдебиеттерін, қазіргі заманғы зерттеулерді қарап отырып, курсанттардың кәсіби біліктілігін арттырудың бірден-бір жолы олардың моделін қалыптастыру болып табылады.

Курсанттардың кәсіби біліктілігін оқу жобалау құралдарымен қалыптастырудың ұсынылған моделі - курсанттардың кәсіби біліктілігін қалыптастырудың мақсаты, мазмұны, кезеңдері, нысандары мен әдістері, критерийлері мен деңгейлері, нәтижесінен тұрады. Бұл модель оқу жобалау құралдарымен әскери жоғары оқу орны курсанттарының кәсіби біліктілігін қалыптастыру мүмкіндіктері туралы түсінігін кеңейтеді және тереңдетеді. Ол, біздің ойымызша, курсанттардың біліктілігін

қалыптастыру проблемасын табысты шешуге ғана емес, сонымен қатар оқытушыға операциялық-қызметтік блокты өзге толықтыру есебінен өзінің шығармашылық жолдарын әзірлеуге мүмкіндік береді.

Модельді әзірлеу кезінде шет тілін оқыту, жобалау негізінде курсанттардың кәсіби біліктілігін арттырудың педагогикалық жиынтығы пайда болды. Оған: педагогтар мен курсанттардың оқу жобаларын кәсіби біліктілікті қалыптастыру құралы ретінде қолдануға дайындығы; оқытылатын пәнді меңгерубарысында курсанттардатуындайтын тұлғалық жіне кәсіби мәселелерді шешу; оқу-жобалау негізінде оқу-жаттығуды күрделендіре отырып, курсанттардың дербестік деңгейін арттыру, кәсіби біліктілігін жетілдіруді кезеңмен ұйымдастыру; курсанттардың болашақ әскери - кәсіби қызметінің түрлерін педагогикалық жобада модельдеу және игеру болып табылады.

Болашақ офицер қызметінің болашақ түрлерін оқу жобалауда қайта құру әскери жоғары оқу орны курсанттарының кәсіби белсенділігін біз бөлген құрамдастарды қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Осылайша, жеке-қызметтік және жүйелі тәсілдердің негізінде біз әскери жоғары оқу орны курсанттарының кәсіби біліктілігін мақсатты, мазмұнды, кезең-кезеңімен, операциялық-әрекеттік, критериалды-деңгейлік және нәтижелі блоктарды қамтитын оқу жобалау құралдарымен қалыптастырудың тұтас моделін қалыптастырдық.

Бұл модель белгілі бір педагогикалық жағдайларда жұмыс істей алады, оларды біз жеке блокқа бөлмедік, ал модельдің негізі ретінде орналастырдық.

Сонымен, әскери жоғары оқу орны курсанттарының кәсіби белсенділігін шет тілін оқыту процесінде оқу жобалау құралдарымен қалыптастыруға бағытталған педагогикалық процесс үшін бөлінген педагогикалық шарттардың жиынтығын іске асыру қажет.

ӘДЕБИЕТ

[1] Борисов П.П. Компетентностно-деятельностный подход как основа модернизации содержания общего среднего образования и повышение его качества // Наука и образование. - 2016. - №4. - С. 67-70.

[2] Долманюк Л.В. Формирование военно-профессиональной компетенции курсантов в процессе обучения в военно-учебных заведениях. // Казанский педагогический журнал. 2015. - №12. - С.26-32.

REFERENCES

[1] Borisov P.P. Competentnostno-deyatelnostnyy podkhod kak osnova modernizatsii soderzhaniya obshchego srednego obrazovaniya i povysheniye yego kachestva (Competence-activity approach as a basis for the modernization of the content of general secondary education and improving its quality). Nauka I obrazovaniye. - 2016. - №4. - p. 67-70 [in Rus.].

[2] Dolomanyuk L.V. Formirovaniye voyenno-professional'noy kompetentsii kursantov v protsesse obucheniya v voyenno-uchebnykh zavedeniyakh (Formation of military-professional competence of cadets in the process of training in military-educational institutions). Kazanskiy pedagogicheskiy zhurnal. 2015. - №12. - p.26-32 [in Rus.].

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ КУРСАНТОВ ВОЕННОГО ВУЗА

Ракпанова К.С.

магистр, учитель средней школы имени М. Габдуллина,
Алматинская область, село Абай, Казахстан,
e-mail: r.karlygash_72@mail.ru

Аннотация. В данной статье говорится о том, что построение модели формирования профессиональной компетенции курсанта военного вуза средствами учебного проектирования на примере предмета иностранный язык базируется на системном и личностно-деятельностном подходах, в соответствии с которыми компоненты системы определяются ее функциями, реализация этих функций направлена на деятельность, обеспечивающую не только ее институциональное, стационарное состояние, но и эффективность.

Ключевые слова: профессиональная компетенция, компоненты, военный вуз, курсанты, модель, иностранный язык, учебное проектирование.

THE MODEL OF FORMATION OF CADETS' PROFESSIONAL COMPETENCE IN MILITARY HIGH SCHOOL

Rakpanova K.S. master, teacher of secondary school named after
M. Gabdullin, Almaty region, Abay village, Kazakhstan,
e-mail:r.karlygash_72@mail.ru

Abstract. This article explains that building a model of formation of professional competence of a cadet military education-instructional design on the example of the subject of foreign language is based on a systemic and personal-activity approach, according to which components of the system are determined by its functions, the implementation of these functions are focused on activities that ensure not only its institutional, steady state, but also the efficiency.

Keywords: professional competence, components, military High school, cadets, model, foreign language, educational design.

Статья поступила 27.02.2020

2 Бөлім
ОҚЫТУДАҒЫ ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
Раздел 2
СОВРЕМЕННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ
ОБУЧЕНИЯ
Part 2
MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES OF TEACHING

UDC 37.02

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.009

**FEATURES OF FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE
PROFESSIONALLY-ORIENTED COMPETENCE OF LAW
STUDENTS ON THE BASIS OF CASE STUDY**

Kunakova K.U.¹, d.p.s., professor

Assanova A.², master student

^{1,2}KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan,
e-mail: moon_122@mail.ru

Abstract. The article deals with the problem of definition of the notion of “professionally oriented foreign language training of future legal specialists”, particularly, it reveals the differentiation of the notions of “foreign language training”, “foreign language education” and “teaching foreign languages”, determines the purpose and the content of foreign language education and teaching foreign languages and the peculiarities of foreign language education of future legal specialists. The concept of professionally oriented foreign language training is analyzed and defined by scientists as a process of teaching foreign languages oriented to the formation of foreign language professional competence for solving professional tasks in their sphere. The key factors of professionally oriented foreign language training of future legal specialists (cognitive and informational, linguistic, professional, psycholinguistic, content and structural) are introduced in the paper. The leading role of foreign language education consists in effective communication, cultural awareness, ability to work and adapt to multilingual and multicultural teams and high level of communication competence, which are considered as the key requirements of the recruitment strategies of employers.

Keywords: foreign language training, foreign language education, teaching foreign languages, professionally oriented foreign language training, future legal specialists, professional linguodidactics, case study.

Modern conditions of continuous development of legal science and expansion of the information space set new goals for higher education to train specialists who meet the standards of higher professional education. Improvement of the educational process in legal education dictates the need to move from information and communication methods and forms of education to active and interactive. Acquisition by future lawyers of communicative competence in the educational and professional sphere of communication contributes to the intensification of the educational process, improves the quality of training of lawyers.

Conceptually new approaches to language teaching in a nonlinguistic higher school submitted the following: professionally-oriented focus of the learning process; communicative, motivated student activities; take into account real communication needs of the future lawyer in dealing with clients and colleagues in terms of multi-lingual space; taking into account specifics of professional communication in the field of written and oral communication; the reliance on the students linguistic, speech and communication skills.

The purpose of professionally-oriented English language training in law school is to acquire future lawyers the basics of communicative competence necessary for professional communication, mastering oral and written forms of communication in the language of the specialty as a means of information activities and further self-development. Cognitive-language and operational- speech competencies allow students to use language as a means of obtaining professionally relevant information using different types of reading; communicative competence allows to participate in oral and written professional communication. Acquisition by future lawyers of the basics of communicative competence in the field of professional communication is carried out in the process of realization of the ultimate goals of the discipline [1].

Today, the higher school sets the task not only to significantly update the content of language teaching, but also to introduce new ways of forming the communicative competence of future specialists. When selecting approaches to the formation of communicative competence of students, the correspondence of forms and methods of educational work to the goals of the formation of a competent specialist is taken into account. For this purpose it is necessary to select such approaches which being directed on formation of competences, can be called competence. Among them, there are those forms and methods of work that have not only educational but also professional justification, while the formation of students ' competencies depends on their activity.

In the process of teaching the specialty language to students of non-philological faculties, the following competence technologies can be used:

- *development of critical thinking through reading and writing*

- *game technology (language games, role-playing games, situational tasks)*
- *problematic discussions*
- *interactive learning technology (in pairs, small groups)*
- *scenario-context technology*
- *project method*
- *method of debate*
- *modular learning technology*
- *case study method*
- *method of situational problems*

Among the most effective methods of teaching the language of the specialty is the case study method [2]. The essence of this method is the independent communicative activity of students in an artificially created professional situation, which makes it possible to combine theoretical training and practical skills necessary for creative activity in the professional sphere. Students are invited to understand the situation of professional activity, which provide for the need to solve the problem. In the process of solving the problem, students are forced to update the necessary complex of acquired knowledge. The case-method allows to take into account the professional training of students, interests, developed style of thinking and behavior, which makes it possible to widely use it for teaching the language of the future profession. The case study method is an effective method of active training of law students of senior courses on the basis of real situations. We can say that this method is aimed not so much at the development of specific knowledge or skills, but at the development of the General intellectual and communicative potential of students as specialists.

Competence-based approach puts on the first place not the awareness of the student, and the ability to solve problems, so the technology for the formation of professional competence should be practice-oriented and as a result to form the ability of the student to act, solve professional problems. Summarizing the above, it should be noted that taking into account these aspects will increase the efficiency of the educational process and will contribute to the successful formation of communicative competence in a non-linguistic University. The relevance of the introduction of competence technologies in the practice of higher professional education is currently due to two trends: the first follows from the General direction of the development of education, its orientation is not so much to obtain specific knowledge as to the formation of professional competence, skills and mental activity, the development of personal abilities, among which special attention is paid to the ability to learn, change the paradigm of thinking, the ability to process huge amounts of information; the second follows from the development of requirements for the quality of a

specialist, who, in addition to meeting the requirements of the first trend, must also have the ability to optimal behavior in different situations, to differ in the system and efficiency of actions in professional activities.

The use of the above methods increases the level of knowledge of the language as a whole; contributes to the development of skills in the use of terms and their understanding more effective than simple memorization; develops creative thinking, forcing to think in the language; develops presentation skills (the ability to publicly present their work in the language of the future profession); teaches to formulate various types of questions; develops the ability to lead a discussion, argue answers, which contributes to the development of speech without reliance on the finished text; improves skills of professional reading of the scientific text or the text on a speciality and information processing; teaches to work in team and to develop the collective decision; allows to solve fully individual and group independent work; allows students to think creatively.

Thus, communicative competence in modern conditions becomes not less important component of qualification of the expert, than actually professional knowledge and abilities. Practical skills to set and solve a certain type of communicative tasks, to determine the goals of communication, to assess the situation, to take into account the intentions and methods of communication of the partner, to choose adequate communication strategies language means, to be ready for a meaningful change in their own speech behavior, to establish and maintain the necessary contacts with colleagues and other, "techniques" of communication (rules of politeness and other norms of behavior) contribute to the effective implementation of the communicative task of professional communication.

The case method combines two elements: the case itself and the discussion of that case. Cases provide a rich contextual way to introduce new material and create opportunities for students to apply the material they have just learned. Effective cases are usually based on real events, but can be drawn from both the present and the past. A decision-maker faced with the situation described in a case can choose between several alternative courses of his action, and each of these alternatives may be supported by a logical argument. During the classroom discussion students carry out analytical work of explaining the relationships among events in the case, identify options, evaluate choices and predict the effects of actions. Cases could be different in volume and content. It depends on the aims of teaching foreign languages, the level of students, as well the type of required help in the process of making the decision. Therefore, cases relatively can be divided into following types:

Scientific research, which is oriented at accomplishing research activity;
2. Practical, which reflects real life situations; 3. Educational, the task of which

is organizing educational process [3]. Scientific research case study acts as a model for getting advanced knowledge of a situation and action in it. Its educational function comes down to scientific research teaching skills by the help of modeling approach. Practical case study sets up a problem of a detail life situation reflection. Therefore this case creates a practical case model. Educational task of practical case comes down to a training of vocabulary and grammar learned before, practicing and decision making in a particular language situation. Educational case reflects typical language situations, which are appearing in a real life more frequently. Students are more possible to come across with such situations in their professional life. Furthermore, training and educational tasks are placed on the first place. There are numerous advantages to use cases while teaching foreign languages. Study cases help to develop and raise critical thinking and reflective learning of the learner; develop problem solving skills; improve the student's organizational skills; enhance communication skills; train managerial communication skills; encourage collaborative learning and team-working skills; connect theory and practice; get students to be active, not passive. The case study method usually involves three stages: individual preparation; small group discussion; large group or class discussion. Case studies are usually discussed in class, in a large group. However, sometimes, teachers may require individuals or groups of students to provide a written analysis of a case study, or make an oral presentation on the case study in the classroom. It is extremely important that the case studies are well prepared in advance so that each student knows what his role is. There are many ways of introducing the case study to your students. Here is a list of steps that should be completed during the case study introduction class:

- 1) Read the case study thoroughly with your students. Here you can deal with any lexical or grammatical issues. You may also like to ask your students to represent the background information in a visual form.

- 2) Provide the students with some input on how they should analyze the case study.

- 3) Pre-teach the language required to discuss the case study [4].

There are many publications for teaching meeting skills, presentation skills or negotiation skills. It is important to select the skill you would like to focus on and teach the specific language. A classroom case discussion is usually guided by the supervisor. Students are expected to participate in the discussion and present their views. The interaction among students, and between the students and the teacher, must take place in a constructive and positive manner. Such interactions help to improve the analytical, communication, and interpersonal skills of the students. To sum up the above information we can state that the power of the case method lies in the active participation of the students. In case learning, students encounter the problem before they create

the structure to solve it. The method is basically inductive and experiential.

The case method offers certain benefits. For one, cases are usually interesting. They involve real parties with real problems and therefore tend to stimulate students more than do textbooks with only hypothetical problems. The case method also helps students develop the ability to read and analyze cases, which is a crucial skill for attorneys. Students learn to reduce cases to four basic components: the facts of the controversy; the legal issue that the court decides; the holding, or legal resolution, that the court reaches; and the reasoning that the court uses to explain its decision. Students, especially in their first year of legal study, often outline these components in written case briefs, to which they can refer during classes and while they prepare for exams. Another advantage of the case method is that it teaches, by example, the system of legal precedence. By reading cases, students learn how and why judges adhere, or do not adhere, to law developed in previous cases. Students also learn how judges have the discretion to create law by construing statutes or constitutions.

The case method continues to have critics. One criticism focuses on law school examinations. Typically, law students are tested only once in each class. They face enormous pressure to perform well on this examination since their single score on it usually constitutes their entire grade for the class. It is difficult to test analysis skills, so often these examinations test the students' ability to spot legal issues and apply legal rules [5]. Therefore, although professors try to teach case analysis skills, students tend to focus on simply learning rules of law in the hope of getting good grades. This diminishes the case method's intended result.

The case method may be unpopular with law students owing to the amount of reading it requires. It is not uncommon for law professors to assign twenty to thirty pages of reading, containing excerpts from four or five cases, each night for each class. Some law professors have argued that pupils learn to analyze cases within the first few months of law school, and that thereafter the case method becomes ineffective because students lose enthusiasm and interest in reading cases.

Another complaint concerns the role of casebooks. Casebooks commonly contain cases or case excerpts as well as some explanatory text. They are most often compiled by law professors, who arrange the cases to show legal development or illustrate the meaning of legal principles. These casebooks provide only a small sample of cases, the vast majority of them appellate-level decisions. Thus, law students usually receive little or no exposure to decisions of trial courts. Some commentators suggest that students therefore miss critical elements of a lawyer's initial role: discovering and shaping facts and determining legal strategies to present to the court at the trial level.

Frequently, students do not see legal conflicts in their undeveloped form until they graduate and begin practicing law. Law schools increasingly are trying to remedy that problem by offering instruction in basic lawyering skills.

For example, classes in trial advocacy allow students to conduct mock jury trials. Other courses teach client-counseling skills, document-drafting skills, and oral argument skills. The idea is not to abandon the case method entirely but to balance it with other teaching methods.

REFERENCES

[1] Galskova N.D. Modern methods of teaching a foreign language: A handbook for teachers. – M., 2000. - 165 p.

[2] Obraztsov P.I., Akhulkova A.I., Chernichenko O.F., Designing of professionally oriented technology of education. - Orel, 2005. - 61 p.

[3] Rybkina A.A. Pedagogical conditions for the formation of professional mentees cadets of educational institutions of the Ministry of Internal Affairs in the process of teaching a foreign language. - Saratov: 2005. - 152 p.

[4] Kreber C. Learning Experientially through Case Studies? A Conceptual Analysis Teaching in Higher Education. - 2001. - Vol. 6. - № 2. - P.217-228.

[5] Ellet W. The Case Study Handbook: How to Read, Discuss, and Write Persuasively About Cases. - Harvard Business School Press, 2007. – 273 p.

САСЕ СТУДИ НЕГІЗІНДЕ ЗАҢ САЛАСЫНДАҒЫ СТУДЕНТТЕРІНІҢ ШЕТТІЛДІ КӘСІБИ-БАҒЫТТЫ ҚҰЗЫРЕТІНІҢ ҚАЛЫПТАСТЫРЫЛУЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қонақова К.Ө.¹, п.ғ.д., профессор

Асанова А.², магистрант

^{1,2}Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан,
moon_122@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада «болашақ заң мамандарының кәсіби бағдарланған шет тілін даярлау» ұғымын анықтау мәселесі қарастырылған, «шет тілін оқыту» түсінігі айқындалған, «шет тіліне білім беру» және «шет тілдерін оқыту» түсініктерінің дифференциациясы ашылған. Шет тілдерін оқыту мақсаты мен мазмұнын және болашақ заң мамандарының шет тілін оқыту ерекшеліктерін анықтайды. Кәсіби бағытталған шет тілін оқыту тұжырымдамасын ғалымдар өз салаларындағы кәсіби міндеттерді шешу үшін шетел тілінің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған шет тілдерін оқыту процесі ретінде талдайды және анықтайды. Мақалада болашақ заң мамандарын кәсіби- бағдарланған шетел тіліне оқытудың негізгі факторлары (когнитивті және ақпараттық, лингвистикалық, кәсіби, психолінгвистикалық, мазмұндық және құрылымдық) енгізілген. Шет тілдік білім берудің жетекші рөлі жұмыс берушілерді жалдау стратегиясының негізгі талаптары ретінде қарастырылатын тиімді

қарым-қатынастан, мәдени хабардарлықтан, жұмыс қабілеттілігінен және көптілді және көпмәдениетті топтарға бейімделуден және коммуникация құзыреттілігінен тұрады.

Тірек сөздер: шет тілдерін оқыту, шет тілдерін оқыту білімі, шет тілдерін білім беру, кәсіби бағдарланған шет тілін оқыту, болашақ заңгерлер, кәсіби лингводидактика, кейс-стади.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЮРИДИЧЕСКИХ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ CASESTUDY

Кунакова К.У.¹, д. п. н., профессор

Асанова А.², магистрант

^{1,2}КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

e-mail: moon_122@mail.ru

Аннотация. В статье рассматривается проблема определения понятия “профессионально ориентированная Иноязычная подготовка будущих юристов”, в частности, раскрывается дифференциация понятий “Иноязычная подготовка”, “иноязычное образование” и “преподавание иностранных языков”, определяются цель и содержание иноязычного образования и преподавания иностранных языков, а также особенности иноязычного образования будущих юристов. Понятие профессионально ориентированной иноязычной подготовки анализируется и определяется учеными как процесс обучения иностранным языкам, ориентированный на формирование иноязычной профессиональной компетентности для решения профессиональных задач в своей сфере. В статье представлены ключевые факторы профессионально ориентированной иноязычной подготовки будущих юристов (когнитивно-информационный, лингвистический, профессиональный, психолингвистический, содержательный и структурный). Ведущая роль иноязычного образования заключается в эффективном общении, культурном самосознании, умении работать и адаптироваться в многоязычных и поликультурных коллективах и высоком уровне коммуникативной компетентности, которые рассматриваются в качестве ключевых требований кадровых стратегий работодателей.

Ключевые слова: иноязычная подготовка, иноязычное образование, преподавание иностранных языков, профессионально-ориентированная иноязычная подготовка, будущие юристы, профессиональная лингводидактика, кейс-стади.

Статья поступила 25.08.2020

UDC 378.147

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.010

INTRODUCTION OF CASE TECHNOLOGY IN DISTANCE EDUCATION

Adyrbekov D.T.¹, master, Military Institute of Land forces Ministry of
Defense of the Republic of Kazakhstan Almaty, Kazakhstan

Duisenbekova Zh.D.², teacher of the Department of foreign languages,
Military Institute of Land forces Ministry of Defense of the Republic of
Kazakhstan, Almaty, Kazakhstan

Abdulina L.B.³, master of pedagogy, teacher of the Department of tactics
of Military Institute of Land forces Ministry of Defense of the Republic of
Kazakhstan Almaty, Kazakhstan, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Abstract. The article discusses the leading directions of case technology implementation in distance education. Special attention is paid to ways of activating students, using interactive methods, as well as the problem of forming professional competencies in the distance education system. The possible types and forms of cases were studied and several options for adapting their content to the e-learning environment, which has both limitations and extensive additional educational potential, were identified. Specific examples demonstrate various types of cases: illustrating processes and concepts; simulating template processes; describing original situations in real business and having solutions that have already been implemented in practice; cases with an uncertain answer to a given problem question. The choice of a particular type of case tasks is determined by the educational goals and the necessary level of discipline development. The case studies complement each other in the formation of the Fund assessment tools. Most experts define the method of case technology as a group discussion for educational purposes of a problem situation and a collective search for its solution, i.e. the use of this method involves classroom full-time training. The issue of using case technology in a remote format for individual acquisition of knowledge and practical skills has long remained insufficiently covered. The material in this article partially fills this gap. Practical significance. The case-technology methodology discussed in this publication contributes to the implementation of a student-oriented approach to professional higher education. The study of the experience of using cases in distance learning has shown the universality and effectiveness of this method.

Keywords: case, case method, technology, distance education, teacher education, interactive teaching methods, discussion, webinar, pedagogical coaching.

The main task of all University educational programs is to train specialists who are in demand on the labor market. The University aims to train well-educated people who have the necessary knowledge and skills to make a positive impression on the employer.

Educational programs must meet the conditions of the changing society in which students will live and work. The University aims to develop students' intellectual abilities, ingenuity, initiative and creativity, which will help them later adapt to the requirements of potential employers and current needs of society [1].

Professional training that meets these requirements can be implemented based on a student-oriented approach to learning.

Serious research in the field of higher education has been conducted on this topic for a long time. Some papers describe the statistical results (surveys, interviews) of the application of this concept, while others analyze the concept itself or consider its individual aspects, for example, the use of the case technology method (English: case studies) [2].

To develop a mechanism for creating and implementing educational programs based on student-centered learning, as well as new pedagogical techniques and methods, it is useful to study the relevant international experience.

By studying foreign practice, we have come to the conclusion that the basic concept of a student-centered approach is reduced to the following principles.

- providing students with flexible learning paths to achieve specific results;
- combinations of different forms and methods of training;
- regular assessment and adjustment of teaching techniques;
- support the student's independence with simultaneous guidance and assistance from the teacher;
- ensuring mutual respect between the teacher and the student;
- there are pre-agreed procedures for responding to student complaints in the learning process.

The key to the successful implementation of this approach to learning is the cooperation between the teaching staff and the student audience. It allows you to coordinate goals and objectives and find the best teaching techniques.

One of the most popular methods of student - centered learning is case technology. In educational practice, this technique became widespread in 1991-1997 due to management training programs (for example, MBA programs), although the first attempts to apply it were in the USSR ("methods for analyzing business situations") [3].

The objectives of the case technology are consistent with the basic principle of the approach discussed: the development of skills to analyze a large amount of disordered information in a short time and make decisions under stress. In this sense, the case technology method complements the classical University education system. Its application becomes most effective when combined with other student-oriented methods: action learning, training, computer training programs, and simulations.

The case technology method is a process of discussion. The tradition of its use is based on the thesis: “Moving toward truth is more important than truth itself.” The study of foreign experience shows that the main stages of this method are:

- preparation of a written case study from business practice;
- independent study of the case by students;
- joint discussion of the case in the classroom under the guidance of a teacher in accordance with the principle “the discussion process is more important than the decision itself” [4].

The case presents the actual circumstances, details of the events that occurred, the characteristics of the participants, reflects the essence of the problem and considers actions to resolve it with an assessment of their effectiveness. Case method – a method of organizing a discussion in the classroom to discuss the case. In addition to the case method, case technologies also include situational modeling games, video cases, discussion methods, and situational tasks. Case technology is currently very actively used in the system of full-time education in foreign universities and is increasingly being implemented at various levels of domestic education. The versatility and complexity of the case method also allows it to be applied in distance education, where it can be successfully implemented both in the system of higher professional education and during advanced training courses.

And so the main directions and possibilities of using case technology in the system of distance education. The basic directions and corresponding opportunities for implementing case technology in distance education of teachers include the following:

1. use cases in remote lectures and webinars as illustrative material that demonstrates by a specific example the consideration or, on the contrary, ignoring of any important aspects of professional activity (following the goal of education, pedagogical principles, laws, developing forecasts for further development of the situation, risk assessment, etc.).

2. The organisation of discussions on the case studies in distance learning format. In this case, the teacher sends out cases intended for discussion to the webinar participants in advance and introduces them to the features of analytical work with them. The case discussion can take place in the form

of an online conference or a regular webinar with consecutive airing of the discussion participants.

3. Diagnostics of professional competencies of psychological and pedagogical specialists. To carry out the appropriate diagnostics, 5-7 cases of an incomplete type are selected (the problem posed by the author has not been resolved). The task of students is to analyze these cases and put forward the most optimal ways to solve them. According to the proposed options, in accordance with the existing typology of actions to resolve pedagogical problems, it is possible to determine the level of professional competence of a teacher in the field of decision-making.

4. Organization of pedagogical coaching. Pedagogical coaching can be conducted remotely with teachers who are experiencing certain difficulties in practical activities or who are faced with a complex professional problem. The duration of coaching is approximately 2-3 academic hours, the number of sessions is from 1 to 3. before conducting coaching, to ensure its effectiveness, the teacher should state their problem situation in the form of a case. The finished case is sent by e-mail to the coach, then a remote meeting is scheduled, and a detailed discussion of the problem is held.

To ensure the completeness and informativeness of the case, teachers undergoing coaching are offered an approximate outline of the pedagogical case:

- 1). Description of the situation that has developed at the time of the problem or conflict in this educational institution. Characteristics of participants in the problem situation, the specifics of the educational institution, study group, teaching staff, the existing system of relations, "psychological atmosphere".
- 2). A detailed description of the problem with a description of the actions of the participants in the situation. You should also specify the probable causes of the problem. It is desirable to conclude the presentation of the content of this paragraph with a description of the culmination of the problem situation.
- 3). the solutions that the teacher sought to implement in the process of finding a way out of the current problem situation and the actions taken by him for this purpose are Considered. The teacher evaluates the effectiveness of the decisions made and reports on the consequences of their implementation.
- 4). Characterized by the further development of the situation represented by the changes in looks, in character of relations of participants of educational process organization, the motivational component of educational and teaching activities etc.
- 5). Conclusions about the effectiveness of the measures taken, the degree of resolution of problems or conflict, the need to take additional action and correction of the decision.
- 6). possible alternative ways to resolve the problem situation are Considered.
- 7). The author offers a list of questions that remain relevant for the teacher in this situation.

1. Test. Based on the results of the distance learning course, students

are invited to independently develop cases on the most relevant professional issues for them and present them in text form or in the form of a presentation. These cases can also be discussed in a webinar or video conference format. Also, the development of your own case can be a form of final report on the passage of pedagogical practice by students of distance learning. For more successful implementation of the 4th and 5th directions is recommended to inform teachers of the requirements for the development of educational case studies: the relevance problem for the teacher, the authenticity of the events described, a sufficient number of specific facts and details, describing the main actors of the events described, the system of relationships between them, the current problem situation in an educational institution, authenticity, objectivity of coverage, newsitetest. The volume of the case is approximately 2 to 5 pages.

Organization and conduct of remote situational games. A situational game is a special case of a simulation game based on the staging of minicases. In distance education can be implemented in different variants of carrying out of business games, based on the case method. First, the remote format of using the brainstorming method. The teacher shows a case in text form or video on the screen. Then students send their own options for the teacher's actions to solve the problem presented in the case within 10 minutes in their messages. The teacher is given a few more minutes to select the most acceptable solutions from all the students of the course. Those who want to go on the air and highlight the pros and cons of each of their selected solutions. At the end of the game, a General discussion on the case is held with summing up. Secondly, in the distance learning system, you can implement such a well-known method of activating students in full-time education and preparing for practical activities as micro-teaching. The teacher suggests that students prepare a mini-webinar for 10-12 minutes. and provides them with opportunities to go on the air and act as a remote session host. This type of training will allow students to feel like a teacher, promote the development of relevant professional competencies, and promote more effective communication between participants in the educational process. Another option for conducting a business game is aimed at forming students ' ideas about the criteria for developing a "good case" and developing professional thinking, including critical thinking. This option is based on the current problem of fake news in the world recently. Students of the remote course are shown two cases simultaneously on the screen in text form (in two columns). Students are introduced to the cases and have to answer the only question: which of them is a real situation, and which is fictional? Students can be offered 3-5 pairs of cases. After reviewing all the cases, the teacher reports the truth, and the students check their own grades.

Integrated implementation of case technology in project activities. During the period of studying the distance course, the student selects the most

relevant problem in their opinion during the course of practical training or work in a specific position. In the pedagogical field, these can be disciplinary, didactic problems, issues of interaction with individual students, their parents, the class as a whole, colleagues, administration, etc. On this issue, it collects the opinions of all participants in a particular situation, if possible, records information not only in writing, but also through video recordings. Based on the collected material, the listener summarizes and systematizes the information received on this particular situation, analyzes and prepares a presentation based on the practical results of the work performed. The presentation and discussion in the study group of this presentation can be organized in the form of a project defense. The directions and possibilities of using the case method discussed above obviously do not exhaust all the options for implementing the case technology in the system of distance education. In this regard, it should be emphasized that the aim of the article was to demonstrate a wide range of opportunities for using this technology at a distance, with special attention paid to innovative teaching methods. It should also be noted that all the methods of using the case method described here were initially developed for the needs of full-time education, and later adapted for the distance learning system. This fact is once again confirmed by the leading thesis for the organization of distance education-the system of distance education is based on the same pedagogical laws and principles as the system of full-time education, because, in fact, it is a model of full-time education. It uses the same traditional and innovative pedagogical methods and tools, which, however, are adapted, first, to the specific conditions of the distance learning process, and, secondly, are enriched by the capabilities of computer technologies. Thus, this article discusses the leading trends and various examples of using case technology in distance education [5].

Thus, when transferring a case to an electronic environment, it is necessary to pay attention to the wording of the question in the practical task, provide the case with templates and hints for solving it, and place emphasis in the theory. This will allow the most effective use of this method in distance learning.

REFERENCES

[1] Gorylev A.I., Jurczak N.M., Dronova Yu.A., S.V. Krayushkina, Kara-patents I.V. Key benchmarks for the development and implementation of educational programs in the subject area of «Jurisprudence» educational-methodical complex /d. by I. Dyukareva, E. Karavaeva, E. Kovtun. - Bilbao: University of Deusto, 2013. - 104 p.

[2] Guryanova S.Yu. Innovative training technologies-the basis of the quality of education//Quality of Innovation Education. - 2010. - №. 2. - P. 12-18.

[3] Shcherbatykh S.V. Method of applying the case method in profile training (on the example of stochastics) //Profile school. - 2009. - No. 5. - P. 54-57.

[4] Averchenko L.K. Distance pedagogy in adult education. //Philosophy of education. – 2011. – № 6 (39). – P. 322-329.

[5] Temina S.Yu., Andriadi I. P. Case-method in pedagogical education. - Moscow: MPSU, 2014. - 202 p.

ҚАШЫҚТЫҚТАН БІЛІМ БЕРУГЕ КЕЙС-ТЕХНОЛОГИЯНЫ ЕНГІЗУ

Адырбеков Д.Т.¹, ҚР ҚМ ҚӘӨИ магистрі Алматы, Қазақстан
Дүйсенбекова Ж.Д.², шет тілдері кафедрасының оқытушы ҚРҚМҚӘӨИ,
Алматы, Қазақстан

Абдулина Л.Б.³, ҚР ҚМ ҚӘӨИ тактика кафедрасының оқытушысы,
педагогика магистрі Алматы, Қазақстан, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада қашықтықтан білім берудегі кейс-технологияны іске асырудың жетекші бағыттары қарастырылады. Білім алушыларды белсендендіру, интерактивті әдістерді қолдану тәсілдеріне, сондай-ақ қашықтықтан білім беру жүйесінде кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру проблемасына ерекше назар аударылады. Кейстердің ықтимал түрлері мен формалары зерттелді және олардың мазмұнын шектеулер мен кең қосымша білім беру әлеуеті бар электронды оқыту ортасына бейімдеудің бірнеше нұсқалары анықталды. Нақты мысалдарда кейстердің әр түрлі түрлері көрсетілген: процестерді және ұғымдарды суреттейтін; шаблондық процестерді имитациялайтын; нақты бизнестегі бірегей жағдайларды сипаттайтын және практикада іске асырылған шешімдері бар; берілген проблемалық сұраққа белгісіз жауабы бар кейстер. Кейс тапсырмаларының бір немесе басқа түрін таңдау оқу мақсаттарымен және пәнді игерудің қажетті деңгейімен анықталады. Бағалау қорының қалыптасуында кейстер бір-бірін толықтырады. Көптеген мамандар кейс-технология әдістемесін қандай да бір проблемалық жағдайды білім беру мақсатында топтық талқылау және оны шешуді ұжымдық іздестіру ретінде айқындайды, яғни бұл әдісті қолдану күндізгі оқу аудиториясын қамтиды. Білім мен практикалық дағдыларды жеке игеру үшін кейс-технологияны қашықтықтан қолдану туралы мәселе ұзақ уақыт бойы жеткілікті түрде қамтылмаған. Осы баптың материалы осы олқылықты ішінара толтырады. Практикалық маңыздылығы. Жарияланымда талқыланған кейс-технология әдістемесі студентке бағытталған кәсіби жоғары білімге көзқарасты жүзеге асыруға ықпал етеді. Қашықтықтан оқыту кезінде кейстерді қолдану тәжірибесін зерттеу осы әдістің әмбебаптығы мен тиімділігін көрсетті.

Тірек сөздер: кейс, кейс-әдіс, технология, қашықтықтан білім беру,

педагогикалық білім беру, оқытудың интерактивті әдістері, пікірталас, вебинар, педагогикалық коучинг.

ВНЕДРЕНИЕ КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ В ДИСТАНЦИОННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Адырбеков Д.Т.¹, магистр ВИСВ МО РК Алматы, Казахстан
Дүйсенбекова Ж.Д.², преподаватель кафедры иностранных языков,
ВИСВ МО РК, Алматы, Казахстан
Абдулина Л.Б.³, магистр педагогики, преподаватель кафедры тактики
ВИСВ МО РК Алматы, Казахстан, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Аннотация. В статье рассматриваются ведущие направления реализации кейс-технологии в дистанционном образовании. Особое внимание уделяется способам активизации обучающихся, использованию интерактивных методов, а также проблеме формированию профессиональных компетенций в системе дистанционного образования. Были изучены возможные виды и формы кейсов и выделены несколько вариантов адаптации их содержания к электронной обучающей среде, которая обладает как ограничениями, так и обширным дополнительным образовательным потенциалом. На конкретных примерах продемонстрированы различные типы кейсов: иллюстрирующие процессы и понятия; имитирующие шаблонные процессы; описывающие оригинальные ситуации в реальном бизнесе и имеющие решения, уже реализованные на практике; кейсы с неопределенным ответом на заданный проблемный вопрос. Выбор того или иного типа кейсовых заданий определяется учебными целями и необходимым уровнем освоения дисциплины. Кейсы дополняют друг друга при формировании фонда оценочных средств. Большинство специалистов определяют методику кейс-технологии как групповое обсуждение в образовательных целях какой-либо проблемной ситуации и коллективный поиск ее решения, т. е. применение этого метода предполагает аудиторную очную форму обучения. Вопрос об использовании кейс-технологии в дистанционном формате для индивидуального обретения знаний и практических навыков долгое время оставался недостаточно освещенным. Материал настоящей статьи частично восполняет этот пробел. Практическая значимость. Обсуждаемый в публикации методику кейс-технологии способствует реализации подхода к профессиональному высшему образованию, который ориентирован на студента. Исследование опыта применения кейсов при дистанционном обучении показало универсальность и эффективность данного метода.

Ключевые слова: кейс, кейс-метод, технология, дистанционное образование, педагогическое образование, интерактивные методы обучения, дискуссия, вебинар, педагогический коучинг.

Статья поступила 21.08.2020

ӘӨЖ 373.1

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.011

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ДИАЛОГТІК ЖӘНЕ МОНОЛОГТЫҚ СӨЙЛЕУГЕ ҮЙРЕТУ

Әшірәлі Г.Б., магистрант Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail: gulayna1996@gmail.com

Аңдатпа. Мақалада бастауыш сынып оқушыларын шетел тілінде диалогтік және монологтық сөйлеуге үйретудің ерекшеліктері қарастырылған. Шетел тілін оқытудың негізгі мақсаттарының бірі - шетел тілінің коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру, яғни тілін оқып үйреніп жатқан халықпен шеттілдік мәдениетаралық қарым-қатынасты жүзеге асыруға деген қабілеттілік пен дайындық. Сонымен қатар, мақалада бастауыш сыныпта диалогтік және монологтық сөйлеуді тиімді оқытуға және меңгертуге көмектесетін кейбір тиімді технологиялар туралы айтылады. Олар бастауыш сынып оқушыларының диалогтік және монологтық сөйлеу деңгейін жақсартуға көмектеседі.

Тірек сөздер: шетел тілі, оқыту, диалог, монолог, диалогтік сөйлеу, монологтық сөйлеу, бастауыш сынып, тиімді технологиялар.

Оқушылардың шетел тілінде сөйлесу қабілетін меңгеруі - мектептегі білім берудің пәндік бағыты ретінде шетел тілінің басты мақсаты. Сөйлеу

- тыңдалым, оқылым және жазылым сияқты сөз әрекетінің бір түріне жатады. Шетел тілінде сөйлеуді үйрету дегеніміз - өз ойымызды шетел тілінде ауызша монологтық пен диалогтік түрде білдіруге үйрену. Ал ағылшын тілінде сөйлеуге үйрету – қоғамның әлеуметтік тапсырысы, өйткені заманауи өмір кең ауқымды халықаралық байланыстарсыз мүмкін емес. Ағылшын тілі - интернеттің және халықаралық байланыстың тілі.

Адам өмір сүруінде тілдік қарым-қатынас қажеттілігі ең үлкен байлық болып табылады және көбінесе адамның бүкіл рухани өмірін тәуелді етеді, жеке тұлғаның өзіндік санасын қалыптастырады, жеке тұлғаның дамуына ықпал етеді.

Қарым-қатынас процесінде монологтық сөйлеудің бірнеше негізгі функциялары бөлінеді:

1 Ақпараттық. Кез-келген адам алынған ақпаратты, қоршаған орта объектілері мен құбылыстары туралы жаңа біліммен бөліскісі келеді, әдетте бұл процесс сипаттама, баяндау немесе түсініктеме түрінде жүреді.

2 *Әсер етуші.* Бұл функция былай көрсетіледі. Өз көзқарасын қорғауда, алға қойылған мақсаттардың бірі - тыңдаушыларды сендіру. Алайда өмірде бізде біреудің іс-әрекетін болдырмау немесе, керісінше, адамды итермелеуіміз қажет жағдайлар болады. Бұл тапсырманы жақсы құрылымдалған, мақсатты монологпен шешуге болады.

3 *Бағалау* - әртүрлі құбылыстарды, заттарды, оқиғаларды, іс-әрекеттерді бағалауда көрінеді, соған байланысты, біз жиі өз пікірімізді білдіреміз [1].

Монологтық сөйлеу дегеніміз не? Бұл келесі параметрлермен сөйлеудің белгілі бір сегменті. Әрекет ретінде - монолог әрдайым мақсатты, сөйлеушінің тұлғасын және оның әрекетін көрсетеді. Сөйлеу өнімі ретінде ол ақпараттық, логикалық, тұтас және нәтижелі болуы керек. Монологтық сөйлеу адресатқа бағытталғандықтан, әрқашан диалогтік сипаттақа ие [2].

Алайда, монологтық сөйлеудің диалогтік сөйлеуден айырмашылығы бар. Диалогтік сөйлеуде маңызды рөлді экстралингвистикалық құралдар атқарады.

Бастауыш сынып оқушыларының психологиялық және физиологиялық ерекшеліктерін ескеру маңызды. Психологтар айтқандай екінші және үшінші сыныптар арасында оқушылардың ақыл-ой дамуында серпіліс бар. Оқудың осы кезеңінде ақыл-ой операцияларының белсенді ассимиляциясы және қалыптасуы жүреді, ауызша ойлау неғұрлым қарқынды дамиды. Ойлаудың жаңа мүмкіндіктері басқа да танымдық процестердің одан әрі дамуына негіз болады: қабылдау, зейін, есте сақтау.

Әдіскер ғалымдар келесі ерекшеліктерге назар аударады:

- балалар тез шаршайды, назарлары тұрақты емес және олар импульсивті болуы мүмкін;

- механикалық жад логикалық жадтан басым болады, оперативті жад көлемі шектеулі, тез ұмытып кету тән;

- сөйлеу саласында көбінесе тежегіш факторлар болмайды, диалогтік сөйлеу монологтық сөйлеуден басым болады;

- балалар кинестетикалық жұмыс түрлеріне бейім, сүйіспеншілікке толы, эмоционалды;

- көрнекі компоненттер арқылы қалыптасқан вербалды-логикалық ойлау басым.

Монологтық сөйлеудің негізін қалыптастыру бойынша жұмыс кезінде жоғарыда аталған факторларды ескеру қажет. Сонымен қатар монологтық сөйлеуде мотивацияның орны ерекше екенін білу керек. Мысалы, оқушылар бұл пән не үшін керек екенін түсінбеуі мүмкін. Нәтижесінде үй тапсырмасын дайындауға және сабақта жұмыс жасауға деген қызығушылық жоғалады, ал басты қозғаушы күш - «жетістік

факторы» пайда болмайды. Балалар теріс психологиялық кедергілерді дамытады, пәнді жек көру сезіміне дейін, қателік жасаудан қорқу күшейеді [3].

Психологтар мен педагогтар - оқу іс-әрекеті басқа іс-әрекеттермен, атап айтқанда ойынмен ұштасқанда білімді әлдеқайда тиімді игеруге болатындығын тәжірибе жүзінде талай рет дәлелдеген. Оның 7-10 жастағы балаларды оқытудағы рөлі туралы көп айтылды және жазылды. Бірақ ойын ойын үшін болмауы керек екенін ұмытпау қажет. Алдымен, бұл оқушылардың есте сақтау қабілеттерін, зейінін, ойлауын дамытуға бағытталуы керек. Әсіресе, жобалық іс-шаралар тіпті 7 жас аралығындағы балаларда да тілге деген қызығушылықты арттырып, монологтық және диалогтік сөйлеу қабілеттерін дамыта алады [4].

Оқудың алғашқы кезеңінде монологтық сөйлеудің негізін қалыптастыруға келетін болсақ, монологтық іскерлікке түс, өлшем, пішін атауға болатын заттарды сипаттау, жануарлар туралы әңгімелеу, яғни, өлшемі, түсі, олардың не істейтіндігі, қайда тұратындығы және т.б. кіргізуге болады. Бастапқы кезеңдегі монологтық сөйлеуді үйрету бірліктері *сөйлемдік және әсіресе фразалық* бірлік болуы мүмкін.

Диалог - пікірлердің тұрақты алмасуынан тұратын байланыс түрі. Бірақ мұндай қарым-қатынас үшін оқушылар өздерін еркін және жайлы сезінетін ерекше орта құрылуы керек. Достық, жылы шырайлы жағдайда оқушылар бір-бірін жаңа ойлармен байытады, шығармашылық мүмкіндіктерін ашады [5].

Монологтық сөйлеу сияқты диалогтік сөйлеудің өзіндік психологиялық және лингвистикалық ерекшеліктері бар. Сонымен қатар сөйлеу әрекетінің бұл түрін сәтті оқыту үшін мұғалім білуі керек белгілі бір қиындықтар да бар. Әдістемелік әдебиеттерде диалогтың келесі негізгі сипаттамалары бөлінеді:

- реактивтілік;
- жағдаяттық.

Ал психологиялық жағынан диалогтік сөйлеу мынадай сипаттамаларға ие:

- ынталандырушылық
- эмоционалдылық
- жағдаяттық
- реактивтілік

Бастауыш сыныптарда ойындармен сабақтарда ынтымақтастық жасау мүмкіндігі қарқынды дамып келеді. Балалар ересектердің көмегінсіз келіссөздер жүргізуді, бір-біріне орын беруді, тапсырмаларды таратуды үйренеді [6].

Айта кету керек, бастауыш білім беру - баланың дамуындағы ерекше

кезең. Бастауыш сынып оқушысы әлі де ойын ойнағанды ұнататын бала, біз осыны ұмытпауымыз керек.

Оқыту процесінде оқулықтарды пайдалана отырып, оқу тақырыптарын, оқу материалдарын таңдауды мұқият қарастырған жөн, өйткені ол ҚР мемлекеттік білім стандартының талаптарына сәйкес келіп қана қоймай, сонымен қатар кіші мектеп оқушыларының психологиялық-педагогикалық сипаттамаларына сәйкес келетін тапсырмаларды қамтуы керек.

Әдістемеде монологтық сөйлеуді үйретуде екі жол қолданылады:

«жоғарыдан төмен бағыты» - оқытудың бастапқы бірлігі - дайын мәтін;

«төменнен бағыты» мұнда оқыту қарапайым тұжырымдаманы көрсететін сөйлемге негізделген.

«Жоғарыдан төмен бағыты» мәтіннің мазмұндық жоспарын, оның лингвистикалық материалы мен құрамын максималды «иемдену», яғни содан кейін оқушылардың өздері құрастыратын мәтіндерде қолдануға болатын барлық нәрсе өз монологтарын құрайды. Жұмыс реті төмендегідей:

- оқушыларды мәтінмен таныстыру (жаттығулар: мәтінді оқу, сұрақтарға жауап беру; жоспар, сөйлемдердің реті, қысқаша түсінік айту)

- мәтін мазмұнын беру (кейіпкерлердің біреуінің атынан) «Төменнен бағыты» қарапайым сөйлем бірлігінен аяқталған монологқа дейін сөйлемді өрбітуді болжайды. Бұл бағыт бойынша орындалатын жұмыстар:

- оқушылардың белгілі бір тақырып бойынша пікір айтуы. (мәлімдемелер қисынды ретпен жасалады, оқушылар мұғалімнің көмегімен өз мәлімдемелерін дұрыстайды)

- мәлімдемелер арасында мәтіндік және логикалық байланыс орнату кезеңі

- оқушылар берілген тақырып бойынша монолог жасайды, оның ішінде пікірлер мен бағалаулар келтіріледі.

Сонымен қатар монологтық сөйлеуді қалыптастыруда визуализация таптырмас технологиялардың бірі болып саналады. Шетел тілі сабақтарында көрнекілік - бастауыш сыныпта жаңа сөздік қорын енгізудің негізгі әдіс-тәсілі. Мұғалім оқушылардың қиялын ояту немесе идеяны жеткізу үшін көрнекі құралдарды қолданады. Ситуациялық суреттер немесе фотосуреттер сөйлеу мен ойлау процестерін ынталандыру үшін көрнекі қолдау болып табылады. Суреттің немесе фотосуреттің сипаттамасын айтып беру сөйлеуді ынталандыратын сөз әрекетінің негізгі түрлерінің біріне жатқызуға болады. Суретті сипаттау - бұл коммуникативті және когнитивті білім беру жүйесін қалыптастыру үшін

өте тиімді жаттығу. Мұндай жаттығулар сөйлеу және жазу дағдыларын дамытуға ықпал етіп қана қоймай, сонымен қатар оқушылардың ынтасын арттыруға, байқампаздық пен шығармашылықты дамытуға жақсы әдіс болып табылады. Бүгінгі таңда сабақта визуализацияның алуан түрлері бар: фотосуреттер, видеороликтер, фильмдер мен мультфильмдердің үзінділері, презентациялар, тіректі жазбалар, диаграммалар, кестелер және т.б.

Оқушыларды қызықтыру, олардың монологтық сөйлеуге деген ынтасын ояту үшін монологтық сөйлеуді құруға арналған жаттығулар әр түрлі, қызықты және әсерлі болуы керек. Шетел тілі сабағында монологтық сөйлеуді оқытуда лексикалық ойындар жиі қолданылады.

Сабақты жандандыру және қызықты ету үшін әдістемелік әдебиеттерде сипатталған диалогтік оқытудың да жаңа технологиясы туралы айтылады. Атақты ғалым-әдіскерлердің ғылыми еңбектерін зерттей келе байқағанымыз, бастауыш сыныптарда әсіресе рөлдік ойындар диалогтік сөйлеуді оқытудың пайдалы технологиясына жатады [7]:

«Role Play» немесе «Рөлдік ойын». Бастауыш сыныпта диалогты оқыту туралы сөз болғанда, рөлдік ойынға назар аудару керек, өйткені ойын, біз әлі күнге дейін білім берумен қатар жетекші қызмет түрі болып табылады [7]. Рөлдік ойын жаңа материалды игерудің, шығармашылық қабілеттерін шоғырландыру мен дамытудың күрделі мәселелерін шешуде, сонымен қатар жалпы білімдік дағдыларды қалыптастыруда қолданылады. Бұл оқушыларға оқу материалын әртүрлі тұрғыдан түсінуге және зерттеуге мүмкіндік береді. Рөлдік ойындардың әлеуметтік маңыздылығы мынада: белгілі бір мәселелерді шешу барысында білім белсенділеніп қана қоймайды, сонымен бірге қарым-қатынастың ұжымдық формалары дамиды. Қосымша төмендегі технологияларды пайдаланған тиімді.

«Brownian Motion». Бұл технология ұсынылған тақырып бойынша ақпарат жинау үшін оқушылардың барлық сыныптағы қозғалысын қамтиды. Әр қатысушыға тапсырмалар тізімі жазылған парақ беріледі. Мұғалім сұрақтар мен жауаптардың тұжырымдалуына көмектеседі, өзара іс-қимылдың ағылшын тілінде жүргізілуін қадағалайды. Реплика-сұрақ және сұрақ-сұрақ сияқты диалогтық бірлік әзірленеді.

«Интервью». Жұптық жұмыста әр серіктес кезектесіп сұхбат алушыға және сұхбаттасушыға айналады. Оқушыларға сұрақтар тізімі беріледі, немесе өз сұрақтарын құрастыруға тіректер көрсетіледі.

«Find the Differences». Оқушыларға екі суретті салыстыру қажет. Бұл жағдайдың ерекшелігі - әр серіктестің бір ғана суреті болады.

«Карусель». Оқушылардың шығармашылық белсенділігін өте жақсы ынталандырады. Ішкі және сыртқы болып екі дөңгелек жасалады. Ішкі дөңгелек - бұл сыртқы шеңберге қарайтын қозғалыссыз отырған оқушылар, ал сыртқы жағы әр 30 секунд сайын дөңгелек болып қозғалатын оқушылар. Осылайша, олар бірнеше минут ішінде бірнеше тақырыпты сөйлесе алады. Балалар қызу сөйлесіп, сабақ динамикалық және нәтижелі болады.

«Brain Storming». Берілген тақырып бойынша оқушылар шектеулі уақыт ішінде идеяларын айтады. Оқушылар ойларын тез және еркін шығару үшін контекстке байланысты жеке немесе топтық ми шабуылы тиімді болады. Миға шабуылдың жақсы бір ерекшелігі - оқушылар өз идеялары үшін сынға алынбайды, сондықтан олар жаңа идеялармен алмасуға дайын болады.

«Storytelling». Оқушылар алдын ала біреуден естіген ертегіні немесе оқиғаны қысқаша қорытып айтады немесе сыныптастарына айту үшін өз ертегілерін құра алады. Оқиға туралы әңгімелеу шығармашылық ойлауды дамытады. Бұл сонымен қатар оқушыларға ойды бастау, дамыту және аяқтау форматында білдіруге, соның ішінде кейіпкерлер мен оқиғаны құра отырып өрнектеуге көмектеседі [8].

«Picture Describing». Оқушыларды топқа бөліп, әр топқа әр түрлі сурет беруге болады. Оқушылар өз топтарымен суретті талқылайды, содан кейін әр топтың өкілі бүкіл сыныпқа суретті сипаттайды. Бұл іс-әрекет оқушылардың көпшілік алдында сөйлеу дағдыларымен қатар шығармашылық қабілеті мен қиялын дамытады [8].

Қорыта келе айтатынымыз: өкінішке орай көптеген мектептерде мұғалімдер монологтық сөйлеу негіздерін қалыптастыруға жеткіліксіз көңіл бөледі, дегенмен бұл мәселе өте маңызды, өйткені сөйлеу сөз әрекетінің диалогтік түрін дамыту үшін сенімді негіз болып табылады. Монологтық сөйлеуде қалыптасқан дағдылардың болуы диалогтік сөйлеуде жалғасуына әсер етеді. Келесі мәселе- жағдаятсыз диалог болмайды, сол себепті мұғалім сабақ барысында туындаған жағдаяттарды ескере отырып, оқушыларды диалогтік қарым-қатынасқа үйрету керек. Сонымен қатар әрбір сабақта оқушылардың белсенділігін арттыру үшін және оқытылып отырған шетел тілін жақсы меңгерту үшін мұғалімдер үнемі ізденісте болып, сабақтарды түрлендіріп, жаңа технологияларды тиімді пайдалану керек.

ӘДЕБИЕТ

[1] Методика преподавания иностранных языков: общий курс: [учеб, пособие] отв. ред. А.Н. Шамов. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: АСТ: АСТ МОСКВА: Восток - Запад, 2009. - 253 с.

[2] Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. - М.: Русский язык, 1989. - 223

[3] Утехина А.Н. Иностранный язык в дошкольном возрасте: Теория и практика: Учеб. пособие 3-е изд., испр. - М.: ФЛИНТА: Наука, 2013. - 186 с.

[4] Бычкова Е.В. Развитие интереса к иностранному языку у младших школьников // Иностранные языки школе. 2008 - № 1.

[5] Филатов В.М. Методика обучения иностранным языкам в начальной и основной общеобразовательной школе. Ростов-н/д, 2004.- 140 с.

[6] Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пособие для учителя. - М.: АРКТИ, 2008.- 141 с.

[7] Спиридонов В.Ф. Психология мышления. Решение задач и проблем.- М.: Генезис, 2012.- 319 с.

[8] Кобышева А.В. Современные методы обучения английскому языку. - Минск: ТетраСистемс, 2004. - 176 с.

REFERENCES

[1] Metodika prepodavaniya inostrannykh yazykov: obshchiy kurs: [ucheb, posobiye] otv. red. A.N. Shamov. - 2-ye izd. , pererab. i dop. (Methods of teaching foreign languages: general course: [textbook, manual]). - М.: AST, 2009. - 253 p. [in Rus.].

[2] Passov Ye.I. Osnovy kommunikativnoy metodiki obucheniya inoyazyknomu obshcheniyu. (Fundamentals of communicative methods of teaching foreign language communication). - М.: Russkiy yazyk, 1989. – 223 p. [in Rus.].

[3] Utekhina A.N. Inostranny yazyk v doshkol'nom vozraste: Teoriya i praktika: Ucheb. posobiye 3-ye izd., ispr. (Foreign language in preschool age: Theory and practice: Textbook 3rd ed., ispr.). - М.: FLINTA: Nauka, 2013. - 186 p. [in Rus.].

[4] Bychkovskaya Ye.V. Razvitiye interesa k inostrannomu yazyku u mladshikh shkol'nikov (Development of interest in a foreign language among younger schoolchildren). Inostrannyye yazyki shkole. - 2008 - № 1. - p.27-28 [in Rus.].

[5] Filatov V.M. Metodika obucheniya inostrannym yazykam v nachal'noy i osnovnoy obshcheobrazovatel'noy shkole. (Methods of teaching foreign languages in primary and secondary schools). - Rostov-n/d, 2004.- 140 p. [in Rus.].

[6] Gal'skova N.D. Sovremennaya metodika obucheniya inostrannym yazykam: posobiye dlya uchitelya. (Modern methods of teaching foreign languages: a guide for teachers). - М.: АРКТИ, 2008.- 141 p. [in Rus.].

[7] Spiridonov V.F. Psikhologiya myshleniya. Resheniye zadach i problem. (Psychology of thinking. Solving problems and problems). - М.: Genезis, 2012. - 319 p. [in Rus.].

[8] Konysheva A.V. *Sovremennyye metody obucheniya angliyskomu yazyku*. (Modern methods of teaching English). - Minsk: TetraSistems, 2004. - 176 p. [in Rus.].

ОБУЧЕНИЕ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ И МОНОЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Аширали Г.Б., магистрант

КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Алматы, Казахстан

e-mail: gulayna1996@gmail.com

Аннотация. Данная статья посвящена особенностям преподавания диалогической и монологической речи младших школьников иностранному языку. Одной из основных целей обучения иностранному языку является формирование иноязычной коммуникативной компетенции, то есть умения и желания осуществлять межличностное и межкультурное общение на иностранном языке с носителями языка. Таким образом, в статье представлены эффективные технологии, которые призваны способствовать более эффективному обучению и усвоению диалогической и монологической речи в начальной школе. Они помогают повысить уровень диалоговой и монологической речи младших школьников.

Ключевые слова: иностранный язык, обучение, диалог, монолог, диалогическая речь, монологическая речь, начальная школа, эффективные технологии.

TEACHING DIALOGIC AND MONOLOGIC SPEECH IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Ashirali G.B., master student

KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan

e-mail: gulayna1996@gmail.com

Abstract. This article is devoted to the peculiarities of teaching dialogic and monologic speech to primary schoolchildren in Foreign language. One of the main purposes of teaching a foreign language is the forming of foreign language communicative competence, i.e. the ability and willingness to carry out foreign language interpersonal and intercultural communication with native speakers. Thus, the article provides some effective technologies that are supposed to help more effective learning and mastering of dialogic and monologic speech in primary school. They help to improve the level of dialogue and monologue speech of primary school students.

Keywords: foreign language, teaching, dialogue, monologue, dialogic speech, monologic speech, primary school, effective technologies.

Статья поступила 20.08.2020

UDC 371.3

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.012

SOCIO – CULTURAL COMPETENCE IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Dzhusubalieva D.M.¹, d.p.s., professor

Ibraimova A.K.², master student

^{1,2}KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan

¹e-mail: dinaddm@mail.ru

²e-mail: ai-kerim_9696@mail.ru

Abstract. The article discusses the conditions for the formation of the socio-cultural competence of teachers of a foreign language.

Nowadays, much attention paid to socio - cultural competence in teaching a foreign language, which becomes a requirement for the proper use of a foreign language in specific social and cultural situations. The purpose of this article is accurately define the concept of socio - cultural competence and its relationship with communicative competence, to analyze the process and principles of formation of socio - cultural competence in the modern system of teaching foreign languages. Consider what principles are the main focus in the learning process, how the teacher can create an atmosphere of partnership, joint search and creative solutions to a particular problem, improve the ability of students to determine how their own socio-cultural affiliation affects their behavior, and adjust their actions in accordance with situations that will encourage learning a foreign language at the intercultural level.

Keywords: competence, socio-cultural competence, future foreign language teacher.

The education system has recently undergone major changes associated with the acceleration of the pace of development of society in all areas. The emergence of numerous cultural ties has led to a redistribution of iconic landmarks and approaches to building a modern educational environment similar to the similar educational situation in other countries [1].

In modern methods of teaching foreign languages in non-linguistic universities, the goals of teaching have changed: from “language learning” to “learning a foreign language”, and then “learning foreign language communication”. One of the main components of the content of training is cultural orientation, because when learning a language, we study the culture of native speakers. The development of national culture through country-specific information in the educational process increases students’ cognitive activity, expands their communication capabilities, contributes to the creation

of positive motivation in the classroom, and encourages students to study a foreign language independently.

If we consider the concept of "competence" from the point of view of the educational process, we can say that competence is primarily the result of learning. By studying the educational material, the student acquires a certain competence - specific knowledge, skills - and gains experience (professional quality), thereby demonstrating perseverance, self-confidence and responsibility (personal qualities). In addition, competence in the educational process is the result of integrated learning (integration of theory and practice, integration of teaching methods and educational technologies, integration of academic disciplines).

Language is considered as a means of social communication between representatives of different national and cultural communities. Through a foreign language, students are introduced to the conceptual system of a different society, the ability to recognize the motives and value orientation of the bearer of a different picture of the world is formed, which together constitutes a new manifestation of the language personality-the personality of the subject of intercultural communication S.S. Kunanbayeva [2].

As a result of the merging of cultures, a person's socio - cultural adaptation takes place through mediated dialogue, where a foreign language is assigned a leading role. The conceptual basis for the modernization of higher education is related to the improvement of principles and approaches to the formation of socio-cultural competence of foreign language teachers.

In Russian science, the study of language and culture is considered in the works of Professor S.S. Kunanbayeva. The cognitive-linguoculturological methodology of modern foreign language education developed in Russian methodological science puts forward as the goal of education the formation of a "subject of intercultural communication", while language and culture are an integral part of the process of cognition [2].

Issues related to the theory of intercultural communication in the system of modern foreign language education, with promising ways to form it at various stages of learning a foreign language are considered in the research of O.A. Leontovich, R.P. Millrud, E.I. Passov, V.V. Safonova, I.A. Zimnaya, A.A. Zernetskaya, D. Haymes and others.

The role of socio - cultural competence in the process of teaching foreign languages in the research of R.P. Millrud, P.V. Sysoev, M. Bayram,

G. Neuner is considered. In the approach of Z.I. Nikitenko, socio - cultural competence is represented in language knowledge (non-equivalent and normal vocabulary), knowledge of national culture and norms of behavior. Under the term "socio-cultural competence" we understand the aspect of communication ability, which includes specific features of society and its culture, which are

manifested in the communicative behavior of members of this society.

G.A. Vorobyov notes that “socio-cultural competence is a complex phenomenon and includes a set of components belonging to different categories” [3]. According to R.P. Millrud, “socio-cultural competence refers to the activity component of communicative competence” [4]. V.V. Safonova believes that “the didactic description of the tasks of socio - cultural education using a foreign language should be carried out from the point of view of socio-cultural competence”. V.V. Safonova identified the following components of socio-cultural competence:

- 1) linguistic and cultural component (lexical units with national and cultural semantics and the ability to use them in situations of intercultural communication);
- 2) sociolinguistic component (language features of social strata, representatives of different generations, social groups, dialects);
- 3) socio-psychological component (national-specific models of behavior using communicative techniques adopted in this culture);
- 4) cultural component (socio-cultural, historical-cultural, ethno-cultural background) [5].

Under socio-cultural competence, we understand the possession and ability to apply a set of multicultural knowledge, skills and qualities in the process of intercultural communication in specific living conditions and tolerance towards people of other nationalities. The formation of socio-cultural competence is carried out in three stages. Each stage has its own problems related to its goals.

The first stage is “motivational”, i.e. ensuring psychological readiness to communicate with all students. M.I. Dyachenko and L.A. Kandybovich and other scientists in their research identified the problem of readiness at different times and from different positions. Thus, readiness is a special mental state that allows you to perceive a certain situation or act [6].

The goal of this stage is to interest students in learning about different peoples and their cultures, to show how diverse the world and people living in this world are, to achieve a positive attitude to the study of other cultures and to awaken in them. Yu. V. Frolov (2001) States that the main goal of a teacher is not only to provide information about different cultures, but also to change the attitude of students to other cultures [7]. At this stage, the native language is used together with English, because the information provided in the native language quickly comes to mind. Watching feature films and documentaries describing the life, traditions and customs of different nationalities and discussing them is effective.

The second stage of socio - cultural competence formation is “cognitive”. The main tasks of this stage are the collection and processing of educational material that makes up the content of training. The content of education should promote mutual understanding and cooperation between peoples and Nations,

regardless of race, nationality, nationality, religion or social origin, and take into account various philosophical approaches.

Note that the methods we use in the course of educational activities are based on a consciously comparative approach. This is based on the principle of awareness of language phenomena during the period of study and use, as well as the principle of comparative study of a foreign language with a native one. The stage of comprehension, comparison, analysis and correction is the most important in the work, since it is here that the intellectual growth and development of the individual takes place, the disclosure of personal potentials of students and the awakening of their interest in learning and acquaintance with foreign culture occurs, i.e. formation of socio-cultural competence.

The final stage of the work is the formation of the concept of "socio-cultural competence" together with students, determining the ways of its manifestation in modern conditions and practical consequences.

Socio-cultural education is leading in the formation of socio-cultural competence, and the application of the socio-cultural approach in activities enriches cultural and sociolinguistic knowledge.

The above suggests that the development of socio-cultural competence is reduced not only to the formation of "a set of knowledge about the country of the language being studied, national and cultural features of social and speech behavior of native speakers and the ability to use such knowledge in the process of communication, following customs, rules of behavior, etiquette, social conditions and stereotypes of behavior of native speakers".

In the process of development of components of the socio – cultural competence undergo qualitative modifications and find out your content:

- a) understanding the system of values and forms of their manifestations in other cultures community,
- b) awareness of the values of their native culture and forms of their manifestations in their own cultural community,
- c) knowledge of the existence of universal cultural values ability to use existing knowledge about differences in cultural perceptions and norms when communicating with the partner communication.

REFERENCES

- [1] Kunanbayeva S.S. Theory and practice of modern foreign language education. - Almaty, 2010. - P. 248.
- [2] Kunanbayeva S.S. Modern foreign language education: methodology and theories. - Almaty, 2005. – P. 78.
- [3] Vorobyov, G.A. Development of socio-cultural competence. //Foreign languages at school. – 2003. - №. 2. - P. 30-35.
- [4] Milrud V.P. Competence in language learning. //Foreign languages at school. – 2003. -№. 3. - P. 31-35.
- [5] Safonova V.V. Socio-Cultural approach to teaching a foreign language as a specialty: science. - M., 1992. - 587 p.

[6] Dyachenko M.I., Kandybovich L.A. Psychological readiness. - Moscow: Nauka, 1986. - P. 49-52.

[7] Frolov Yu.V. Competence model as a basis for evaluating the quality of training specialists // Higher education today. - 2004. - №. 8. – P. 16-19.

ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК-МӘДЕНИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІК

Джусубалиева Д.М.¹, п. ф. д., профессор

Ибраймова А.К.², магистрант

^{1,2}Абылай хан атындағы ҚазХКжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан

¹e-mail: dinaddm@mail.ru

²e-mail: ai-kerim_9696@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада шет тілі оқыту барысындағы әлеуметтік – мәдени құзіреттілігі туралы шарттары қарастырылады.

Қазіргі уақытта шет тілін оқытудағы әлеуметтік – мәдени құзіреттілігіне көп көңіл бөлінуде, бұл нақты әлеуметтік – мәдени жағдайларға шет тілін дұрыс қолданудың қажетті шарты болып табылады. Бұл мақаланың мақсаты–әлеуметтік – мәдени құзіреттілік ұғымын және оның коммуникативті құзіреттілікпен байланысын дәл анықтау, шет тілдерін оқытудағы қазіргі жүйесінде әлеуметтік – мәдени құзіреттіліктің процесі мен принциптерін талдау. Оқу процесінде қандай принциптер негізгі бағыттар болып табылады, мұғалім серіктестік атмосферасын қалай құра алады, бірлескен ізденіс және белгілі бір мәселені шығармашылық тұрғыдан шеше алады, оқушылардың өздерінің әлеуметтік – мәдени қарым-қатынасы олардың мінез-құлқына қалай әсер ететінін анықтау қабілетін арттырады және шет тілін үйренуге ықпал ететін жағдайларға сәйкес өз әрекеттерін мәдениеттік деңгейде реттей алады.

Тірек сөздер: құзіреттілік, әлеуметтік – мәдени құзіреттілік, болашақ шет тілі мұғалімі.

СОЦИО – КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Джусубалиева Д.М.¹, д.п.н., профессор

Ибраймова А.К.², магистрант

^{1,2}КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Казахстан, Алматы

¹e-mail: dinaddm@mail.ru

²e-mail: ai-kerim_9696@mail.ru

Анотация. В статье рассматриваются условия социо-культурологической компетенции при обучении иностранному языку.

В настоящее время большое внимание при обучении иностранному языку уделяется социо-культурологической компетентности, которая становится требованием для надлежащего использования иностранного

языка в конкретных социальных и культурных ситуациях. Целью данной статьи является точное определение понятия социо-культурологическая компетенция и ее соотношение с коммуникативной компетенцией, проанализировать процесс и принципы формирования социо – культурологической компетенции в современной системе обучения иностранным языкам. Рассмотреть на какие принципы делается основной акцент в процессе обучения, как учителю создать атмосферу партнерства, совместного поиска и творческого решения определенной проблемы, улучшить способность учащихся определять, как их собственная социо-культурологическая принадлежность влияет на их поведение, и корректировать свои действия в соответствии с ситуациями, что позволит стимулировать изучение иностранного языка на межкультурном уровне.

Ключевые слова: компетенция, социо-культурологическая компетенция, будущий учитель иностранного языка.

Статья поступила 20.07.2020

UDC371.3

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.013

**THE USE OF A CASE STUDY AS AN EDUCATIONAL
TECHNOLOGY OF THE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS
PROFESSIONALLY-ORIENTED TRAINING**

Parmanova A.B.¹, master student

Sadykova A.K.², ass., professor

^{1,2}KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan

e-mail: aizhan_0520@mail.ru

Abstract. The case method in the educational process contributes to the formation of professional competencies of future teachers. The purpose of using this method of situational problems is to assume the optimization of the process of training students. The article presents the technology of using the case method in higher education.

Presentation of the results of a case analysis is a very important aspect of the case- study method. The ability to publicly present an intellectual product, advertise it well, show its advantages and possible directions for effective use, as well as to withstand a barrage of criticism, is a very valuable integral quality of a modern specialist. Presentation hones many of the deep qualities of a person: will, conviction, purpose, dignity, etc.; it develops skills for public speaking communication, the formation of your image.

Keywords: case technology, case method, situation, analysis, method of situational training.

Society's desire for sustainable development based on solving global problems leads to the development of international contacts. Foreign language is one of the basic objectives of vocational training in the modern university, a students' foreign language communicative competence for participation in international cultural and professional communication to meet professional needs, the implementation of personal and further professional self-education and self-improvement.

The use of the case-study method as a technology of professionally-oriented training is a complex process. Formally, the following stages can be distinguished: familiarization of students with the text of the case, case analysis, organization of the case discussion, discussion, presentation, evaluation of the participants of the discussion, summing up the discussion. Familiarization of students with the text of the case and subsequent analysis of the case are most often carried out a few days before its discussion and are implemented as independent work of students; the time allocated for preparation is determined by the type of case, its volume, and complexity.

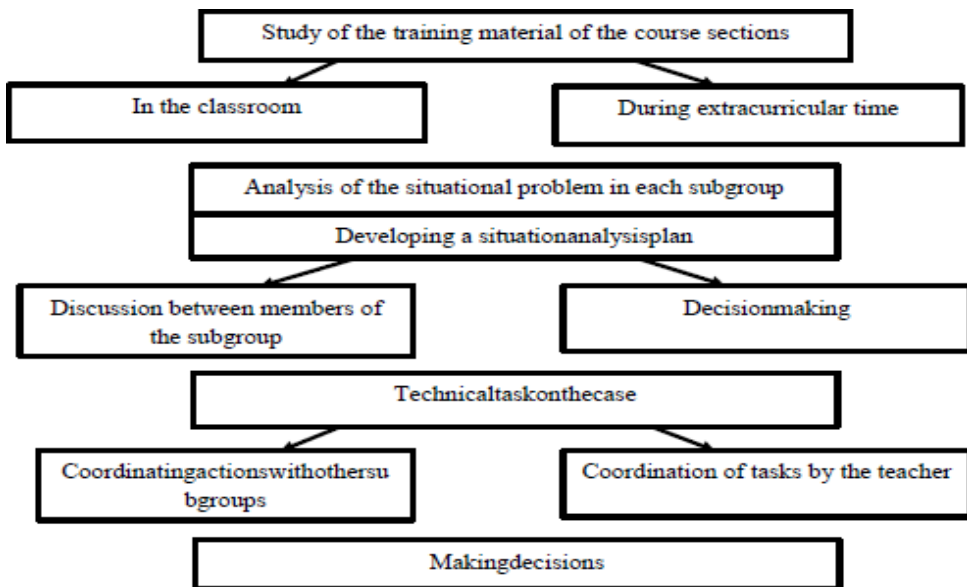
The general scheme of working with the case at this stage can be presented as follows: first of all, you should identify the key problems of the case and understand which of the presented data are important for solving, enter the situational context of the case, determine who its main actors are, select the facts and concepts necessary for analysis, understand what difficulties may arise when solving the problem, the next step is to choose the research method [1].

Features of different types of analysis when using the case method.

Types of analytical activities	Characteristics	Main varieties
Problem analysis	Identification of problems, the formation of the problem field, their qualification.	Analysis of the problem content of the situation. Analysis of problem conditions situation. Analysis of problematic consequences of the situation.
System analysis	Consideration of an object from the perspective of a system approach is a certain system characterized by structure and functions.	Descriptive analysis, i.e. based on the existing structure, functions are reformed. Constructive analysis, i.e. a structure is created based on the specified functions.
Praxeological analysis	Consideration of activities processes from their optimization.	Analysis of ways to optimize activities. Algorithmization and modeling of activities.
Predictive analysis	Forming predictions from the development of the situation.	Normative predictive analysis, when the future state of the system is set and the ways to achieve the future are determined. Search predictive analysis, in which the situation of the future is determined by building trend models.

When analyzing professionally-oriented training situations, students learn to set specific goals, look for ways to move towards them, and try to anticipate the possible consequences of these decisions and actions. This develops students' communication skills, insight, ability to diagnose problems, and ability to understand their features and specifics. At each workshop, students should be asked to choose for individual analysis one of the very briefcases, 3-4 situations, independently developed by students of this group. After appropriate discussion and voting, the best of the proposed situations is selected for detailed analysis. Most of the preparation for a case study session should be done by students before the next seminar session begins. The training consists of studying the situation itself and independently working out the theory and concepts related to the relevant problems in specific disciplines. The student gets used to the role of a specialist who needs to analyze or solve this problem. Alternative solutions should be as many as possible then the probability of choosing the correct one is the maximum. Alternative solutions are not what to do in a particular situation, but what to do, taking into account the specific features of each conflict separately. For each of the alternative solutions, students offer as many positive and negative factors as possible that characterize each of the alternative solutions. This approach to identifying alternative solutions will help the student not "fixate" on one particular option. Sometimes even the most "delusional" thoughts after reflection and analysis can bring some benefit in solving the problem.

In the classroom, small groups are formed to jointly analyze a specific situation and work out a solution. The optimal number of participants in a small group is 3-5 people. You should avoid creating groups of the same composition when multiple situations are considered, i.e. there should be a constant "mixing" of students to create new communication links — this is one of the goals of training. Each small group works independently, not knowing what decision other groups make. This is necessary to focus the group's attention on one solution. Before starting a discussion, the teacher sets a strict time limit (ideally 20-25 minutes). The group selects a speaker. He will present the group's decision to the audience. However, you can leave the choice of speaker to the teacher to avoid nominating the same students, usually informal leaders; then everyone will be the speaker. A necessary condition for discussion is to formalize thoughts in writing. This allows you to more clearly formulate the decision of the group and, of course, the speaker will need when speaking.

Thus, the working stage of working on the case can be represented schematically (fig. 1).

There is another way to work with situations. Work on the situation occurs without distributing students into groups, and immediately the entire audience. Each student acts as a speaker, presenting their solution to the situation. The student should always come to class well prepared [2].

At the same time, the teacher may take an active or passive position, sometimes he “conducts” the analysis, and sometimes is limited to summarizing the discussion.

The organization of case discussions is usually based on two methods. The first of them is called the traditional Harvard method-open discussion [3].

An alternative method is a method associated with an individual or group a survey in which students make a formal oral assessment of the situation and offer an analysis of the presented case, their decisions, and recommendations, i.e. make a presentation. This method makes it easier for the teacher to exercise control, though, and allows some students to minimize their learning efforts, since each student is interviewed once or twice per class. The method develops students’ communication skills and teaches them to express their thoughts clearly. However, this method is less dynamic than the Harvard method. In an open discussion, organizing and controlling participants is more difficult. Discussion is central to the case-study method. It is advisable to use it when students have a significant degree of maturity and independence of thinking, can argue, prove, and justify their point of view. The most important characteristic of a discussion is the level of its competence, which consists of the competence of its participants.

A special place in the organization of discussion when discussing and analyzing the case belongs to the use of the method of generating ideas, called "brainstorming" or "brain attack" [3].

The method of "brainstorming" was proposed in the 30th of the last century by A. Osborn as a group method of solving problems. By the end of the twentieth century, this method has become particularly popular in the practice of management and training, not only as an independent method but also as certain integration into the process of activity to increase its productivity. In the process of learning, "brain attack" acts as an important means of developing students' creative activity. "Brainstorming" includes three phases:

The first phase is an entry into psychological looseness, rejection of stereotyping, fear of appearing ridiculous and unsuccessful; it is achieved by creating a favorable psychological environment and mutual trust when ideas lose their authorship and become common. The main task of this phase is to calm down and relax.

The second phase is the actual attack; the task of this phase is to generate a flood, an avalanche of ideas;

- "brain attack" in this phase is carried out according to the following principles: - there is an idea, - I say, there is no idea – - I am not silent;
- the most unbridled association is encouraged, the wilder the idea seems, the better;
- the number of suggested ideas should be as large as possible;
- the ideas expressed can be borrowed and combined in any way, as well as modify and improve;
- criticism is excluded, you can express any thoughts without fear that they will be recognized as bad, critics are deprived of words;
- the social status of the participants does not matter; it is absolute democracy and at the same time authoritarianism of a crazy idea;
- all ideas are recorded in the protocol list of ideas;
- the time of utterances is no more than 1-2 minutes.

The third phase is a creative analysis of ideas to find a constructive solution to the problem according to the following rules:

- analyze all ideas without discriminating against any of them;
- find a place for an idea in the system and find a system for the idea;
- do not multiply entities unnecessarily;
- the beauty and elegance of the result should not be disturbed;
- there must be a fundamentally new vision.

In the case-study method, a brain attack is used when a group has real difficulties in understanding the situation, and it is a means of increasing the activity of students. In this sense, the brain attack is not presented as a tool for finding new solutions, although this role is not excluded, but as a kind of "fuse" to the bomb of cognitive activity.

Presentation of the results of a case analysis is a very important aspect of the case-study method. The ability to publicly present an intellectual product, advertise it well, show its advantages and possible directions for effective use, as well as to withstand a barrage of criticism, is a very valuable integral quality of a modern specialist. Presentation hones many of the deep qualities of a person: will, conviction, purpose, dignity, etc.; it develops skills for public speaking communication, the formation of your image.

It should be noted that the pedagogical potential of the case-study method is much greater than the pedagogical potential of traditional teaching methods. The presence of disputes, discussions, and argumentation in the structure of the case-study method trains the participants in the discussion, teaches them to observe the norms and rules of communication. The teacher must be sufficiently emotional during the entire learning process, resolve and avoid conflicts, create an environment of cooperation and competition at the same time, and ensure that the student's rights are respected.

REFERENCES

[1] Fedyanin N., Davydenko V.V. chem keis otlichaetsya ot chemodanchika //Obsujdenie za rubejom. - 2000. - №7. – P. 17-19.

[2] Dolgorukov A.K. Case study kak sposob (strategiya) ponimaniya: prakticheskoe rukovodstvo dlya tiutora sistemi otkritogo obrazovaniya na osnove distantsionnih tehnologii. - M., 2002. – P. 35-38.

[3] Matusevich A.P., Korovin S.V. Keisi i keis stadi: voprosi metodologii. - M., 2010. – P. 33.

КЕЙС ӘДІСІН ШЕТ ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІН КӘСІБИ- БАҒЫТТАЛҒАН ДАЯРЛАУДЫҢ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ РЕТІНДЕ ҚОЛДАНУ

Парманова А.Б.¹, магистрант

Садыкова А.К.², п.ғ.к., доцент

^{1,2}Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан,
e-mail: aizhan_0520@mail.ru

Аңдатпа. Оқу үрдісінде кейстік әдіс болашақ педагогтардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға ықпал етеді. Ситуациялық мәселелердің осы әдісін қолданудың мақсаты студенттерді оқыту процесін оңтайландыруды болжау болып табылады. Мақалада жоғары білім берудегі кейс-әдісті қолдану технологиясы ұсынылған.

Кейс зерттеу нәтижелерін ұсыну - кейс зерттеу әдісінің өте маңызды аспектісі. Интеллектуалды өнімді көпшілікке ұсыну, оны жақсы жарнамалау, оның артықшылықтары мен тиімді қолданудың

мүмкін бағыттарын көрсету, сондай-ақ сын- ескертпелерге қарсы тұру қабілеті - заманауи маманның өте құнды ажырамас сапасы. Презентация адамның бойындағы көптеген терең қасиеттерді айқындайды: ерік-жігер, сенімділік, мақсаттылық, ізеттілік және т. б.; шешендік қарым-қатынас, олардың имиджін қалыптастыру дағдыларын дамытады.

Тірек сөздер: кейс-технология, кейс-әдіс, жағдай, талдау, ситуациялық оқыту әдісі.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КЕЙС-СТАДИ КАК ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Парманова А.Б.¹, магистрант

Садыкова А.К.², к.п.н., доцент

^{1,2} КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Алматы, Казакстан,

e-mail: aizhan_0520@mail.ru

Аннотация. Кейсовый метод в учебном процессе способствует формированию профессиональных компетенций будущих педагогов. Целью использования данного метода ситуационных задач является предположение оптимизации процесса обучения студентов. В статье представлена технология использования кейс-метода в высшем образовании.

Представление результатов кейс-анализа является очень важным аспектом метода кейс-стади. Умение публично представить интеллектуальный продукт, хорошо его рекламировать, показать его преимущества и возможные направления эффективного использования, а также выдержать шквал критики-очень ценное интегральное качество современного специалиста. Презентация оттачивает многие глубинные качества человека: волю, убежденность, целеустремленность, достоинство и т.д.; развивает навыки ораторского общения, формирования своего имиджа.

Ключевые слова: кейс-технология, кейс-метод, ситуация, анализ, метод ситуационного обучения.

Статья поступила 23.07.2020

UDC 37.018

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.014

CONDITIONS FOR SUCCESSFUL INTEGRATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Dzhusubaliyeva D.M.¹, d.p.s., professor

Rakhimova Zh.N.², master's student

^{1,2}KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan,

¹e-mail: dinaddm@mail.ru

²e-mail: rakhimova.zhaniya@gmail.com

Abstract. The article discusses the conditions for successful integration of digital technologies in the educational process of foreign language education. This paper highlights several ways to create a stable motivation of students, which must be taken into account when teaching foreign languages using digital technologies for their successful integration into the educational process.

Keywords: foreign language education, digital technologies (DT), information and learning environment (ILE), modern education.

Before turning to the conditions for successful integration of digital technologies into educational process of foreign language education, refer to their definitions.

In the monograph by S. S. Kunanbaeva the “foreign language education” grounded “as an independent branch unit, having its own, different from the “language education” theoretical and methodological base, which is based on intercultural communicative theory of foreign language teaching”[1].

The term “digital technologies” has appeared relatively recently. In English-language educational literature, it is used as an umbrella term that includes a variety of recently appeared (cloud, mobile, smart technologies, etc.) and already traditional information and communication technologies [2].

Digital technologies, as many scientists note, are not only a tool, but also a new environment for human existence. The digital educational environment provides fundamentally new opportunities:

- go from learning in the classroom or classroom to learning anywhere and anytime;
- design an individual educational route, thereby meeting the educational needs of the student's personality;
- turn students not only into active consumers of electronic resources, but also creators of new resources, etc. [3].

The use of digital technologies creates the basis for effective and efficient implementation and maintenance of the quality management system of the educational process and, in General, management of the educational organization. Effective use of modern digital technologies in the educational process requires high information competence of employees, teachers and students [3].

With the advent of digital technologies that provide vast amounts of knowledge and information at any time and in any place, there is a need for special skills in education and training. The current situation during the global pandemic proves that digital technologies are no longer just possible, but extremely necessary to implement in the educational process. Unfortunately, the use of innovative methods based on digital technologies often does not facilitate and optimize learning activities, but rather overloads and complicates them, leading to failures and mistakes. It is easy to avoid such disappointments methodically justified and appropriate use of digital technologies should take into account and in the presence of the basic conditions for their successful integration into the educational process, namely:

- 1) ensuring the technical equipment of the University or school and computer security of the learning process;
- 2) the formation of the information and training environment of the University, which is a single system of software, databases, electronic training and methodological resources and other elements that implement information and educational processes;
- 3) stable motivation of the teacher and student;
- 4) the level of development of information and communication competence of teachers and students.

As the long-term practice of implementing digital technologies in the educational process of modern foreign language education shows, the most important and difficult to implement are didactic, methodological and psychological conditions, i.e. the formation of the information and learning environment (ILE) of a language University that performs the functions of methodological support for learning, the readiness of students and teachers to use digital technologies. Readiness to use digital technologies is usually understood as the presence of motivation to use innovative technologies, the level of information and communication competence of the teacher and the student.

One of the main conditions for the successful use of DT in the educational process of foreign language education at the present stage is the presence of an ILE. According to the understanding of new opportunities for informatization of education that was established in the 90-ies of the XX century in foreign psychology, DT should become the basis for designing the so-called developing

environment and learning space, which are called information and learning environment in a number of works [4].

ILE of an educational institution “ is a unified system of technical means, software, specialists and users, databases and knowledge bases, and other elements that implement information processes» [5].

The main principles underlying the development and self-development of information environments are:

- open nature of the ILE;
- the process of organization, self-organization and development involves the consistency of all participants in the information and educational process;
- multivariate nature of ILE development [4].

Based on the model of R. Pointedura, we can distinguish several stages of formation and integration of information learning resources (ILR) of the information and learning environment in the educational process [6].

The initial stage, or innovation stage, is usually characterized by the fact that the profile of the traditional course does not change, as well as the established components of the course do not change in percentage: the time allocated for classroom classes, for independent work, for performing individual tasks and monitoring the progress of the educational process, etc. But within this framework, the teacher finds ways to implement individual elements of the pedagogical process in a new form, using the IOR of the information and learning environment. This stage coincides with the process of formation and development of the infrastructure of the educational institution and is characterized by a limited inclusion of students in this infrastructure. At this stage, we can talk about the partial use of ILE in teaching, since the concepts of the method and content of training are not systematically affected.

Another stage can be called pedagogical transformation, as it implies more intensive, in qualitative and quantitative terms, the use of the ILR environment, the introduction of new formats of tasks in the educational process, the transition to new forms of training – mixed and/or distance. The implementation of group projects in a virtual environment and the organization of most independent work remotely on various platforms become an integral part of the educational process. The transformation stage implies greater independence of the student and the transition from tasks of the reproductive type to an individualized learning process characterized by a high level of motivation.

At this stage of the introduction of DT in the teaching process, due to the implementation of various projects, the process of gradual formation of local ILE of educational institutions, the combination of which will form a single educational environment. This environment will represent the web space of

educational institutions of the national and world education system as a whole, and its purpose will be not only to prepare and support the educational process, but also to correct the analysis of learning outcomes that ensure access to a single standard of education for educational institutions of a particular profile. At the stage of transformation, there is an explicit representation of information about the content and method of training and a single interface, which provides the student with freedom to implement self-learning strategies.

Summing up the above, it should be noted that the main functions of the University's ILE include:

- prompt delivery of educational information to students;
- effective communication and feedback between all participants in the learning process;
- providing independent individual and group work;
- use of new pedagogical technologies aimed at improving the quality of professional education by systematizing scientific and pedagogical resources, their use for developing the problem of continuing education, providing open access to global databases and resources;
- providing the scientific and educational community needed for research and communication through the use of various communication and mobile technologies;
- activate and effectively use existing open educational resources (OER).

The next important condition for the successful use of DT in training is the motivation of both students and teachers. The didactic properties of DT, such as multimedia, informational interactivity, help to increase the internal motivation of students. They affect the intensity of attention, the quality of memorization, understanding of educational material, information processing, the formation of analytical skills of students, and so on. Studies by American scientists have shown that the maximum benefit from the use of DT in the educational process is received by students with higher indicators of academic performance and motivation. The development of the internal motives that originate from the foreign language activities is the main goal of learning with ICT, because in this case works "without stimulation, and the impulse, the motivation is not included in the training from the outside, not imposed, but is a direct product of the learning method".

When solving this problem, it is particularly important to take into account the parameters that are inherent in a particular individual, his personal experience, the context of activity, interests, and emotions.

To increase intrinsic motivation is affected by a number of scientific factors, such as the method of delivery or presentation of educational material, the introduction of the self-monitoring process of progress towards learning objectives, use active forms of teaching (play, discussion, execution of creative

projects), improving the efficiency of the exercises by introducing elements of surprise, unpredictability, a differentiated approach to the learners according to their abilities, etc. In order to increase internal motivation, you need to rework the material presented, make it more interesting, interconnected, and focused on achieving specific learning goals and mastering specific actions.

Systematizing the above, we can identify several ways to create a stable motivation of students, which must be taken into account when teaching foreign languages with the use of DT:

- use of active forms of learning, in which the student can perform a role in the educational process-the researcher of the problem, the creator of the project, the virtual subject;
- using active forms of learning – online discussions, webinars, etc.;
- providing quick feedback and interactive dialogue between the subjects of the educational process; –visualization of educational material through the use of multimedia technologies;
- taking into account the representative system and the psychological type of the student’s personality;
- focusing on achieving specific learning objectives and the development of concrete action.

REFERENCES

- [1] Kunanbayeva S.S. Modern foreign language education: methodology and theory. - Almaty, 2005. - 264 p.
- [2] Dudeney G., Hockly N., Pegrum M. Digital literacies. - Pearson, 2013. - P. 20-25
- [3] Dzhusubalieva D.M. the Role of modern information technologies for high-quality training of specialists in higher education //Vestnik of Kazakh Ablai khan UIRandWL, series of pedagogical Sciences. - 2013. - № 1-2 (28-29). - P. 40-45.
- [4] Khutorskoy A.V. Internet at school: A workshop on distance learning. - M.: IOSO RAO, 2000. - 304 p.
- [5] Ilyin V.V. Pedagogical means of designing an information resource in a modern University: Dis. c. candidate of pedagogical Sciences. - Kaliningrad, 2000. - 181 p.
- [6] Titova S.V. Digital technologies in language learning: theory: Textbook for universities. – M., 2017. - 240 p.

ШЕТТІЛДІК БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ТАБЫСТЫ ИНТЕГРАЦИЯЛАУ ҮШІН ЖАҒДАЙЛАР

Джусубалиева Д.М.¹, п.ф.д., профессор

Рахимова Ж.Н.², магистрант

^{1,2}Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан

¹e-mail: dinaddm@mail.ru

²e-mail: rakhimova.zhaniya@gmail.com

Аңдатпа. Мақалада цифрлық технологиялардың шет тілді білім беру процесіне сәтті интеграциялануының шарттары қарастырылады. Бұл жұмыста білім алушылардың оқу процесіне сәтті енгізуі үшін сандық технологияларды қолдана отырып, шет тілдерін оқыту кезінде ескерілуі керек тұрақты уәждемесін құрудың бірнеше жолдары көрсетілген.

Тірек сөздер: шет тілдік білім беру, цифрлық технологиялар (ЦТ), ақпараттық- оқыту ортасы (АОО), қазіргі білім беру.

УСЛОВИЯ ДЛЯ УСПЕШНОЙ ИНТЕГРАЦИИ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕСС ИНОЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Джусубалиева Д.М.¹, д.п.н., профессор

Рахимова Ж.Н.², магистрант

^{1,2}КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Алматы, Казахстан,

¹e-mail: dinaddm@mail.ru

²e-mail: rakhimova.zhaniya@gmail.com

Аннотация. В статье рассматриваются условия успешной интеграции цифровых технологий в образовательный процесс иноязычного образования. В данной работе выделяются несколько способов создания устойчивой мотивации обучаемых, которые необходимо учитывать при обучении иностранным языкам с использованием цифровых технологий для их успешной интеграции в учебный процесс.

Ключевые слова: иноязычное образование, цифровые технологии (ЦТ), информационно-обучающая среда (ИОР), современное образование.

Статья поступила 24.07.2020

UDC 37.012

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.015

**FORMATION OF A FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE
COMPETENCE WITH THE HELP OF A LINGUISTIC
AND COUNTRY STUDY APPROACH USING INTERNET
TECHNOLOGIES**

Dzhusubalieva D.M.¹, d.p.s., professor

Akimkhan A.K.², master student

^{1,2}KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan

¹e-mail: dinaddm@mail.ru

²e-mail: hunter4820@gmail.com

Abstract. This article discusses the features of the linguistic and country approach when teaching a foreign language, while familiarizing the country's culture with the language being studied. The task of the teacher is to interest the student in learning a foreign language, to familiarize student with the culture and history of the country of the language being studied. Nowadays, the linguistic and regional approach to teaching a foreign language is very in demand, because the language is most fully absorbed precisely against the background of culture. The implementation of the linguistic and regional approach in the lessons of a foreign language stimulates interest in studying it among students, helps to broaden their horizons and motivates them to further self-study.

Keywords: linguistic country approach, linguistic and regional studies, teaching a foreign language, foreign language communicative competence, regional studies, culture, internet technologies.

The progressive development of international contacts and ties in politics, economics, culture and other areas determines the consistent orientation of the modern methods of mastering foreign languages to the real conditions of communication. At the same time, the problem of integrating the components of culture into the process of teaching foreign languages has been standing for a long time. At present, despite the presence of various methods, the thesis about the inseparability of learning a foreign language from the simultaneous acquaintance with the culture of the country of the target language, its history, socio-cultural traditions, peculiarities of the national vision of the world by the native people is generally recognized in teaching methods.

It is no secret to anyone that the main goal of teaching foreign languages is mastering foreign language communication. The problem of words, speech, the influence of the speaker on the listeners has, as you know, a rather long history,

where the leading communicative tasks of the speaker have become; ‘’ what to say, where to say, how to say. ‘’ Speech communication has been extensively studied all over the world, special centers for the study of communication are being created, while there is still no unity in the interpretation of the very concept of communication, its form, mechanism. The communication process itself is interpreted from various points of view in a variety of models and approaches to mastering it. Let us analyze how scientists and researchers define linguistic and cultural studies.

The term “linguistic and regional studies” emphasizes that this direction, on the one hand, combines the teaching of a language, and on the other, it gives certain information about the country of the target language [1]. According to Tomakhin G.D., in modern pedagogy, teaching foreign language is not possible without the linguistic and cultural component.

E.M. Vereshchagin and V.G. Kostomarov developed the theory and methodology of linguistic and regional studies, introduced the term “linguistic and regional studies”, which “should be understood as such an organization of language learning, thanks to which students get acquainted with the present and past of the people, with its national culture through the language and in the process of mastering it” [2].

The main task of linguistic and regional studies is the provision of communicative competence in the actions of international communication, primarily through understanding the speech of the interlocutor, as well as the unique words identified in the carrier of the style. Linguistic and regional studies guarantee the solution of a single series of issues, in particular, the main philological difficulty of the corresponding understanding of the word, for this reason it represents as a linguistic basic principles not only of linguodidactics, but also of transition. Indeed, in order to translate, it is necessary, first of all, as a whole, to fully understand a foreign document with absolutely all aspects of meaning, including meaning, allusions, hints, and only then, taking into account the addressee, to choose the appropriate equivalents in the transition style, but their ignorance leads to difficulty in communicating in a foreign language and, ultimately, to a decrease in the communicative competence of students. The linguistic and cultural aspect makes it possible to create regional competence, i.e. skills are also the skill of the analytical alignment to the study of foreign culture in comparison with the civilization of their state. Since the understanding of a foreign culture is accomplished through the prism of one’s own [3].

Successful learning of a foreign language through the culture of the target language of the country, as well as linguistic, pragmatic skills contributes to the formation of foreign language communicative competence among students. The problem of the formation of foreign language communicative competence

of higher school students has been studied by a number of scientists, both foreign and domestic. The conducted research demanded an appeal to the works of modern foreign teachers, in which the problems of approaches to the formation of foreign language communicative competence are being developed: D. Wilkins, A. Harding, P. Hartman, and others, numerous studies in the CIS countries: I. L. Beam, M. Z. Biboletova, A.K. Markova, E.I. Negnevitskaya, I. Nuzha, V.V. Safonova et al, research by Kazakh scientists: F.K. Atabaeva, B.A. Zhetpisbaeva, S.S. Kunanbaeva, E.A. Uteubaeva, A.T. Chaklikova and others. Accordingly, the linguistic and regional study approach includes cultural, regional materials in the formation of the ability to communicate in the target language. The linguistic and cultural approach sets as its task the study of linguistic units that most clearly reflect the national characteristics of the culture of the people - the native speaker of the language and the environment of its existence. The need for careful selection and study of linguistic units, in which the peculiarity of the national culture is most clearly manifested and which cannot be understood as a native speaker understands them, is felt in all cases of studying with foreigners, when reading fiction, the press, watching films and videos, listening to songs, etc.

Thus, there is an opportunity to talk about the great importance of the components of linguistic and regional studies in the classroom of the English language. this helps to maintain the motivation to learn a foreign language. Students are interested in the culture, customs, traditions of the countries of the target language. Classes with the components of regional studies stimulate the trainees' need for subsequent independent familiarization with regional studies material.

For teaching student youth, interaction plays a leading role, which can come through the media, the Internet, telephone communications, etc. Communication using the above means in various urgent situations is considered to be the implementation of communicative competence. The bulk of regional geographic material is concentrated in books for home reading. Along with this, the use of regional information in teaching practice is associated with a wide range of issues that require a serious scientific approach and justification. Some of the results of theoretical research in the field of linguistic and regional studies have found their reflection in educational and methodological complexes in the English language. The individual components of these kits provide the teacher with sufficiently meaningful regional geographic material. The educational and methodological complex of a teacher usually includes a textbook, a book for reading, a methodological manual for a teacher, grammar games, audio and video materials. In addition, in the selection of linguistic and cultural material, it is recommended to use a variety of additional material, namely literary texts, regional geography notes, media materials, Internet materials,

reproductions, films, audio texts - that is, everything that helps to better know the culture and history of the country whose language studied, its traditions, customs, sights, etc. Literature in the national language is the most significant means of assimilating linguistic and cultural material and familiarizing with foreign language culture. Artistic works improve the assimilation of cultural and regional information, contribute to increasing motivation to study foreign language, the development of artistic thinking. When selecting fiction, one should take into account its compliance with the age of students and their language level, as well as its linguistic and cultural value. In the classroom, teachers can use additional applied material, for example, linguistic and cultural reference books, articles from the media, films, reproductions, symbols, money, national greeting cards, etc. The Internet is a rich source of various means for mastering linguistic and regional study material [4].

To master the topics studied, various types of Internet materials are used:

- Photos, illustrations
- Lexicon, definitions
- Assignments, exercises, tests, quizzes
- Videos: films (feature films, documentaries, educational, regional character), film trailers, interviews, broadcasts of sports competitions, cartoons
- Wikipedia materials
- News, articles
- Poems. Songs (clips, lyrics, karaoke)
- Texts (artistic, regional)
- Presentations
- Blogs (opinions, comments)
- Writings, essays
- Video lessons

The erudition and enthusiasm of the teacher, his ability to skillfully introduce linguistic and cultural topics into the teaching contribute to the better assimilation of foreign languages. Also, students are required to actively participate in the learning process, prepare reports on their own, extracurricular reading of works in English, for example, adapted. Articles from the Internet of a regional nature are a source of unique vocabulary, indicating the unique originality of a given country or area. For example (California): *Mysterious shimmering entity on the continental edge, arrest attention, the vortex of human energy and desire, leisure culture in a beneficent climate, the green gold of lettuce, the black gold of oil, sleek confident people, a car bespeaking the owner's personality, bemoan the irrevocable loss of delicate precious natural California, iridescent Pacific, a land of startling contrasts: dense forests and sun-scorched deserts, alpine mountains and fruitful valleys, exquisite gardens, Crescent valley, honey-colored mountains, snow-capped mountains, feel bliss,*

excess, myth, height and a lurking tragedy – all in one.

As we said earlier, the Internet provides interesting material about cultural events and traditions around the world, and thanks to this, we can connect to them through ICT. For example, you might discuss the annual Rio Traditional Carnival with students and explore the following by watching videos and documentaries:

- What is Rio Carnival? When does it take place?
- What is the meaning of the carnival?
- What do people do at this event?
- How does the carnival start? What is its culmination?
- What are favelas?
- What are historic roots of the carnival?
- What can you say about music played at the carnival?
- What does the word samba mean? What are samba schools?
- What do the Carnival bands consist of?
- Why is the carnival important for Brazilians?

The sociocultural component is an integral part of the foreign language communicative competence, since the study of a foreign language is inextricably linked with the study of the culture of the people - the bearer of this language. The socio-cultural orientation of teaching a foreign language makes it possible to get acquainted not only with the heritage of the culture of the country of the target language, but also to compare it with the cultural values of one's country, which contributes to the expansion of the general cultural outlook [5].

The conclusion to the above can be the idea of the need for teaching a foreign language in an inextricable connection with the national culture. For real ability to communicate in a foreign language, a student needs to take into account not only grammar and vocabulary, but also all kinds of knowledge of a linguistic and cultural nature, the realities of the language, etc., which will allow him to feel comfortable in a situation of real communication with a native speaker. The use of a computer and other ICT tools in the classroom will optimize the management of learning, increase the efficiency and objectivity of the educational process with significant savings in the teacher's time, and motivate students to acquire knowledge.

REFERENCES

[1] Tomakhin G.D. Linguistic and regional studies: what is it? - M., IYaSh, 1996. - № 6. - S. 2230.

[2] Vereshchagin E.M., Kostomarov V.G. Language and culture. Linguistic and regional studies in teaching Russian as a foreign language. - M., Russian language, 1990.- S. 6-7.

[3] Kunanbaeva S.S. Levels and content of higher education in foreign languages (Concept of development of foreign language education in the

Republic of Kazakhstan). - Almaty: Foreign languages in higher education, 2006. - 396 p.

[4] Uteubaeva E.A. Methodological recommendations for IWS and IWS in the discipline "Language for Academic Purposes". - Almaty: Evero, 2001. - 68 p.

[5] Chaklikova A.T. Categories "competence" and "competency" in the modern educational paradigm //Bulletin of KazNU. Series of pedagogical sciences. – 2016. - №. 2. - S. 9-17.

ШЕТ ТІЛДЕ СӨЙЛЕУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЕЛТАНУ ӘДІСІ МЕН ИНТЕРНЕТ РЕСУРСТАР АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Джусубалиева Д.М.¹, п. ф. д., профессор

Әкімхан А.Қ.², магистрант

^{1,2}Абылай хан атындағы ҚазХКжәнеӨТУ, Алматы, Қазақстан

e-mail: ¹e-mail: dinaddm@mail.ru

²e-mail: hunter4820@gmail.com

Аңдатпа. Бұл мақалада шет тілін оқытуда сөйлеу құзыреттілігін лингвистикалық елтану әдісі және интернет ресурстар арқылы қалыптастырудың маңызы жөнінде айтылады. Мұғалімнің міндеті - студентті шет тілін үйренуге қызықтыру, оны зерттеп жатқан елдің мәдениеті мен тарихымен таныстыру. Қазіргі уақытта шет тілін оқытуда лингвистикалық және аймақтық көзқарас өте қажет, өйткені тіл ел мәдениетімен тікелей байланысты. Шет тілі сабағында лингвистикалық және аймақтық тәсілді қолдану оны студенттердің қызығушылығын оятады, олардың көкжиегін кеңейтуге көмектеседі және оны өздігінен оқуға итермелейді.

Тірек сөздер: лингвистикалық және аймақтық көзқарас, елтану, лингвистикалық елтану, шет тілін оқыту, шет тілінің коммуникативті құзіреттілігі, өлкетану, мәдениет, интернет технологиялар.

ФОРМИРОВАНИЕ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ С ПОМОЩЬЮ ЛИНГВОСТРАНОВЕДЧЕСКОГО ПОДХОДА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГИЙ

Джусубалиева Д.М.¹, д.п.н., профессор

Акимхан А.Қ.², магистрант

^{1,2}КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

¹e-mail: dinaddm@mail.ru, ²e-mail: hunter4820@gmail.com

Аннотация. В данной статье рассматриваются особенности формирования иноязычной коммуникативной компетенции с помощью

лингвострановедческого подхода используя материалы из интернета. Задача педагога заключается в том, чтобы заинтересовать учащегося в изучении иностранного языка, ознакомить его с культурой и историей страны изучаемого языка. В наши дни лингвострановедческий подход при обучении иностранного языка очень востребован, потому что язык наиболее полно усваивается именно на фоне культуры. Реализация лингвострановедческого подхода на занятиях иностранного языка стимулирует интерес к его изучению у учащихся, способствует расширению их кругозора и мотивирует к дальнейшему самообучению.

Ключевые слова: лингвострановедческий подход, лингвострановедение, обучение иностранному языку, иноязычная коммуникативная компетенция, страноведение, культура, интернет технологий.

Статья поступила 24.07.2020

UDC 378.14

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.016

**TECHNOLOGY OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE
USING THE CASE METHOD IN NON-LINGUISTIC HIGHER
EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

Adyrbekov D.T.¹, master, Military Institute of Land forces Ministry of Defense of the Republic of Kazakhstan Almaty, Kazakhstan

Duisenbekova Zh.D.², teacher of the Department of foreign languages, Military Institute of Land forces Ministry of Defense of the Republic of Kazakhstan, Almaty, Kazakhstan

Abdulina L.B.³, master of pedagogy, teacher of the Department of tactics of Military Institute of Land forces Ministry of Defense of the Republic of Kazakhstan Almaty, Kazakhstan, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Abstract. The article discusses the possibility of using the method of active learning “case method” in foreign language classes in non-linguistic universities; provides the stages of solving cases; justifies the effectiveness of this method. In addition, this article analyzes the use of the case method in the process of developing the communicative competence of students of non-linguistic specialties. The aim of the research is to analyze the role of the case study as a method that not only develops the skills of oral discussion of the problem, but also helps to improve reading skills in a foreign language. The article proves the necessity of using electronic resources as a source of text

material in teaching English for special purposes (ESP). The presented research reveals the practical and research aspects of the case method, built within a certain professional context, and organized taking into account the level of language proficiency and professional training of students. The "case method" is aimed at developing students' interest in learning and positive motivation, and encourages independent acquisition of knowledge and professional experience. In addition, this article examines the ability of students to work in groups on a single problem area, using brief information in a limited time period, and analyzes the development of principles of problem-based learning. If these conditions are met, we can firmly say that the effectiveness of the case method in foreign language classes is indisputable, since, first, this method is complex and contains all types of speech activity: reading, speaking, writing, listening.

Keywords: Case method, foreign language, method of specific situations, professional competence, problem-based learning.

The development of scientific and cultural exchanges, the intensification of student exchanges, the internationalization of law, Kazakhstan's entry into the Bologna process - all this makes the need for practical knowledge of a foreign language in the field of professional activity particularly relevant.

Increasing requirements for a modern University graduate leads to the need to review the main ways of training a competent specialist who is able to adequately solve the entire set of theoretical and practical tasks that his future activity sets for him.

The famous Russian teacher, writer, and founder of scientific pedagogy in Russia K.D. Ushinsky emphasized: "In order to lead public education in a direct and correct way, one must look not at what is needed for Germany, France, England, etc., but at what Russia needs in its current state, which is in accordance with the course of its history, with the spirit and needs of its people" [1].

A graduate of a non-linguistic University does not speak a foreign language at the level that can allow him to be a full participant in professional interaction on the world labor market. Insufficient knowledge of a foreign language and its level of proficiency do not give it a competitive advantage and limit the ability to follow new scientific achievements.

Many graduates working in various fields of activity claim that the level of language proficiency achieved at the University is insufficient to solve professional problems. They believe that they need a foreign language mainly when formulating their position through the means and methods of a foreign language, and that a foreign language is a means of communication in an intercultural language group. As for the other graduates, they note that the

ability to read a foreign language document with a dictionary is quite enough for successful work and they hope to use the services of translators in their professional activities.

D.I. Pisarev pointed out: “Of course, if one is very keen to learn a language and understands the full benefits of such knowledge, one can learn it in high school, but I confess that I have not seen such examples, and I believe that they are very rare, because usually a clear understanding of their own benefits is awakened in young people quite late, at the first encounters with real life” [2].

To implement a professionally-oriented approach and develop professional competencies in the educational process, it is necessary to simulate the conditions of real professional activity. In our opinion, among the various innovative areas in modern linguodidactics, the following learning technologies are the most appropriate for the set goals:

- learning in collaboration (using business games);
- case study, i.e. joint solution of professional problems;
- project technology;
- information technology (using chats, forums).

The advantages of these technologies include the fact that they can be used to achieve the goals defined by the standard of education, since they primarily ensure the professional development of students and their sociability. In addition, these technologies allow you to develop the skills of independent work, using the capabilities of the global Internet.

Since the paradigm of education has changed, the ways, forms, and methods of evaluating learning outcomes should change. Teaching courses developed by us raises the practical question of evaluating students ‘ performance, including foreign language proficiency. Without denying the importance of such forms of control as various types of testing, it is important to emphasize that a future specialist should be able to formulate their own thoughts, understand a foreign colleague in a dialogue of cultures, learn from each other, therefore, it would be unwise to limit traditional forms of control.

In addition to various methods, you can use the “Portfolio of the future specialist” and conducting teleconferences with foreign colleagues as a form of control. “Future specialist portfolio” is a set of documents, independent works of a student in a foreign language, a Glossary on professional topics, translations, essays, reports, case analysis, projects, etc. - that is, a tool for self-assessment of their work, reflection on their own activities. The student “defends” their work. The assessment of an independent reviewer (a teacher in a professional discipline) is also important. This is how the content, contextual and procedural areas of training are checked, as well as the level of professional competence formation.

One of the final forms of control can be a "teleconference", when future specialists together with foreign colleagues create projects and discuss problematic issues of business development in Russia, the United States, great Britain, and Canada.

One of the most active teaching methods is the case method. The advantage of cases is the ability to optimally combine theory and practice, which is quite important when training a specialist. L. V. Sokolskaya also sees the significance of this method: "Today it is desirable to introduce the so-called case methods into the higher education system - modern educational technologies of situational training based on the use of specific situations" [3].

Cases are used in pedagogy, psychology, medicine, and law. The method is most widely used in teaching Economics and business Sciences. Humanities education is a natural area of application of this method, while its application in teaching natural science and technical disciplines, including computer science, causes difficulties, because it requires the creation of specific types of cases.

Today, universities need educational cases with pronounced educational tasks, analysis of moral and ethical, moral and legal, socio-political and other situations. Discussion, analysis, finding ways and means of solving various problems are important for the inclusion of a young person in an active position as a participant in the public life of the country during the training period [4].

Many teachers do not use the "case method" in foreign language classes for a number of reasons.

First, because they will have to dive into the content of a professional "case" and be incompetent in the eyes of the student.

Second, they may not be comfortable in the role of coordinator, rather than a teacher who is used to leading the learning process. Finally, those teachers who are used to the traditional style of teaching do not see the use of the "case method" as a means inherent in the actual educational process. This, in our opinion, is another reason why the "case method" is not actively used in professional training.

However, the "case method" has a number of advantages, namely:

- develops critical thinking;
- improves students 'organizational skills (since "cases" often contain a large amount of information that needs to be compressed into logical chunks and present a clear problem);
- develops communication skills, because the use of "cases" contributes to their improvement in oral and written communication;
- develops managerial skills (holding meetings, business negotiations, presentations, etc.).

The "case method" introduces students to real-life situations, requiring them to participate in managerial communication;

- encourages collective activity and the ability to work in a team in a foreign language environment.

It is recommended to solve cases in 5 stages: the

First stage is to get acquainted with the situation and its features.

The second stage is the identification of the main problem(s), the identification of factors and personalities that can really affect. The third stage is to suggest concepts or topics for brainstorming. The fourth stage is an analysis of the consequences of making a decision. The fifth stage is solving the case-offering one or more options (sequence of actions), indicating the possible occurrence of problems, mechanisms for their prevention and solution.

Case analysis can be either specialized or comprehensive.

- Specialized analysis should focus on a specific issue or problem.

- A comprehensive (detailed) analysis implies a deep dive into the key issues of the case.

The use of the case method as a technology of professionally-oriented training is a complex process that is difficult to algorithmize. Formally, the following stages can be distinguished:

- familiarization of students with the text of the case;

- analysis of the case;

- organization of a discussion case study, discussion, presentations;

- evaluation of participants;

- summing up the discussion; etc.

All modern concepts of education bring to the fore interpersonal information interaction of subjects of the educational process, which results in the acquisition of knowledge, development of skills, formation of professional qualities and, as a result, the formation of personality. An effective method that stimulates the processes of understanding real-life situations, analyzing problems and finding solutions is situation analysis, or the use of case methods. The undisputed advantage of this technology is the complex nature of the analyzed cases, which are based in most cases on real situations and involve such types of cognitive process as modeling, system analysis, problem method, thought experiment, methods of description, classification, and game methods.

The essence of the case method is the independent activity of students in an artificially created professional environment, which makes it possible to combine theoretical training and practical skills [5].

Students should study the situation, understand the problems, suggest possible solutions, and choose the best one. The case method can include the study of one or several cases [6].

It should be noted that the cases are based on real material or close to the real situation. The essence of the case method is the independent activity of students in an artificially created professional environment, which allows

combining theoretical training and practical skills necessary for creative activity in the professional sphere. In the process of solving the problem, students are forced to update the necessary set of acquired knowledge.

The main task of teaching a foreign language to students of non-linguistic universities in modern conditions is the formation of a foreign language communication system- it also allows you to freely navigate in a foreign language environment, and thus contributes to the formation of a competitive specialist in the labor market. In modern conditions, foreign language communication becomes an essential component of the future professional activity of a specialist [7].

Using such an active learning method as a case study requires the development of a complex educational environment that contributes to the formation of students' communicative competence. Communicative competence includes knowledge of the language for certain purposes, the communicative situation, participants in the communicative situation, the skills of creating text, reading and listening, as well as conversation skills [8]. The case method allows you to develop communicative competence, taking into account professional training, interests, developed thinking style and behavior of students.

For the first time, the case method was used in the training of managers, mainly in economic specialties of higher education Institutions, primarily as a method of teaching decision-making. A significant contribution to the development and implementation of this method was made By G.A. Bryansky, Yu.Y. Ekaterinoslavsky, O.V. Kozlova, Yu.D. Krasovsky, V.Ya. Platov, D.A. Pospelov, O.A. Ovsyannikov and V.S. Rapoport [9].

Currently, the case method is used in teaching students of various specialties, as they reveal typical life and / or business problems, involve students in typical social roles, on the basis of which a certain set of knowledge necessary for a full understanding of the situation is updated. Thus, without practical experience, students have the opportunity to get acquainted with the real context of a particular professional problem, to consider and analyze the role of participants in the proposed scenario. The format of the case method assumes the presence of a controversial issue, which, in turn, leads to discussions, forces participants to defend their point of view in a reasoned manner, and teaches compliance with the norms and rules of communication.

Thus, we can conclude that the case method contributes to the development of students' communicative competence, but requires training and independent work skills. Insufficient training of students and reduced motivation can lead to a superficial discussion of the case, so the case method in the classroom is recommended for senior courses, since an adequate level of English language proficiency and a certain amount of knowledge in the specialty is required.

REFERENCES

- [1] Ushinsky K.F. Collected works. M.-L.:Publishing house of the Academy of pedagogical Sciences of the RSFSR, 1948-1952. - Vol. 3. - Pedagogical articles 1862-1870. - 684 p.
- [2] Pisarev D.I. Selected pedagogical works / comp. V.V. Bolshakova. - M.: Pedagogika, 1984. - 368 p.
- [3] Sokolskaya L.V. Problems of higher legal education in the context of sociocultural changes in society //Legal education and science. - 2013. - №. 3. - P. 15-17.
- [4] Khramova Yu.N., Khairullin R. D. The use of the “case study” method in solving educational problems in the preparation of a modern Russian lawyer. Questions of theory and practice. - Tambov: Gramota, 2014. - №. 9 (39). - Part 1. - P. 198-200.
- [5] Lipatova N.A., Rudneva M.A., Ulanova K.L. On the issue of the case method of active learning in the practice of teaching foreign languages. International scientific and practical conference. Modern science: a theoretical and practical view. - Tyumen, 2016. - P. 202-204.
- [6] Gerring J., Case Study Research: Principles and Practices. - New York: Cambridge University Press, 2007. – 265 p.
- [7] Bibikova E. V. Features of professionally oriented foreign language teaching in a non-linguistic University. - III international scientific and practical conference “on some issues and problems of psychology and pedagogy”. - Krasnoyarsk, 2016. - P. 96-100.
- [8] Malyuga E.N., Ponomarenko E.V. Effective Ways of Forming Students’ Communicative Competence in Interactive Independent Work. EDULEARN15: 7th International Conference on Education and New Learning Technologies (Barcelona, Spain, 6th-8th of July, 2015). - Proceedings. Barcelona: IATED, 2015. - P. 1397-1404
- [9] Blieva Zh.M., Okazova Z.P. Case method-an effective technology for improving the foreign language professional competence of students of environmental specialties. International journal of applied and fundamental research. - Penza, 2015. - №. 12 (part 1). - P 156-158.

ТІЛДІК ЕМЕС ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ШЕТ ТІЛІН КЕЙС-ӘДІСІ БОЙЫНША ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Адырбеков Д.Т.¹, ҚР ҚМ ҚӘӘИ магистрі Алматы, Қазақстан

Дүйсенбекова Ж.Д.², шет тілдері кафедрасының оқытушысы

ҚРҚМҚӘӘИ, Алматы, Қазақстан

Абдулина Л.Б.³, ҚР ҚМ ҚӘӘИ тактика кафедрасының оқытушысы,
педагогика магистрі Алматы, Қазақстан, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада тілдік емес жоғары оқу орындарындағы шет тілі сабақтарында “кейс- әдісті” белсенді оқыту әдісін қолдану

мүмкіндігі қарастырылады; кейстерді шешу кезеңдері келтіріледі; осы әдісті қолданудың тиімділігі негізделеді. Сонымен қатар, бұл мақалада тілдік емес мамандықтар студенттерінің коммуникативтік құзыреттілігін дамыту процесінде кейс-әдісті қолдану мәселесі талданады. Зерттеудің мақсаты кейс-методтың қойылған мәселені ауызша талқылау дағдыларын дамытып қана қоймай, шет тілінде оқу дағдыларын жақсартуға көмектесетін әдіс ретіндегі рөлін сапалы талдау болып табылады. Мақалада ағылшын тілін арнайы мақсаттар үшін оқытуда (ESP) мәтіндік материал көзі ретінде электрондық ресурстарды пайдалану қажеттілігі дәлелденді. Ұсынылған зерттеу белгілі бір кәсіби контекст аясында құрылған және тілді меңгеру деңгейі мен студенттердің кәсіби дайындығын ескере отырып ұйымдастырылған кейс-әдістің практикалық және зерттеу аспектілерін ашады. “Кейс-әдіс” студенттердің оқуға деген қызығушылығын және жағымды уәждемесін қалыптастыруға бағытталған, кәсіби қызметтің білімі мен тәжірибесін өз бетінше алуын ынталандырады. Сонымен қатар, бұл мақала студенттердің шектеулі уақыт кезеңінде қысқаша ақпаратты қолдана отырып, бірыңғай проблемалық аймақта топтарда жұмыс істеу қабілетін зерттейді және проблемалық оқыту принциптерін әзірлеуді талдайды. Осы шарттарды сақтай отырып, шет тілі сабақтарындағы іс әдісінің тиімділігі даусыз деп айтуға болады, өйткені, біріншіден, бұл әдіс күрделі және сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін қамтиды: оқу, сөйлеу, жазу, тыңдау.

Тірек сөздер: Кейс әдісі, шет тілі, нақты жағдайлар әдісі, кәсіби құзыреттілік, проблемалық оқыту.

ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ПО КЕЙС –МЕТОДУ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В НЕЯЗЫКОВЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Адырбеков Д.Т.¹, магистр ВИСВ МО РК Алматы, Казахстан

Дүйсенбекова Ж.Д.², преподаватель кафедры иностранных языков,
ВИСВ МО РК, Алматы, Казахстан

Абдулина Л.Б.³, магистр педагогики, преподаватель кафедры тактики
ВИСВ МО РК Алматы, Казахстан, e-mail: zhanat_2006@mail.ru

Аннотация. В статье рассматривается возможность использования метода активного обучения «кейс-метода» на занятиях по иностранному языку в неязыковых вузах; приводятся этапы решения кейсов; обосновывается эффективность применения данного метода. Кроме этого в данной статье анализируется вопрос применения кейс-метода в процессе развития коммуникативной компетенции студентов неязыковых специальностей. Целью исследования является качественный

анализ роли кейс-метода как метода, который не только развивает навыки устного обсуждения поставленной проблемы, но и помогает улучшить навыки чтения на иностранном языке. В статье доказывается необходимость использования электронных ресурсов как источника текстового материала в обучении английскому языку для специальных целей (ESP). Представленное исследование раскрывает практические и исследовательские аспекты кейс-метода, построенного в рамках определенного профессионального контекста, и организованного с учетом уровня владения языком и профессиональной подготовки студентов. «Кейс-метод» направлен на формирование у студентов интереса к учебе и позитивной мотивации, стимулирует самостоятельное приобретение знаний и опыта профессиональной деятельности. Кроме этого данная статья исследует способность студентов работать в группах над единой проблемной областью, используя краткую информацию в условиях ограниченного периода времени и анализирует выработку принципов проблемного обучения. Соблюдении данных условий можно твердо утверждать, что, эффективность кейс-метода на занятиях по иностранному языку бесспорна, так как, во-первых, данный метод комплексный и содержит все виды речевой деятельности: чтение, говорение, письмо, аудирование.

Ключевые слова: Кейс метод, иностранный язык, метод конкретных ситуаций, профессиональная компетенция, проблемное обучение.

Статья поступила 11.08.2020

3 Бөлім
ЭТНОПЕДАГОГИКА ЖӘНЕ МЕКТЕП ПЕДАГОГИКАСЫ
Раздел 3
ЭТНОПЕДАГОГИКА И ПЕДАГОГИКА ШКОЛЫ
Part 3
SCHOOL OF PEDAGOGICS AND ETHNOPEDAGOGICS

УДК 37.04

DOI 10.48371/PEDS.2020.58.3.017

**СТРУКТУРА ПРОЦЕССА ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ
ПРОФИЛАКТИКИ СУИЦИДАЛЬНОГО ПОВЕДЕНИЯ
ПОДРОСТКОВ В УСЛОВИЯХ ШКОЛЫ**

Узакбаева С.А., д.п.н., профессор КазУМОиМЯ имени Абылай хана,
Алматы. Казахстан, e-mail: sahipzhamal.za@mail.ru

Аннотация. В данной статье описываются специфические отличия профилактики суицида подростка от общей профилактики девиантного поведения. Рассматривается структура профилактики суицидального поведения подростков, которая состоит из цели, задачи, содержания, принципов, функций, факторов, методов, критериев, показателей и условий его реализации. Педагогическая профилактика суицидального поведения подростков выступает в виде педагогического феномена, основанного на взаимодействии органов и общеобразовательных школ, обладающих превентивным ресурсом.

Ключевые слова: суицид, суицидальное поведение, профилактика, превенция, подросток, суицидальное поведение подростков, девиантное поведение, педагогическая профилактика.

Сложность и малоизученность данной проблемы в педагогической теории и практике обязывает обосновать сущность и содержание профилактики суицидального поведения подростка. Изучение педагогических наследий прошлого и современности выявило, что профилактика суицидального поведения подростков до недавнего времени была объектом лишь исследования медицины, юриспруденции, социологии. Но практика показала необходимость введения данного научного феномена в понятие педагогической науки. Более того, по мнению многих ученых (Юнацкевич П.И., Кулганов В.А., и др.)

социально-педагогические аспекты предупреждения суицидальных явлений становятся в последнее время определяющими. Педагогизация профилактической деятельности, в частности, заключается в том, что акцент в работе с «трудными» переносится в плоскость обращения к личности, а не отчужденности от нее. Поэтому ключевой идеей, ставшей предметом научного осмысления современного педагогического знания, стала идея превентивности.

Мысль о необходимости предупреждения саморазрушительных тенденций человека зародилась в глубокой древности. Так, идеи превенции были отражены в философских системах Платона и Аристотеля. Их идеи были поддержаны зарубежными учеными Джон Локк, Гельвеции, Ж.Ж.Руссо и др. Но в научном аспекте на проблему превенции обратил внимание Чезаре Беккариа. Рассматривая превенцию как средство, исключающее возможность совершения личностью преступления против общества и себя, он считает, что государство и семья должны выступать как единая воспитательная система. Идея превенции получила освещение и в трудах ряда ученых (А.М.Печенюк, В.В.Герасимов, С.А.Беличева, Т.И.Монастырская, Елшібаева К.Г., Акажанова А.Т., Курбаналиева М.К. и др.).

Современное педагогическое знание рассматривает превенцию в следующих значениях: *первое*, сам подход педагога к осуществлению деятельности в этом направлении основан на представлениях о том, что совокупность *социально-экономических условий жизни подростка*, социальной ситуации развития и особенностей личности может привести часть подростков к саморазрушительному способу. *Второе*, когда профилактическая направленность работы педагогов состоит в выборе диагностических средств в соответствии с сенситивными периодами развития ребенка.

Идея превенции выступает в тесной взаимосвязи с двумя другими ключевыми идеями современных исследователей. Первая заключается в психолого-педагогическом сопровождении развития подростка, сущность которого состоит в переориентации позиции психолога и педагога с обобщенного знания о детях группы риска на понимание логики индивидуальной жизни отдельного ребенка, что предполагает субъект-субъектные отношения с подростком. Вторая концептуальная идея заключается в выборе экзистенциально-гуманистического подхода к осуществлению практической работы. Данный подход предполагает участие компетентного взрослого, вызывающего доверие, в построении жизненного пространства растущего человека.

Таким образом, из педагогической науки можно выделить «относительно самостоятельную отрасль превентивной педагогики,

которая вбирает в себя передовые достижения целого комплекса наук, исследует причины и факторы различных отклонений в поведении, уточняет сущность и содержание процессов педагогической профилактики, определяет пути и способы предупреждения видов отклоняющегося поведения».

В большой советской энциклопедии понятие *превентивный* (французское – «Preventif», латинское – «praenaleo» (опережено, предупреждаю) определяется как предупреждающий, предохранительный, преодолевающий, *профилактика* (греческое «prophviaktios» предохранительный) как совокупность мероприятий по предупреждению заболеваний [1]. В словаре русского языка С.И.Ожегова профилактика определяется как совокупность мероприятий, направленных на сохранение, укрепление нормального состояния, порядка [2]. В психологических словарях термин профилактика включает в себя предупредительные мероприятия, авторы выделяют юридическое, медицинское применение этого слова. Наиболее точное определение, учитывающее взаимосвязь девиантного и суицидального поведения, дает Я.И.Гишинский. В его понятии «профилактика (предупреждение, превенция) – воздействие общества, институтов социального контроля, отдельных граждан на причины девиантного поведения и факторы, ему способствующие, которые приводят к сокращению или желательному изменению структуры девиаций и к несовершению девиантных поступков» [3]. В научной литературе часто используются и такие понятия как «предупреждение», «превенция», «профилактика» как синонимы, отражающие сущность превентивной деятельности [3]. Под предупреждением различных отклонений в поведении учащихся, в том числе и суицидальных явлений, понимается выявление причин их вызывающих и поиск путей их предотвращения.

При выявлении методологических основ процесса педагогической профилактики суицида подростка необходимо руководствоваться общими положениями, концепций (В.Н.Герасимова) предупреждение суицидального поведения подростков – не изолированный социально-педагогический процесс, осуществляемый в отрыве от общей системы работы школы и внешкольных учреждений, а ее органическая и неотъемлемая часть. При другом подходе может потеряться стержневая и практическая основа социально-педагогической деятельности образовательного учреждения - процесс воспитания, который наполняет своим содержанием и превентивную деятельность. Процесс педагогической профилактики выступает как основа превентивной деятельности, ее составных частей, имеющих сложный состав, образующих единый комплекс, что дает возможность рассматривать

его как целостное социально-педагогическое образование. Исходя из этой концепции содержание процесса педагогической профилактики суицидальных явлений необходимо рассматривать, исходя из его анализа как целостного, системного, специфического социально-педагогического процесса, определения его места в общей социально-педагогической системе, образовательного учреждения, выявления его связей с воспитанием, самовоспитанием, саморазвитием подростка [4].

В целях научного обоснования процесса педагогической профилактики суицидального поведения необходимо выяснить специфические отличия профилактики суицида подростка от общей профилактики девиантного поведения. Это возможно осуществить на основе анализа теоретических положений А.Г. Амбрумовой и Е.М. Вроно в области профилактики суицидальных явлений подростков [5], (Рисунок 1).

Описанные и систематизированные особенности профилактики суицидального поведения может иметь практическую значимость для широкого круга специалистов социально - образовательных учреждений и центров.

По словам ряда ученых (Блонский П.П., Лебедев О.Е. и др.) определения круга научных и практических интересов в обширной проблеме суицида подростка, необходимо изучать идеи о разновидностях профилактической работы, соответствующих различным уровням антисуицидальной превенции. Знания о видовом разнообразии превентивных усилий помогут в выборе наиболее адекватных методов и форм профилактической работы.

Изучение научной литературы по проблеме исследования показывает, что в современной педагогической практике выделяются три вида профилактики девиантного поведения учащихся школ (Рисунок 2).

Отличия профилактики суицида подростка от общей профилактики девиантного поведения	<p><i>Первая особенность</i> профилактики суицидального поведения, в отличие от других социальных отклонений видится в том, что они в итоге направлены на сознательное лишение себя жизни, в связи с чем подростка нельзя приписать к группе потенциальных суицидентов до проявления им</p>
	<p><i>Вторая особенность</i>, в отличие от других видов девиантного поведения видится в том, что суицидальное проявление личности труднее поддается объяснению, поэтому осложнен и выбор приемов профилактики.</p>
	<p><i>Третья, важнейшая особенность</i> процесса педагогической профилактики самоубийства подростков является трагичность и необратимость последствий суицида. Все это требует от педагога большей осторожности в ходе профилактической работы.</p>
	<p><i>Четвертой особенностью</i> является стохастичность профилактики суицида. Здесь все связано с процессом воспитания, который проявляется в профилактике суицида подростков более, чем в других видах профилактики.</p>
	<p><i>Пятой отличительной особенностью</i> профилактики суицида является сложная детерминированность суицидального поведения, трудность в выявлении повода, причины, мотива суицидальной попытки.</p>
	<p><i>Шестой особенностью</i> является то, что профилактика суицидального поведения подростков, чем в других девиациях отличается высокой психологизированностью, личностно-ориентированным характером. Это объясняется высокой ролью особенностей личности в выборе и принятии суицидального решения.</p>

Отличия профилактики суицида подростка от общей профилактики девиантного поведения	<i>Седьмой особенностью профилактики суицидального поведения является ее телеономичность. Подросток не может найти поддержки вокруг себя, непереносимость сиюминутных обстоятельств приводит подростка к мысли о самоубийстве.</i>
	<i>Восьмая особенность профилактики суицидального поведения - это низкая информированность по проблеме, неподготовленность к восприятию информации, отсутствие единой научной концепции профилактики суицидального поведения подростков. В профилактике человеческих девиации столько противоречивых взглядов не существует, как в отношении суицидального поведения личности.</i>
	<i>Девятая отличительная особенность профилактики суицидального поведения связана с широким распространением первентивных заблуждений связывающих суицид и психическую болезнь.</i>
	<i>Десятой отличительной особенностью суицидального поведения является то, что в поведении подростка проявляются различные нарушения, сложность которых требует от педагога обширных психологических знаний.</i>
	<i>Одиннадцатая особенность суицидального поведения характеризуется более высокой, по сравнению с другими видами девиаций, латентностью. В некоторых случаях суицидальная активность практически не проявляется на поведенческом уровне, что делает проблематичным ее</i>
	<i>Двенадцатая особенность – плюрализм, противоречивость менталитетов различных культур, обладающих противоположными взглядами на факт самоубийств, приводит к различным точкам зрения на саму необходимость профилактики.</i>
<i>Тринадцатая особенность – дихотомичность бытия человека, противоречивость его сути, необходимость признания им дисгармонии собственного существования, осознание факта конечности жизни и при этом потребность придать ей смысл делает противоречивым сам процесс профилактики.</i>	

Рисунок 1 - Специфические отличия профилактики суицида подростка от общей профилактики девиантного поведения

В условиях школы современная педагогическая практика в профилактике суицидального поведения обеспечивает успешную социализацию подростка. Но, как показывает педпрактика, для одной школы это задача непосильна, ибо в своей деятельности она ориентирована на выполнение образовательного стандарта. Школа может выполнить ее лишь при условии превентивного взаимодействия различных воспитательных учреждений с подростками.

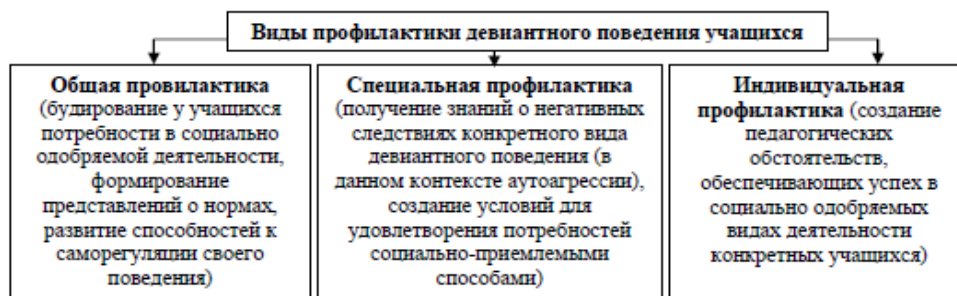

Рисунок 2 - Виды профилактики девиантного поведения учащихся школ

Учитывая все это А.В. Боечко предлагает проводить профилактику суицидального поведения в соответствии с терминологией Всемирной организации здравоохранения, выделяя ее первичную, вторичную и третичную составляющие. Ряд ученых, осмысливая предложенную классификацию содержательно наполняют ее, т.е. предлагают проводить профилактику суицидального поведения по четырем уровням: первый уровень – общая профилактика, второй – первичная профилактика, третий – вторичная профилактика, четвертый – третичная профилактика (Таблица 1).

Анализ уровней суицидальной превенции свидетельствует, что предупреждение суицидального поведения подростка является сложной проблемой, обладающей специфическими особенностями и требующей специальной компетентности. В этой связи только понимание необходимости в педагогической деятельности ранней профилактики позволит предотвратить суицид в подростковом возрасте, создать ситуации успеха в школе путем вовлечения подростка в различные виды деятельности.

Изучение работ педагогов, где освещена роль школы в эмоциональном неблагополучии школьников позволяет сделать вывод о том, что *стрессовая воспитательная стратегия школы ведет детей эмоциональному срыву и к суицидальному поведению*. Школы не всегда отвечают задачам профилактики суицидального поведения несовершеннолетних, хотя именно сегодня многие школы Казахстана нуждаются в такой педагогической теории и практике, которые бы позволили помочь детям, попавшим в трудные ситуации. Необходимость решения данного вопроса позволяет разработать теоретические основы педагогической профилактической системы, в частности психолого-педагогическую *структуру процесса педагогической профилактики*. Структура процесса педагогической профилактики суицидальных явлений предполагает наличие субъектов процесса, четко поставленных целей и задач, содержания, принципов, функций, факторов, методов, критериев, показателей и условий его реализации.

Таблица 1- Структура профилактики суицидального поведения

№	Уровни	Цель	Содержание работы
1.	Первый уровень – общая профилактика	Повышение групповой сплоченности в школе (классе)	1. Создание общих школьных программ психического здоровья, здоровой среды в школе, так чтобы дети чувствовали заботу, уют, любовь. 2. Организация внеклассной воспитательной работы. Разработка эффективной модели взаимодействия школы и семьи, а также школы и всего сообщества. 3. Создание «Телефона доверия» для подростков, программы и методик для педагогов по проблеме.

2.	Второй уровень – первичная профилактика	Выделение групп суицидального риска; сопровождение детей, подростков и семей группы риска с целью предупреждения самоубийств.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Диагностика суицидального поведения проводится на основе инвариантного блока диагностического инструментария с применением вариативных составляющих. 2. Индивидуальные и групповые занятия с детьми «группы риска», оказание социальной поддержки, повышение самооценки, развитие адекватного отношения к собственной личности. 3. Классные часы, круглые столы, стендовая информация жизнеутверждающей направленности. 4. Разработка плана действий (индивидуального маршрута учащегося) в случае попытки самоубийства, в котором должны быть процедуры действия при выявлении учащегося группы риска, действий при угрозе самоубийства и после самоубийства.
3.	Третий уровень – вторичная профилактика	Предотвращение самоубийства	<p>Оценка риска самоубийства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Она происходит по схеме: крайняя (учащийся имеет средства совершения самоубийства, выработан четкий план), серьезная (есть план, но нет орудия осуществления), умеренная (вербализация намерения, но нет плана и орудий). 2. Проведение работы по обучению «Азбуке превенции», овладению приемами саморегуляции и конструктивными стратегиями поведения.
	Четвертый уровень – третичная профилактика	Снижение последствий и уменьшение вероятности дальнейших случаев, социальная и психологическая реабилитация суицидентов.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Глубинная психотерапевтическая коррекция, обеспечивающая профилактику конфликтно-стрессовых переживаний в дальнейшем. 2. Помощи родителям, друзьям подростка, страстиги работы с классами, ученик которого совершал суицид.

Целевыми группами (объектами) профилактики суицидального поведения обучающихся являются: обучающиеся, специалисты образовательных организаций (педагоги, медицинские работники, педагоги-психологи, социальные педагоги), представители государственных учреждений, участвующие в жизнедеятельности вышеуказанных групп. Категории детей, нуждающихся в психолого-педагогическом сопровождении в образовательной организации; школьники в период адаптации к новым условиям образовательного процесса (1, 5, 10 классы); дети, имеющие школьные трудности; дети с социально-педагогической запущенностью: дети и подростки с отклоняющимся поведением; школьники в период перехода к профильному обучению; дети из неблагополучных семей; дети с особыми образовательными потребностями; отдельные группы школьников в случае возникновения ситуации межличностного конфликта; дети из семей беженцев и переселенцев.

Субъектами профилактической работы являются: специалисты образовательных организации (педагоги, медицинские работники, педагоги-психологи, социальные педагоги), специалисты учреждений социальной защиты населения, сотрудники органов внутренних дел, специалисты системы здравоохранения, представители общественных объединений и организаций, способные оказать помощь детям и подросткам, а также занимающиеся профилактикой и оказанием поддержки семьям, оказавшимся в трудной жизненной ситуации, представителями СМИ.

Целью педагогической профилактики суицида является сохранение жизни и здоровья каждого конкретного ученика.

Данная цель процесса профилактики суицида определяет его специфические задачи (Рисунок 3).

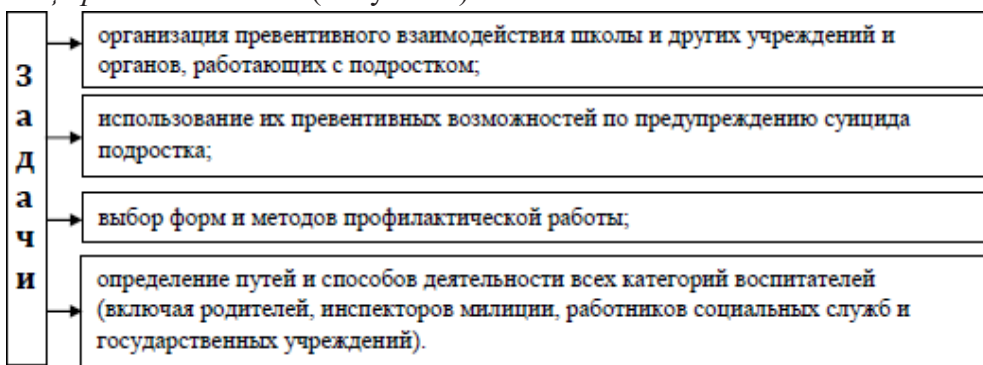

Рисунок 3 - Задачи педагогической профилактики суицида подростков
Цель и задачи обуславливают *содержание процесса педагогической профилактики суицида подростков* (Рисунок 4).

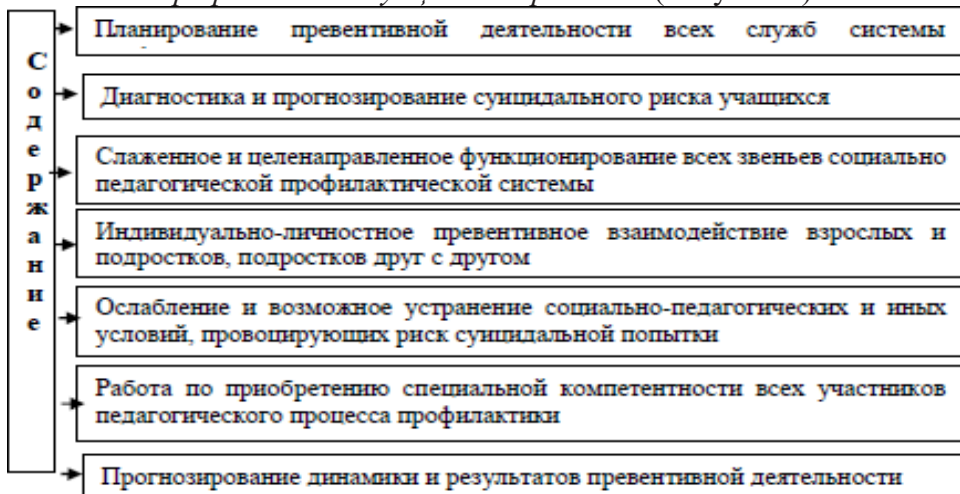

Рисунок 4 - Содержание процесса педагогической профилактики суицида подростков

Содержание рассматриваемого процесса реализуются с помощью следующих функций: образовательно-воспитательная, организаторская, диагностическая, организационно-коммуникативная, компенсирующая, корректирующая, педагогическое сопровождение, реабилитационная, прогностическая. (Рисунок 5).

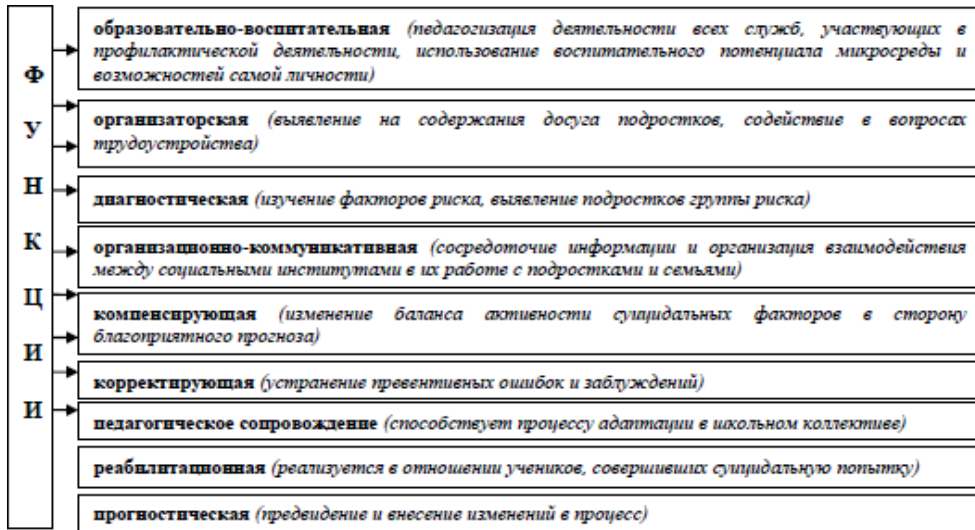

Рисунок 5 - Функции, способствующие в реализации содержания процесса педагогической профилактики суицидального поведения подростков

Профилактика должна строиться на принципах системности, комплексности, содержательности, целостности, взаимосвязанности, преемственности, скоординированности психолого-педагогического сопровождения образовательного процесса. *Общие принципы построения профилактической работы конкретизируются в более частных принципах с учетом того или иного уровня профилактики:*

- *на уровне личности:* доступности и своевременности помощи и поддержки; гуманизма – вера в возможности ребенка, позитивный подход: реалистичности – учет реальных возможностей ребенка и конкретной ситуации; системности – рассмотрению ребенка как целостного, качественно своеобразного, динамично развивающегося субъекта; индивидуального подхода – изменение содержания, форм и способов коррекционно-развивающей работы в зависимости от особенностей ребенка, целей работы, позиции и возможностей специалиста; деятельностного принципа коррекции – опора на ведущий вид деятельности, свойственный возрасту ребенка; *на уровне образовательной организации:* профессионализма специалистов – психологов, социальных педагогов, учителей и других участников учебно-воспитательного процесса; приоритетности

превентивности социальных проблем: сотрудничества с учреждениями и органами, которые занимаются вопросами охраны психического здоровья несовершеннолетних и его профилактикой; опережающего характера психолого-педагогической профилактики; конструктивно-позитивного характера превенции;

- *на уровне государственных учреждений*: системности, взаимодействия региональных органов исполнительной власти, органов местного самоуправления и подведомственных им организаций, а также межпрофессиональное взаимодействие специалистов различных служб и ведомств; единой стратегии профилактики, включая основные направления, методические подходы и конкретные мероприятия; комплексного использования социальных, психологических и личностноориентированных направлений и форм профилактической деятельности; соответствия профилактической деятельности социально-экономической ситуации в стране, регионе, муниципальном образовании; соответствия профилактических форм и методов законодательным актам федерального и регионального значения.

Анализ структуры процесса педагогической профилактики суицидального поведения подростков показывает, что выполнение его целей и задач возможно лишь при взаимодействии (взаимосвязи) региональных органов образования, государственных организаций различных ведомств, общественных организаций. Однако в реальной педагогической практике такое взаимодействие реализуется недостаточно. Причина в этом: отсутствие системной работы в социальных учреждениях, низкое информационно-методическое обеспечение профилактической работы.

Необходимость решения данной проблемы неоднократно обсуждалась и обсуждается на правительственном уровне. Об этом свидетельствуют ряд документов Министерств Республики Казахстан. Так, например, если в совместном приказе Министерств РК (МОН, МЗСР, МВД) «О поэтапном внедрений проекта по превенции суицидов среди несовершеннолетних в Республики Казахстан», говорится о необходимости организации и подготовки мастер-тренеров для обучения специалистов системы образования и здравоохранения по вопросам превенции суицида несовершеннолетних, для проведения поэтапной модели обучения, то, в материалах проверок прокуратуры РК по фактам суицидального поведения несовершеннолетних отсутствуют сведения о социально-педагогической помощи и психологической реабилитации школьников, лишь ставится задача оказания социально-психологической помощи ребенку и его семье объединенными усилиями (школы, внешкольные учреждения, медики, психологи, государственные

учреждения и др. По мнению ряда ученых (А.М.Печенюк и др.) большими возможностями для выполнения этой задачи обладает реабилитационно-воспитательная система, пронизывающая все формы жизнедеятельности подростка.

В толковом словаре понятие «система» рассматривается, как определенный порядок в расположении частей, целое представляющее единство закономерно расположенных и взаимосвязанных частей, совокупность организаций, объединенных в одно целое; план расположения частей целого. В современной литературе педагогическая система определяется как совокупность педагогических идей, объектов и средств, организованных под специфические цели. На этой основе изучаемому феномену можно дать следующее определение: *система профилактики суицида подростка* – это совокупность психолого-педагогических, медицинских, социально-правовых влияний, осуществляемых взаимосвязанными субъектами, целью которой является распознавание суицидальных тенденции конкретного ученика.

Для построения системы педагогической профилактики суицидального поведения подростка эффективно использовать положения комплексного подхода, предложенного А.Г.Амбрумовой, методологической основой которого являются положения философии о связи общего, единичного и особенного. С этой методологической точки зрения понятие «комплексный подход» ведет свое происхождение от латинского слова, обозначающего связь, соединение, сцепление структурных элементов какого-либо явления.

Все вышесказанное позволяет констатировать, что интегрированность составляющих воспитательной системы профилактики, взаимосвязь ее компонентов выступает фактором процесса педагогической профилактики суицидального поведения подростков.

Главной особенностью воспитательной системы является смыслоопределяющая роль школы в педагогической профилактике суицидального поведения подростков. В деятельности современной школы, она определяется в качестве духовно-нравственной основы и методического центра процесса педагогической профилактики. Ее статус определен в Основах законодательства Республики Казахстан и в Уставе средней школы. Утверждается также объективными и субъективными обстоятельствами профессиональной деятельности педагогических коллективов.

Возможности школы в педагогической профилактике суицидального поведения подростков видится в следующем:

- являясь основной социализирующей средой (совместно с семьей), в которой находится ребенок в течение 11 лет, она имеет

возможность организовывать планомерную, целенаправленную работу по формированию жизнестойкости ребенка, раскрытию его потенциала, освоению способов преодоления проблем;

- имеет материальную базу для проведения тематических мероприятий, направленных на достижение целей профилактического характера;

- имеет ресурс в виде команды специалистов, которая может оказать комплексную помощь при возникновении проблем у несовершеннолетних;

- в ней существуют оптимальные условия реализации организационно-методического потенциала школы;

- она наделена уникальной возможностью поддержки и воссоздания педагогических кадров, способных вести профилактическую работу;

- призвана оказать профессиональную поддержку семье в ходе психолого-педагогического сопровождения несовершеннолетних, организуя и направляя взаимодействие членов семьи, просвещая родителей, предлагая формы и методы воспитания;

- развивает педагогическую культуру родителей, представителей учреждений;

- является административным учреждением и непосредственно средой реализующей внутренние правила и принципы деятельности т.е. школа может задействовать в организации профилактической работы внутренний и внешний ресурс [6]. Высокий потенциал школы и ее педагогические возможности в укреплении эмоционального здоровья подростка, его готовности противостоять жизненным трудностям, в приобретении знаний, умений, навыка в сфере решения кризисных ситуаций неоднократно были отмечены многими исследователями (А.Е.Личко, А.М.Печенюк и др.). Ими было установлено, что школа, наряду с знаниями, может дать обучающемуся навыки решения кризисных ситуации, которые встретятся у него на пути.

Однако, несмотря на это, возможности школы в решении задач первичной профилактики эмоциональных отклонений в поведении учащихся используются не рационально.

По словам ряда авторов (Полякова И.В., Поставалова Л.И. и др.), существуют три главные причины разрыва между объективными возможностями школы и реальностью. Первая причина носит общепедагогический характер. Она связана с общими целевыми установками современной школы, в системе которых доминируют ориентации на достижение предметных образовательных результатов.

Вторая причина носит «управленческий» характер. Она связана с теми требованиями, которые предъявляются школе в области профилактической деятельности. Органов управления в большинстве

случаев интересуют динамика правонарушений, реакция школы на них, организация внутришкольного учета «трудных» учащихся (о суицидальных проявлениях зачастую предпочитают умалчивать).

Третья причина – дефицит квалифицированных кадров. Он усугубляется отсутствием среды для профессионального роста и приобретения специальной компетентности.

Еще одной немаловажной причиной является то, что у школы нет полномочий для направления взаимодействия различных органов и учреждений в единое русло. В решении данного вопроса ей должен помочь региональный государственный орган, на который законодательством возложена функция организатора и координатора профилактики девиантного поведения несовершеннолетних – комиссии по делам несовершеннолетних к защите их прав при администрации муниципального образования.

В состав комиссии по делам несовершеннолетних входят представители всех органов и учреждений системы профилактики отклоняющегося поведения подростков, через которых осуществляется межведомственная связь и организуется помощь подросткам, находящимся в экстремальном положении.

Для того, чтобы школа выполнила системную и результативную работу необходимо также разработать *модели* процесса педагогической профилактики суицидального поведения подростков, которая включает компоненты (мотивационный, содержательный, эмоционально-волевой, коммуникативно-стимулирующий), критерии (наличие интереса к жизни, наличие знаний о суициде, наличие потребности в развитии уверенности в себе, владение умениями и навыками успешного взаимодействия с окружающими), показатели и уровни (высокий, средний, низкий). Модель достаточно полно отражает объективность и продуктивность успешного функционирования созданной профилактической системы.

Безусловно, любая модель может успешно функционировать при соблюдении определенных педагогических условий, обеспечивающих эффективную профилактику суицидального поведения подростков в школе:

1. Организацию системной работы, направленной на активизацию самопознания подростка и на осмысление им жизни, как главной ценности.
2. Позитивное изменение обстоятельств жизни подростка и поддержка его в ситуации кризиса.
3. Проведение индивидуальной работы с подростком группы риска.
4. Обучение педагогического коллектива навыкам раннего распознавания суицидального поведения несовершеннолетних;

5. Организацию совместной деятельности образовательных организаций и отдельных социальных институтов по предотвращению суицидального поведения.

Организованная таким образом работа поможет создать психолого-педагогическую атмосферу в школе, обеспечить социальную и психологическую защиту детей, снизить количество подростков с суицидальным поведением, на ранней стадии выявить группы риска, современного оказания им помощи, предупредить суицидальные попытки и возникновение осложнений.

Одним словом, педагогическая профилактика суицидального поведения подростков выступает в виде педагогического феномена, основанного на взаимодействии органов и общеобразовательных школ, обладающих превентивным ресурсом. Она включает в себя передовые достижения целого комплекса наук, строится как превентивная система, на принципах комплексного подхода. Координатором является комиссия по делам несовершеннолетних и защите их прав. При всем этом нельзя забывать о том, что профилактика суицидальных тенденций обучающихся будет возможна лишь при осознании педагогов ответственности за жизнь и будущее ребенка, за становления его как личности.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Большая советская энциклопедия: 21т./ Под ред. А.М. Прохорова. - М.: Изд-во Советская энциклопедия, 1975. - 670 с.
- [2] Ожегов С. И. Словарь русского языка. – М., 2003. - 917 с.
- [3] Гишинский Я.И. Отклоняющееся поведение как социальное явление //Человек и общество. - Л.: ЛГУ, 1971. – Вып.8. – С. -113-118.
- [4] Герасимов В.Н. Основы превентивной педагогики. – М., 1995. – С.43-47.
- [5] Амбрумова Г.А., Вроно Е.М., Комарова Л.Э. Суицидальное поведение в ряду других девиаций подростков //Комплексные исследования в суицидологии: Сборник научных трудов. - М., 2006. - С. 52-63.
- [6] Узакбаева С.А., Сарканбаева Г.К., Тилеубаева Г.С. Проблемы профилактики суицидального поведения подростков в школе //Вестник серия “Педагогические науки” КазНПУ им. Абая. – 2017. - №3(55). - С.8-14.

REFERENCES

- [1] Bol'shaya sovetskaya entsiklopediya. (The Great Soviet Encyclopedia) 21t. / Pod red. A.M. Prokhorova. - M.: Izd-vo Sovetskaya entsiklopediya, 1975. - 670 p. [in Rus.].
- [2] Ozhegov S.I. Slovar' russkogo yazyka. (Dictionary of the Russian language). – M., 2003. - 917 p. [in Rus.].
- [3] Gilinskiy YA.I. Otklonyayushcheyesya povedeniye kak sotsial'noye

yavleniye (Deviant behavior as a social phenomenon). Chelovek i obshchestvo. - L.: LGU, 1971. – Vyp.8. – p. -113-118 [in Rus.].

[4] Gerasimov V.N. Osnovy preventivnoy pedagogiki (Fundamentals of preventive pedagogy). – M., 1995. – p.43-47 [in Rus.].

[5] Ambrumova G.A., Vrono Ye. M., Komarova JI. E. Suitsidal'noye povedeniye v ryadu drugikh deviatsiy podrostkov (Suicidal behavior among other deviations of adolescents. Comprehensive research in suicidology: A collection of scientific papers). Kompleksnyye issledovaniya v suitsidologii: Sbornik nauchnykh trudov. - M., 2006. - p. 52-63 [in Rus.].

[6] Uzakbayeva S.A., Sarkanbayeva G.K., Tileubayeva G.S. Problemy profilaktiki suitsidal'nogo povedeniya podrostkov v shkole (Problems of prevention of suicidal behavior of adolescents in school). Vestnik seriya "Pedagogicheskiye nauki" KazNPU im. Abaya. – 2017. - №3(55). - p.8-14 [in Rus.].

ЖЕТКІНШЕКТЕРДІ СУИЦИДТІК МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚТАН ПЕДАГОГИКАЛЫҚ САҚТАНДЫРУ ПРОЦЕСІНІҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

Ұзақбаева С.А., п.ғ.д., профессор

Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан

e-mail: sahipzhamal.za@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада жеткіншекті суицидтен сақтандыру деген ұғымның девианттық мінез- құлықтан сақтандыру деген ұғымынан айырмашылығы баяндалады. Жеткіншектерді суицидтік мінез-құлықтан педагогикалық сақтандыру процесінің құрылымы (мақсаты, міндеттері, мазмұны, принциптері, функциялары, факторлары, әдістері, өлшемдері, көрсеткіштері және оны жүзеге асыру шарттары) қарастырылады. Жеткіншектерді суицидтік мінез-құлықтан педагогикалық сақтандыру ескертпе ресурстарды меңгерген ұйымдарменжалпы білімберетінмектептердің өзараәрекетіне негізделген педагогикалық феномен ретінде қабылданады.

Тірек сөздер: суицид, суицидтік мінез-құлық, сақтандыру, ескерту, жеткіншек, жеткіншектердің суицидтік мінез-құлқы, девианттық мінез-құлық, педагогикалық сақтандыру

STRUCTURE OF THE PROCESS OF PEDAGOGICAL PREVENTION OF SUICIDAL BEHAVIOR OF ADOLESCENTS IN SCHOOL CONDITIONS

Uzakbayeva S.A., d.p.s., professor KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan, e-mail: sahipzhamal.za@mail.ru

Abstract. This article describes the specific differences between prevention of adolescent suicide and General prevention of deviant behavior. The article considers the structure of prevention of suicidal behavior in

adolescents, which consists of goals, objectives, content, principles, functions, factors, methods, criteria, indicators and conditions for its implementation. Pedagogical prevention of suicidal behavior of adolescents acts as a pedagogical phenomenon based on the interaction of bodies and General education schools that have a preventive resource.

Keywords: suicide, suicidal behavior, prevention, prevention, adolescent, suicidal behavior of adolescents, deviant behavior, pedagogical prevention.

Статья поступила 23.07.2020

ӘӨЖ 37.01

DOI 10.48371/PEDS.2020.78.27.002

ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЭТНОМӘДЕНИ БІЛКІТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ТӘРБИЕЛІК СИТУАЦИЯЛАР ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

Калиева К.М.¹, п.ф.к., профессор

Утебаева Б.Т.², аға оқытушы

¹Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Қазақстан

²Құрманғазы атындағы қазақ ұлттық консерваториясы

e-mail:kalieva.k.m@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада этномәдени біліктілік ұғымының мазмұны анықталған, тұлғаның сапалық өзгеруін қамтамасыз ететін сыныптан тыс іс-шаралардағы тәрбиелік жағдаяттар технологиясы негізінде жоғары сынып оқушыларының этномәдени құзыреттілігін қалыптастырудың педагогикалық шарттары негізделген.

Этномәдени біліктілік авторлар көзқарасы бойынша белгілі бір мәдениет туралы объективті түсініктер мен білімдер жиынтығынан көрініс беретін тұлғалық қасиет, ол этносаралық түсіністік пен өзара әрекеттесуге ықпал ететін дағдылар, әдеттер мен мінез-құлық арқылы жүзеге асырылады.

Жоғары сынып оқушыларының этномәдени біліктілігін тәрбиелік ситуациялар технологиясы арқылы қалыптастыру оның ерекшелігімен анықталады: яғни, оқушылардың мәдени проблемалар жағдайына енуі (олардың шешілуі мәдени құндылықтар мен нормаларды қабылдауға ықпал етеді), осы жағдайларды моральдық тұрғыдан түсінуге негізделген мәдени мінез-құлық дағдыларын дамыту, игерілген мәдени тәжірибенің жеке маңыздылығын қамтамасыз ете отырып, оқушының әлеуметтік-мәдени кеңістігін кеңейту мүмкіндігі.

Тірек сөздер: біліктілік, этномәдени біліктілік, тәрбиелік ситуация, технология

Тәрбие үдеріс ретінде теориялық және әдістемелік деңгейде ғана емес, сондай-ақ технологиялық деңгейде де қарастырылуы қажет.

«Технология» ұғымы тәрбие жүйесінде қазіргі кезде үлкен орын алады, осы орайда қойылған тәрбиелік мақсатқа жету жолында технологиялық деңгейдің ғылыми түрде қарастырылғаны жөн.

Технология – балаға мәдениет деңгейінде әлеммен әрекеттесуін қамтамасыз ететін, ал педагогикада тәрбиелік мақсатқа жетуде кәсіби еркін болуға мүмкіндік тудыратын жағдай аясында педагогтің тәрбиешіге жағымды әсерін мүмкін ететін кәсіби дағдылар жиынтығы.

Технология кәсіби құбылыс ретінде баланың тұлға субъектісі қалпын мәдениет жетістіктеріне үздіксіз, денелік және рухани жаттығулар арқылы жетелейді. Педагог бір жағынан, балаға қысым жасамауы керек, екінші жағынан, оның өз “Менін” көрсететін жолын жаппаған жөн, ал тағы келесі бір жағынан оны дөрекіге айналмауын қадағалаған дұрыс.

Технологияның пайда болуының өзі заңды нәрсе. Әрбір бала, оқушы, жеке дара тұлға болғандықтан, оған сабырлықпен, сүйіспеншілікпен ғана әсер ету қажет.

Технологияның құрамдас бөліктері педагогтің балалармен өзара әрекет ету қызметімен анықталады. Педагог ақпарат береді, араласады, балаларды ер және қыз бала деп ерекшеліктерін ескереді, топтық жұмыс ұйымдастырады, топта қолайлы психологиялық ахуал жасайды, мәдени өмір талаптарына сай бірлескен жұмысқа келіседі, қақтығыстарды шешеді, этикалық жағынан қорғайды, тәрбие құралдарын таңдайды, әртүрлі балаға түрлі қатынастар жүйесін құрады. Мұның бәрін педагог психологиялық және физиологиялық құралдар арқылы іске асырады: дауысы, қозғалысы, кейпі, бейнесі, көйлегі және т.б. Педагогикалық технологияның әрбір қызметтік элементі кәсіптік дағдылар жүйесі көмегімен жүзеге асады. Бірақ осы дағдылар жүйесін кім береді? Осы дағдылардың анық жүйесі жазылған ба? Әрекеттің тұрақтылығы мен бірізділігін реттейтін жалпы басшылыққа алынатын қағидалар, ұстанымдар түрінде кәсіптік дағдылардың сипаты мен жүйесін анықтайды.

Тәрбиелік ситуация - шәкірттердің оқудан тыс іс-әрекеттерінің көрінісі. Тәрбиелік ситуация шәкірттердің оқудан тыс әрекеттерінің арнайы ұйымдастырылуын да қамтиды. Тәрбиелік ситуация - баланы дамытуға, яғни оның өзін-өзі тәрбиелеуіне, өздігінен білімін жетілдіруіне бағытталған қарым-қатынас. Тәрбиелік ситуация - адамзат тәжірибесінің алмасуы мен меңгерілуі, пайдаланылуы. Тәрбиенің нәтижелілігі - іс-шараларды дұрыс ұйымдастыру мен атқару арқылы жүзеге асады.

Тәрбиелік ситуация - тұлға үшін маңызды сапалар және қасиеттердің әлеуметтік қалыптасуының өлшемі, тәрбиелеуші үрдістің нәтижесін сипаттайды.

Тәрбиелеу-педагогикалық үдеріс жағдайында білім беру мақсатын жүзеге асыру бойынша педагогтар мен тәрбиеленушілердің арнайы ұйымдастырылған іс-әрекеті қарастырылатын күрделі үдеріс. Тәрбиелеуде белгілі бір жетістікке жетуде тәрбиеленушілер мен педагогтардың арасындағы қатынас маңызды рөл атқарады және оған көптеген факторлардың әсері бар.

Соған сәйкес тәрбиелелік ситуация технологиясына нақты тәрбиелеу мақсатына тиімді жолмен жететін тәрбиешілер мен тәрбиеленушілердің арасындағы қатынасты белгілейтін ғылыми негізделген тәсілдер мен әдістердің жүйесін қамтитын біріккен іс-әрекет моделінің барлық бөліктерінде ойластырылған технология деп анықтама беруге болады.

Тәрбиелік ситуация технологиясының тиімділігі көп жағдайда олар жүзеге асырылатын педагогикалық жағдайға тәуелді. Н.Е.Щуркованың пікірі бойынша ол тәрбиелік ситуация технологиясының жетістіктерін анықтайды [1, 58-б.].

Тәрбиелік ситуация технологиясының жетістігін анықтайтын педагогикалық жағдайға алдымен педагогтардың жеке ерекшеліктерін жатқызуға болады. Олар: білімдарлық, педагог тұлғасының бірегейлігі, оның мәдениеті, ізденімпаздығы және ынтасы. Сонымен бірге оның тәрбие үдерісінің заңдылықтары мен балалар психологиясы жөніндегі терең білімі болуы, диагностикалау әдістерін және т.б. жетік білуі тиіс.

Тәрбиелік ситуация технологиясының сипаты оны балаға деген қатынастарына тәуелді. Олар технологияның ынтымақтастық, еркін тәрбиелеу, авторитарлық немесе бағдарлы деп аталатын типтерін анықтайды [2, 28-б.].

Диагностикаланатын мақсат қою педагогикалық технология құрудың маңызды құрушыларының бірі. Тәрбиелеу технологиясын құруда оқыту технологиясындағыдай нақты күтілетін соңғы нәтижелер тұжырымдалған мақсат қойылады.

Тәрбиелеу мақсатынын анықтау немесе қою педагогикадағы үнемі пікірталас тудыратын күрделі проблемалардың бірі. Өкінішке орай, педагогикада осы уақытқа дейін нәтижеге жету жолдары мен алынған нәтижелері бірмәнді, объективті түрде диагностикаланатын тәрбиелеу мақсаттары анықталмаған. Тәрбиелеу мақсаты кеңейе және маңыздылана түскен сайын (жан-жақты және үйлесімді дамыту) олар бұлыңғырлана түсуде және практикада жүзеге асырылмайды.

Тәрбиелік ситуациялар технологиясын құруда қойылатын мақсаттар нақты, тұлғаға бағдарланған және барынша тәрбиелеу

үдерісінің заңдылықтарын бейнелегенде ғана күтілетін нәтижелер сипатында бола алады. Сонымен бірге жоғары сынып оқушылары үшін тәрбиелік ситуациялар технологиясын құруда олардың психологиялық ерекшеліктері ескерілсе ғана қойылған мақсат күтілетін нәтижелер түрінде бейнеленеді. Жоғары сынып оқушылары өздерінің болашақ мамандықтарын таңдайды, соған байланысты олардың өмір сүру стильдері, оқулары, бос уақыттары және жеке тұлғалық қасиеттерінің дамуы болашақ мамандыққа дайындыққа бағынады.

Педагог тәрбиелік ситуациялар технологиясын құру үдерісінде диагностикаланатын мақсатты қоюда бірқатар маңызды мәселелерге жауап беруі тиіс. Оқушыға қандай құндылықтарды, мағыналы нәрселерді беру қажет? Берілген технологияны жүзеге асыруда қандай нақты біліктер, дағдылар немесе тұлғалық қасиеттер қалыптастырылуы тиіс? Нақты бір сапаның қаншалықты қалыптасқанын қалай білуге болады? Қандай іс-әрекет, қандай қарым-қатынаста (өзіне, адамдарға, еңбекке және табиғатқа) тәрбиеленушіде қалыптасқан тұлғалық сапалар көрініс береді?

Бұл маңызды қадамды дұрыс жүзеге асыруда педагогқа теория, тәрбиелеу үдерісінің әдістемесі, психология жөніндегі алған білімдер көмекке келеді. Педагог үшін психологиялық диагностика, яғни диагностикалық мәдениет саласы бойынша білім мен біліктер ерекше орын алады.

Мақсат қойылып тұжырымдалғанда тұлғаның сәйкес сапаларының деңгейі (мысал, тәртіптілігін, ұқыптылығын) немесе сапалар мен біліктердің толық бір кешені (мысалы, адамдармен қарым-қатынас жасай алуын, өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі дамыту қабілеттіліктерін) алдын ала жүзеге асырылады.

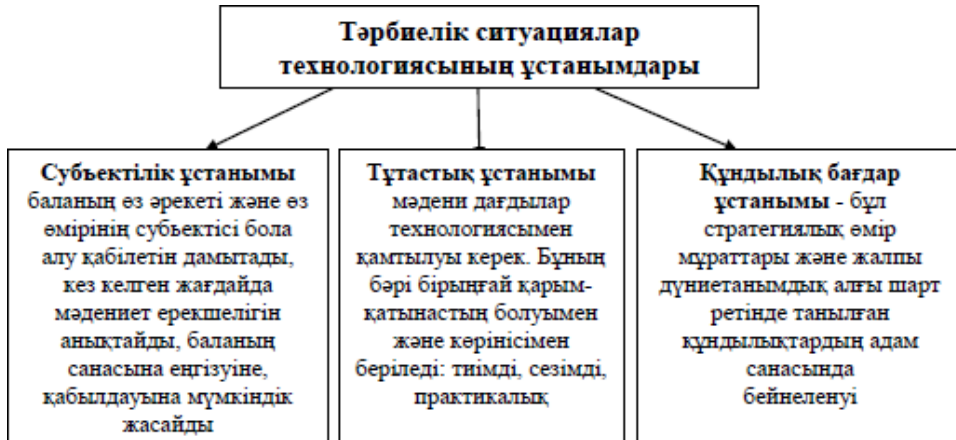
Осы диагностиканың негізінде тәрбиелеу мазмұны, формалары, әдістері мен тәсілдері таңдалады және жеке технологиялық тізбек құрылады. Осындай күрделі үдерісте мұғалімнің тәжірибесі, педагогикалық интуициясы және балалардың психологиясы жөніндегі білімі іске қосылады.

Тәрбиелік ситуация технологиясының *мазмұндық компоненті* диагностикаланатын мақсат сияқты оның да табыстылығы маңызды, ол технологияның ақпараттықтығы, дамытушылығы, дәстүрлі немесе тұлғалы бағдарланғандығы, өнімділігі немесе өнімсіздігімен байланысты. Негізінен технологияның тиімділігі қойылған мақсат пен іс-әрекет мазмұнының тұжырымдамалық тұрғыда қаншалықты байланысты екендігіне тәуелді.

Технологияның өзіндік ерекшеліктері-технологиялық тізбекті елестете алу мен технологияны жүзеге асырудың кез келген кезеңінде

қажетті түзету жасау мүмкіндіктерінің болуы. Тәрбиелік ситуация технологиясы үшін бұл үдеріс өзгеше өтеді.

Жоғарыда технология мен тәрбиелік ситуациялар ұғымына сипатта бердік. Бұдан шығатын қорытынды тәрбиелік ситуациялар технологиясы оқушылардың этномәдени біліктілігін қалыптастырудың негізгі құралы болып табылатындығына көз жеткізуімізге болады.

Тәрбиелік ситуациялар технологиясын қолдана отырып, педагог оқушының этномәдени біліктілігін жүйелі түрде қалыптастыра алатын болады (Сурет 1).

Сурет 1 - Тәрбиелік ситуациялар технологиясының ұстанымдары

Жоғары сынып оқушыларының этномәдени біліктілігін сыныптан тыс жұмыста тәрбиелік ситуациялар технологиясының құралдарымен қалыптастыру бірқатар педагогикалық шарттарды анықтауды және негіздеуді талап етеді, яғни әдістемелік ережелер мен бастапқы нұсқаулардың жиынтығы, маңызды ұйымдастырушылық және тәрбиелік шаралар, педагогикалық қарым-қатынас құралдары мен тәсілдері жөнінде қарастырылуы қажет, бұл өз кезегінде оқушылардың маңызды тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру міндетін шешуге себепші болады.

Этномәдени біліктілікті қалыптастыру проблемасына қатысты зерттеулерді [3,4,5] негізге ала отыра, келесі бірқатар педагогикалық шарттарды атап көрсетуге болады.

Этномәдени біліктілік оқушылармен біртұтас (бірақ бұл ретте осы құзыреттіліктің негізгі мазмұндық элементтеріне бағытталған) тәрбие жұмысын жүргізуді талап етеді. Сыныптан тыс жұмыс, бір жағынан этномәдени біліктілікті қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды, ал екінші жағынан – оқушылардың әлеуметтік-мәдени кеңістігінің кеңеюімен байланысты, сенімді қарым-қатынастарға негізделген педагогикалық өзара қатынас үрдісін ұйымдастыруға ерекше талаптар қояды, жоғары сынып оқушыларының қызметін белсендіретін жұмыстың заманауи

түрлерін қолдануды қажет етеді. Сондай-ақ, педагогикалық шарттарды анықтауда этномәдени біліктіліктің мәні мен тәрбиелік ситуациялар технологиясының өзара байланысы ерекшелігін ескеру аса маңызды.

Тәрбиелік ситуациялар технологиясын қолдану оқушылардың жалпы мәдениетін, олардың сөз мәдениетін, отбасылық қатынастар және тұлғааралық байланыс мәдениетін дамытуға мүмкіндік береді және тәрбиенің осындай тәсілдері және амалдарын қаолдану педагогтың оқушылармен өзара қатынасының мәнін ашуға себепші болады. Бірінші кезекте, түрлі әлеуметтік мәдени жағдайлардағы мәселелер және адамгершілік, моральдық сипаттағы қиындықтарды шешуге бағытталып құрастырылған тәрбиелік жағдайлар ескерілуі маңызды.

Тәрбиелік іс-шаралардың жоғары сынып оқушыларының психологиялық-педагогикалық ерекшелігін есепке ала отырып ұйымдастыруы педагогикалық өзара әрекеттестіктің қажетті талаптары болып табылатыны мәлім. Сыныптан тыс тәрбие жұмысы, бүкіл тәрбие үрдісі секілді жоғары мектеп жасының психологиялық-педагогикалық ерекшелігін есепке алуды талап етеді, себебі, осы кезеңнің сипаттамасына сай осы жаста оқушылар объективті талдауға және адамдардың қылықтары мен жүріс-тұрысын бағалауға қабілетті, өз тағдырын өзі шешуге тырысады, яғни жоғары мектеп жасы этномәдени біліктілікті қалыптастыруға қатысты сезімталдықпен ерекшеленеді.

Тәрбиелік ситуациялар технологиясы белсенді, эвристикалық, коммуникативтік сипатта болып келетіндігімен ерекшеленуі қажет, мәселен ойын тренингтері, әлеуметтік-педагогикалық сауалнама-зерттеу, әлеуметтік акциялар, әлеуметтік-мәдени жобалар, волонтерлік тәжірибе және т.б., себебі олар жоғары сынып оқушыларының шынайы өмірге жақындатылған жағдаяттарды ескеріп өзіндік шешімдер қабылдау қабілеттілігін қалыптастыруға, жеке өмірлік құндылықтарды анықтауға бағытталуымен маңызды.

Жұмыстың ұсынылған түрлері оқушыларға мәдени нормаларды қабылдауға, құндылықтардың әр бала үшін жеке маңызы бар екенін түсінуге көмектесуі керек. Педагогикалық өзара әрекет жоғары сынып оқушылары өздерінің шығармашылық қабілеттіктерін таныту мүмкіндіктерінің бар екенін сезінуін, қарым-қатынаста өз қажеттіліктерін жүзеге асыруға үйренулерін, белсенді ұстанымдарын, өздерінің танымдық мүдделеріне «жауап» таба білетіндей етіп ұйымдастырылуы тиіс.

Оқушылардың өз бетімен таңдауына себепші болатын және оқушылардың өмірінде жеке-маңызды құндылықтарды анықтайтын оңтайлы тәрбие жағдайын іріктеу мен ұйымдастыру. Жағдайды өздігінен ұғыну негізінде тәрбиеленушілерде дұрыс мінез-құлық дағдыларын қалыптастыратын, педагогтың мақсатты бағытталған таңдау жағдайы,

проблемалар, қиындықтар сияқты тәрбие жағдайын анықтаумен байланысты және оны шешу жолын таңдауда оқытушы мен оқушы бірлесе қоғамдық өмірде қабылданған адамгершілік, моральдық құндылықтарға сай өмірлік жағдайларды анықтайды.

Бұл ретте педагогтың ұйымдастырған тәрбие жағдайы жалпы мәдени біліктілікті қалыптастырудың міндеттері мен бағыттарына сәйкес таңдалады. Ұйымдастырылатын жағдайлар ұсынысында жүйелілік пен реттіліктің, бірізділіктің педагогикалық өзара әрекеттесуде маңызды рөл атқаратынын айта кеткен жөн: бұл шешім таңдауы қиындығының артуымен, жағдай мазмұнындағы когнитивтік және қызметтік танылудың біртіндеп үдей түсуімен «жағдайдан жағдайға дейінгі» қозғалыс. Тәрбие жағдайын ұйымдастыру сондай-ақ педагогке оқушылардың мінез-құлығынан сапалы өзгерістерді «диагностикалауға» көмектеседі.

Жоғары сынып оқушыларының этномәдени біліктілігін қалыптастыру оларда маңызды өмірлік әлеуметтік-мәдени мәселелерді шешу қабілеті мен дайындығын тәрбиелеумен байланысты, олар көбіне мектеп аясында ашылмауы мүмкін. Одан басқа этномәдени біліктілік оқушылардың мәдени мұраны «иемденуімен» және олардың түрлі саладағы тіршілік әрекеттердің жеке тәжірибеге дағдылануынан көрініс табады. Сондықтан әлеуметтік-мәдени өзара қарым-қатынасты кеңейткен абзал; сыныптан тыс жұмыс түрлі мәдени шараларды (әлеуметтік-мәдени акциялар, театрларға бару, экскурсиялар, волонтерлік қызмет) қамтуы мүмкін, ол сондай-ақ оқытушы мен оқушылардың дәстүрлі сабақтан тыс қарым-қатынас шекарасын кеңейтеді.

Қорыта келгенде, бұл айтылғандар сыныптан тыс жұмыста жоғары сынып оқушыларының этномәдени біліктілігін қалыптастыруда төмендегідей педагогикалық шарттардың ескерілуі маңыздылығына көз жеткізе түседі:

- тәрбиелік қызметтің мазмұнын әзірлеуде тұлғаға бағдарланған, біліктілік, мәдениеттану, гуманистік және аксиологиялық тәсілдердің үйлескен кешенді жүйесінің болуы;
- педагогикалық үрдістің барлық субъектісінің өзара әрекеті;
- жоғары сынып оқушыларының психологиялық-педагогикалық ерекшелігін есепке алу;
- тәрбиелік ситуация технологиясының басқа тәрбие технологияларымен үйлесімділігі.

ӘДЕБИЕТ

- [1] Щуркова Е.Н. Прикладная педагогика воспитания. - СПб, 2005. - 43 с.
- [2] Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. - Народное образование, 1998. - 256 с.

[3] Лайпанова С.Х. Самообразование старшеклассников в процессе личностно-ориентированного обучения. дисс...к. пед. н. - Карачаевск: Изд-во КЧГУ, 2003. - 185 с.

[4] Поштарева Т.В. Теоретические основы формирования этнокультурной компетентности учащихся в полиэтнической образовательной среде: Монография. – Ставрополь: СКИПКРО, 2014. – 116 с.

[5] Гикис С.Н. Роль внеклассной воспитательной работы в формировании общекультурной компетентности у старшеклассников //Российское образование: проблемы и решения: Мир на Северном Кавказе через языки, образование, культуру: Россия - Кавказ - Мировое сообщество : мат-лы VII Междунар. конгр. 14-18 окт. 2013 г. Симп. VI. - Пятигорск. - 2013. - С. 5-8.

REFERENCES

[1] Shchurkova Ye.N. Prikladnaya pedagogika vospitaniya. (Applied pedagogy of education). - SPb, 2005. - 43 p. [in Rus.].

[2] Selevko G.K. Sovremennyye obrazovatel'nyye tekhnologii. (Modern educational technologies). - Narodnoye obrazovaniye, 1998. - 256 p. [in Rus.].

[3] Laypanova S.Kh. Samoobrazovaniye starsheklassnikov v protsesse lichnostno-oriyentirovannogo obucheniya. diss....k. ped. n. (Self-education of high school students in the process of personality-oriented learning.). - Karachayevsk: Izd-vo KCHGU, 2003. - 185 p. [in Rus.].

[4] Poshtareva T.V. Teoreticheskiye osnovy formirovaniya etnokul'turnoy kompetentnosti uchaschchikhsya v polietnicheskoy obrazovatel'noy srede: Monografiya. (Theoretical foundations of the formation of ethno-cultural competence of students in a multi-ethnic educational environment: Monograph). – Stavropol': SKIPKRO, 2014. –116 p. [in Rus.].

[5] Gikis S.N. Rol' vneklassnoy vospitatel'noy raboty v formirovanii obshchekul'turnoy kompetentnosti u starsheklassnikov (The role of extracurricular educational work in the formation of general cultural competence in high school students). Rossiyskoye obrazovaniye: problemy i resheniya: Mir na Severnom Kavkaze cherez yazyki, obrazovaniye, kul'turu: Rossiya - Kavkaz - Mirovoye soobshchestvo: mat-ly VII Mezhdunar. kongr. 14-18 okt. 2013 g. Simp. VI. - Pyatigorsk. - 2013. - p. 5-8. [in Rus.].

ВОЗМОЖНОСТИ ТЕХНОЛОГИИ ВОСПИТАТЕЛЬНЫХ СИТУАЦИЙ В ФОРМИРОВАНИИ ЭТНОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТАРШЕКЛАССНИКОВ

Калиева К.М.¹, к.п.н., профессор

Утебаева Б.Т.², ст.преподаватель

¹КазУМОиМЯ имен абылай хана, Алматы, Казахстан

²Казахская национальная консерватория имени Курмангазы,
Алматы, Казахстан

Аннотация. В статье определено содержание понятия этнокультурная компетентность, обоснованы педагогические условия по формированию этнокультурной компетентности старших школьников на основе технологии воспитательных ситуаций во внеклассной деятельности, обеспечивающих положительные качественные изменения личности.

Под этнокультурными компетенциями авторы понимают свойство личности, выражающееся в наличии совокупности объективных представлений и знаний о той или иной культуре, реализующейся через умения, навыки и модели поведения, способствующие эффективному межэтническому взаимопониманию и взаимодействию.

Формирование этнокультурной компетентности старшеклассников средствами технологии воспитательных ситуаций определяется ее спецификой: введением воспитанников в жизненные проблемные ситуации, разрешение которых способствует приятию ценностей и норм культуры, развитию навыков культурного поведения на основе нравственного осмысления этих ситуаций, возможностью расширения социокультурного пространства, обеспечивающего личностную значимость приобретаемого культурного опыта школьника.

Ключевые слова: компетентность, этнокультурное образование, воспитательная ситуация, технология

POSSIBILITIES OF TECHNOLOGY OF EDUCATIONAL SITUATIONS IN THE FORMATION OF ETHNOCULTURAL COMPETENCE OF HIGH SCHOOLS

Kalieva K.M.¹, d.p.s., professor

Utebaeva B.T.² senior lecturer

¹KazUIR&WL named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan

² Kurmangazy Kazakh national conservatoire, Almaty, Kazakhstan
e-mail:kalieva.k.m@mail.ru

Abstract. The article defines the content of the concept of ethnocultural competence, substantiates the pedagogical conditions for the formation

of ethnocultural competence of senior schoolchildren on the basis of the technology of educational situations in extracurricular activities that provide positive qualitative changes in the personality.

By ethnocultural competences, the authors understand the property of a person, expressed in the presence of a set of objective ideas and knowledge about a particular culture, which is realized through the skills, habits and behaviors that contribute to effective interethnic understanding and interaction.

The formation of the ethnocultural competence of high school students by means of the technology of educational situations is determined by its specificity: the introduction of pupils into life problem situations, the resolution of which contributes to the acceptance of cultural values and norms, the development of cultural behavior skills based on the moral comprehension of these situations, the possibility of expanding the socio-cultural space, providing the personal significance of the acquired cultural experience schoolboy.

Keywords: competence, ethno-cultural education, educational situation, technology.

Статья поступила 15.07.2020

Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ
ХАБАРШЫСЫ
“ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫ” сериясы

ИЗВЕСТИЯ
КазУМОиМЯ имени Абылай хана
серия “ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ”

BULLETIN
of Ablai khan KazUIRandWL
Series “PEDAGOGICAL SCIENCES”

3 (58) 2020
ISSN 2412-2149 (Print)
ISSN 2710-3269 (Online)

e-mail: pedagoginyaz@mail.ru

Отпечатано в издательстве “Полилингва”
«Издательство не несет ответственности за содержание авторских материалов
и не предоставляет гарантий в связи с публикацией фактов,
данных результатов и другой информации»

Директор издательства:
Есенгалиева Б.А.

Технический редактор, компьютерная верстка:
Кынырбеков Б.С.

Подписано в печать 25.09.2020 г.
Формат 70x90 1/8. Объем 18,5 п.л. Заказ № 1054.
Тираж 300 экз. Гарнитура «Times New Roman»

Издательство “Полилингва” КазУМОиМЯ имени Абылай хана
050022, г. Алматы, ул. Муратбаева, 200
Тел.: +7 (727) 292-03-84, 292-03-85, вн. 21-19
E-mail: kazumo@ablaikhan.kz, ablaikhan@list.ru